
MARS 2012

Årsrapport 2011

TIL:

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

INNHold

Styregodkjent regnskap
Resultatregnskap
Balanse 31.12.2011
Noter til regnskapet
Kontantstrømoppstilling

Styrets beretning

Separat vedlegg

Årsrapport 2011: Øvrig rapportering i henhold til tildelingsbrev for 2011

*Årsrapporteringen for 2011 ble i sin helhet drøftet av
NILFs styre i styremøte 8. mars 2012*

Styregodkjent regnskap

Resultatregnskap 2011

	NOTE NR.	2011	2010
<i>Driftsinntekter</i>			
Grunnbevilgning		8 931 000	7 090 000
Strategiske instituttprogrammer		3 345 000	4 318 000
Driftsøkonomiske analyser m.m.		23 142 000	23 481 000
Prosjektinntekter		17 957 000	17 328 000
Salg av publikasjoner m.m.		679 000	734 000
Andre driftsinntekter		4 000	58 000
Sum driftsinntekter	10	54 058 000	53 009 000
 <i>Driftskostnader</i>			
Lønn og personalkostnader	7,8,9	41 414 000	40 892 000
Avskrivning på varige driftsmidler	1	542 000	728 000
Andre driftskostnader		11 776 000	11 198 000
Sum driftskostnader		53 732 000	52 818 000
Driftsresultat		326 000	191 000
 <i>Finansinntekter</i>			
Aksjeutbytte		0	3 000
Sum finansinntekter		0	3 000
Årsresultat		326 000	194 000

Balanse 31.12.2011

	NOTE NR.	2011	2010
<i>Eiendeler</i>			
ANLEGGSMIDLER			
Kontorutstyr, inventar m.m.	1	132 000	326 000
IT-utstyr	1	428 000	618 000
Aksjer	2	4 000	4 000
Sum anleggsmidler		564 000	947 000
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer	3	5 403 000	2 913 000
Opptjent, ikke fakturert arbeid		3 931 000	5 466 000
Andre kortsiktige fordringer		1 978 000	320 000
Kontanter og bankinnskudd		23 211 000	21 696 000
Sum omløpsmidler		34 523 000	30 395 000
Sum eiendeler		35 087 000	31 343 000
<i>Egenkapital og gjeld</i>			
EGENKAPITAL	4	15 685 000	15 359 000
LANGSIKTIGE FORPLIKTELSER			
Langsiktige forpliktelser lokaler	5	1 061 000	1 344 000
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		655 000	277 000
Fakturert, ikke utført arbeid		5 640 000	3 885 000
Skyldig skattetrekk	11	1 520 000	1 468 000
Skyldig arbeidsgiveravgift	11	842 000	824 000
Skyldig Statens pensjonskasse		629 000	854 000
Skyldig merverdiavgift	11	955 000	442 000
Skyldig feriepenger	8	4 846 000	4 891 000
Annen kortsiktig gjeld	6	3 254 000	1 999 000
Sum kortsiktig gjeld		18 341 000	14 640 000
Sum egenkapital og gjeld		35 087 000	31 343 000

Noter til regnskapet

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med regnskapslovens bestemmelser for små virksomheter med enkelte tilpasninger til SRS (Statlige Regnskaps Standarder). Tilpasningene gjelder SRS 17 Anleggsmidler og SRS 25 Personal- og pensjonskostnader. Dette er i henhold til hovedinstruksen for økonomiforvaltningen i NILF. Instruksen er fastsatt av LMD den 26.11.2004.

Grunnbevilgning fra Norges forskningsråd og bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet er inntektsført i sin helhet.

Inntektsføring skjer på leveringstidspunktet ved salg av publikasjoner og på ytelsestidspunktet ved prosjektrettet arbeid, det vil si at prosjekter inntektsføres etter prinsippet løpende avregning med fortjeneste. Når vurdering av en kontrakt viser at den vil gi tap, gjøres det avsetning for hele det forventede tapet uavhengig av fullføringsgraden.

Inntekt på vegne av samarbeidspartnere blir som hovedprinsipp nettoført mot kostnaden.

Utført, ikke fakturert arbeid ved årsskiftet er inntektsført og aktivert under posten «opptjente, ikke fakturerte inntekter». Forskudd som er mottatt, er vist som «fakturert, ikke utført arbeid» i balansen.

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Eiendeler og gjeld knyttet til NILFs driftsaktiviteter, er klassifisert som omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Andre kortsiktige eiendeler og annen kortsiktig gjeld er klassifisert som kortsiktige poster i den grad de forfaller innen ett år etter tidspunktet for regnskapsavslutningen. Øvrige eiendeler er klassifisert som anleggsmidler.

Varige driftsmidler er oppført til opprinnelig anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte ordinære avskrivninger. Ordinære avskrivninger beregnes lineært over driftsmidlenes antatte økonomiske levetid.

Note 1 – Varige driftsmidler

	Kontorutstyr	It-utstyr
Anskaffelseskost pr. 1.1.	2 211 000	3 576 000
+ Tilgang i året		158 000
– Avgang	208 000	496 000
Anskaffelseskost 31.12.	2 002 000	3 239 000
– Samlede avskrivninger 31.12.	1 871 000	2 810 000
Bokført verdi 31.12.	132 000	428 000
Årets ordinære avskrivninger	194 000	347 000
Prosentstakt for ordinære avskrivninger	20/25 %	20/25 %

Note 2 – Aksjer

Aksjer i ITAS Eierdrift AS	Antall: 3	Pålydende pr. aksje: 1.000	Bokført verdi: 3 350
Aksjer i Instrumenttjenesten:	Antall: 50	Pålydende pr. aksje: 1 000	Bokført verdi: 1 000

Note 3 – Kundefordringer

Kundefordringene er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til mulige tap på kr 60 000. Faktisk tap i 2011 er bokført med kr 6 992.

Note 4 – Egenkapital

	2011	2010
<u>Egenkapital 1.1.</u>	<u>15 359 000</u>	<u>15 165 000</u>
Årets overskudd	326 000	194 000
<u>Egenkapital 31.12.</u>	<u>15 685 000</u>	<u>15 359 000</u>

Note 5 – Langsiktige forpliktelser

Langsiktige forpliktelser er mottatt husleiekompensasjon og rabatt for husleie for de fire første årene vedrørende hovedkontoret i Oslo. Forpliktelsene blir periodisert over hele leieperioden.

Note 6 – Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld består av periodisering av påløpne kostnader, herunder reisekostnader og felleskostnader vedrørende lokaler.

Note 7 – Lønnskostnader

Lønnskostnader består av følgende:

	2011	2010
<u>Lønn</u>	<u>32 036 000</u>	<u>30 881 000</u>
<u>Arbeidsgiveravgift</u>	<u>4 845 000</u>	<u>4 769 000</u>
<u>Pensjonskostnader Statens pensjonskasse</u>	<u>3 065 000</u>	<u>3 501 000</u>
<u>Andre ytelser</u>	<u>1 468 000</u>	<u>1 741 000</u>
<u>Sum</u>	<u>41 414 000</u>	<u>40 892 000</u>

De fast ansatte trekkes 2 % av lønnen til Statens pensjonskasse, i alt trukket ca. kr 594 000.

Det var gjennomsnittlig 75 ansatte i 2010.

Note 8 – Avsetning for feriepenger

Det er avsatt for feriepenger opptjent i 2011 samt feriepenger overført fra tidligere år. Avsetning for feriepenger overført fra tidligere år inkludert arbeidsgiveravgift utgjør kr 662 000.

Note 9 – Ytelser til ledende personer

Det er utbetalt kr 258 910 i honorar og annen godtgjørelse til styret. Til direktøren er det for 2011 utbetalt kr 1 021 558 i lønn og andre godtgjørelser.

Note 10 – Samarbeidspartnere, prinsipp for inntektsføring

Inntekter fra samarbeidspartnere er ikke resultatført. Kostnadene er redusert tilsvarende.

Samarbeidspartnere utgjør følgende beløp:

	2011	2010
Strategiske instituttprogrammer	403 000	457 000
Prosjekter	3 246 000	1 204 000
Totalt	3 649 000	1 661 000

Note 11 – Skyldig skattetrekk, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift

Skyldig merverdiavgift er for november og desember. Skyldig skattetrekk er for november og desember. Skyldig arbeidsgiveravgift er for november og desember.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Indirekte modell

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	2011	2010
Resultat før skattekostnad	325 843	194 504
Ordinære avskrivninger	541 663	727 717
Endring i prosjekter under arbeid	3 289 362	-2 836 972
Endring i kundefordringer	-2 489 676	593 071
Endring i leverandørgjeld	378 334	-44 312
Endring i andre tidsavgrensningposter/andre kortsiktige fordringer	-1 075 023	181 833
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	970 503	-1 184 159

Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Avgang aksje i Bioparken AS i 2010 – korrigert 2011	-500	500
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-157 958	
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler i andre foretak		
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak		-3 350
Innbetalinger ved salg av andre investeringer		
Utbetalinger ved kjøp av andre investeringer		
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-158 458	-2 850

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld		
Innbetalinger ved opptak av ny kortsiktig gjeld	985 285	843 256
Utbetalinger ved reduksjon av langsiktig avsetning	-283 048	-344 881
Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld		
Netto endring i kassakreditt		
Tap ved avgang aksjer		
Reduksjon av egenkapital pga. prinsippendring		-527 464
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	702 237	-29 089

Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	1 514 282	-1 216 098
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01.	21 696 418	22 912 516
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 31.12.	23 210 700	21 696 418
Utført av: Rolf Vik	Dato: 28.02.2012	

Styrets beretning for 2011

Premissene for landbruks- og matproduksjon i Norge er under vurdering. NILF har vært og vil være en viktig kunnskapsleverandør for drøfting og realisering av politikk og næringsøkonomiske mål. Styret legger vekt på at NILF fortsatt skal være det sentrale, driftsøkonomiske, samfunnsfaglige og næringsøkonomiske miljøet innenfor norsk landbruks- og matsektor, med økt vekt også på internasjonale engasjementer. Resultatene for 2011 er tilfredsstillende.

Driftsgranskingene 100 år – fortsatt kjernevirksomhet i NILF

En viktig del av den forvaltningsrettede virksomheten i NILF består i årlige granskinger av driftsøkonomien i landbruket og landbrukshusholdningenes økonomi. Årlige driftsgranskinger ble iverksatt i Norge allerede i 1911, da i regi av Det Kongelige Selskap for Norges Vel. Hundreårsjubileet ble markert med seminar og festmiddag 13. desember 2011. Ved samme anledning ble resultatene for regnskapsåret 2010 publisert. Driftsgranskingene i jord- og skogbruk danner grunnlag for referansebruksberegningene til Budsjettnemnda for jordbruket og for årlige oppdateringer av «Handbok for driftsplanlegging». Styret vil spesielt takke Landbruks- og matdepartementet ved landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og samarbeidspartner Det Kongelige Selskap for Norges Vel for bidrag ved jubileumsmarkeringen.

Styret har arbeidet for å sikre at de forvaltningsrettede oppgavene skal videreutvikles som en integrert del av NILFs samlede aktivitet. De forvaltningsrettede oppgavene utgjør den største enkeltvirksomheten i NILF. Driftsgranskingsarbeidet legger, sammen med sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket, også grunnlag for betydelig forsknings- og utredningsvirksomhet i NILF.

Bredt samfunnsperspektiv

Strategien, som ble vedtatt av styret i slutten av 2010, vektlegger et bredt samfunnsperspektiv på verdiskapingen i landbruks- og matsektoren. Strategien krever bredde og robusthet innenfor fire vektlagte temaområder; foretaksøkonomi, politikk, næringsøkonomi og miljø- og ressursøkonomi, spisset internasjonal satsing og videre satsing på utredningsoppdrag.

I 2011 har instituttet vært en viktig premissleverandør for politikkutforming for norsk landbruks- og matsektor. Både nasjonale og internasjonale politiske og økonomiske utfordringer har vært blant prioriterte oppgaver i NILF. Instituttet har bidratt til arbeidet til bl.a. Matkjedeutvalget (NOU 2011:4), som presenterte sin innstilling i april, og til Regjeringens melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken (Meld. St. 9 (2011–2012)). NILF har også levert viktige bidrag til utredningen om Norges avtaler med EU – Europautredningen.

Internasjonalt er det voksende bevissthet om knapphet på råvarer generelt og matråvarer spesielt. Gjennom en periode med stor turbulens i internasjonale finansmarkeder, har råvareprisene holdt seg på et historisk høyt nivå. Klimautfordringen er aktualisert, og Norge har gjennom «Klimakur»-prosjektet fått vesentlig ny informasjon om betingelsene for klimatilpasning i landbruket. Fortsatt pågår forhandlingene i Doha-runden om endring i WTO-avtalen om handel med landbruksprodukter. Disse temaene har vært med på å prege virksomheten i 2011.

Hel verdikjede

NILF hadde i løpet av året et omfattende samarbeid med de ulike leddene i leveringskjeden for mat- og landbruksprodukter. Samarbeidet med primærnæringenes egne organisasjoner er i stor grad sentrert rundt sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket, Dataflytprosjektet – en bredt forankret satsing på digitalisering av dataflyt og bedre beslutningsunderlag for norsk landbruk – og arbeid med nasjonal strategi for Inn på tunet. I tillegg har NILF utført viktige prosjekter for laksenæringen.

Arbeidet for landbrukets organisasjoner og partene i Jordbruksavtalen krever tillit og nært samarbeid mellom forsknings-, nærings- og forvaltningsmiljøene. Styret legger spesiell vekt på instituttets rolle som sentral leverandør av underlagsmateriale for beslutninger i og for primærnæringen.

Samarbeidet med industrien har hatt flere viktige elementer. Sammen med Bygdeforskning og Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) startet NILF i 2011, som prosjektleder, arbeidet med forskningsprosjektet «Governing food in a globalising environment» som er finansiert av Matprogrammet i Norges forskningsråd. Prosjektet går over fire år og skal drøfte reguleringsregimer, samspill i verdikjeden og innovasjon i matnæringer i lys av globaliseringen. En doktorgradsstipendiat ble våren 2011 tilknyttet dette prosjektet.

Rapporten «Mat og industri» ble i oktober publisert for 11. gang. Her samarbeider NILF med sentrale organisasjoner i matindustrien, arbeidstakersiden og forvaltningen. I tillegg har NILF hatt arbeidsgrupper med industrigrupperinger som har analysert fremtidsmulighetene for melkebasert verdiskaping og matindustri basert på norske råvarer generelt. Samarbeidet med dagligvarebransjen er styrket, bl.a. med bakgrunn i Matkjedeutvalgets arbeid. NILF utga sist høst en artikkelsamling om temaet med artikkelbidrag fra fire forskningsmiljøer.

Fullførte forskningssatsinger

Forskningen ved NILF har i 2011 blant annet dreid seg om produktivitet og konkurransevne i jordbruket, entreprenørskap, kulturlandskap, ernæring, økologisk jordbruk, klimagassutslipp og vannkvalitet. Det fireårige strategiske instituttprogram om produktivitet og det strategiske instituttprogrammet om entreprenørskap i jordbruket ble avsluttet i 2011. I 2011 ble også et stort forskningsprosjekt om samfunnseffekter av økologisk jordbruk avsluttet. Det treårige forskningsprosjektet «Nutrition, Health and Changing Consumer Behaviour» ble avsluttet ved utgangen av året.

Styret har vært opptatt av en strategisk utvikling av samarbeidsrelasjoner til andre institutter. Forskningsarbeidet ved instituttet er drevet i utstrakt samarbeid med bl.a. Nordlandsforskning, Bioforsk, Bygdeforskning, UMB og Nofima. Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen har vært viktige finansieringskilder.

Instituttorganisering

Forskning, utredning og dokumentasjon skal bidra til effektiv, bærekraftig og rettferdig forvaltning av mat- og landbruksressursene. I forbindelse med gjennomgangen av landbruks- og matpolitikken har Landbruks- og matdepartementet reist spørsmål om hensiktsmessigheten av dagens instituttorganisering. Gjennomgangen av instituttsektoren ble avsluttet høsten 2011. Styret legger vekt på grundig og aktiv oppfølging av instituttevalueringen og ønsker å være en konstruktiv partner for departementet i vurderingen av løsninger som kan styrke forskningen ytterligere. De målene styret har vedtatt for strategiperioden 2011–2014 reflekterer både funnene i instituttevalueringen og prioriterte landbruks- og matpolitiske utfordringer forøvrig.

Departementet har besluttet å utrede økonomien både i en samlokalisering av instituttene under LMD på Ås og i en endret instituttstruktur. Styret ser at disse prosessene kan skape utfordringer for organisasjonen, med uro og usikkerhet blant de ansatte, men også muligheter for et konstruktivt samarbeid instituttene imellom. Samarbeidet med Bygdeforskning på det samfunnsfaglige området og Bioforsk og Skog og landskap på det tverrfaglige og administrative området skal videreutvikles. Styret vil i denne forbindelse fremheve dagens nære faglige samarbeid mellom de nevnte instituttene som et godt grunnlag.

Faglig produksjon

Forskningen i NILF resulterte i 2011 i 17 publiserte artikler i vitenskapelige tidsskrifter og 12 artikler i bøker på forlag med fagfellevurdering. Flere av disse artiklene ble publisert i tidsskrifter eller forlag på nivå 2. Styret er tilfreds med den gode forskningsproduksjonen i 2011, og har som mål en fortsatt positiv utvikling. Instituttet har arbeidet med nærmere 90 små og store forskningsprosjekter og utredninger. Instituttet utga tre rapporter og 18 notater, samt tre diskusjonsnotater. Alt er publisert på www.nilf.no en hjemmeside som fikk en vesentlig ansiktsløfting i løpet av året.

Driftsgranskingene omfatter for regnskapsåret 2011 i alt 835 enkeltbruk og 37 melkesamdrifter. Materialet til Budsjettnemnda ble levert i henhold til plan og den endelige Totalkalkylepublikasjonen, Resultatkontrollen og Referansebruksberegningene forelå ferdig trykt i september. Handbok for driftsplanlegging er oppdatert.

Stab, økonomi, organisasjon

I løpet av 2011 er den faglige staben i NILF redusert med fem personer eller ca. fire årsverk. Instituttet hadde ved årsskiftet 72 medarbeidere. Det ble utført vel 62 årsverk av faste medarbeidere og ca. 2,5 årsverk av sommervikarer og timeengasjerte. I 2011 har en person blitt pensjonert, mens åtte andre har sluttet i NILF. Fire personer er rekruttert til faste stillinger eller engasjementer.

Fire av NILFs medarbeidere har arbeidet med doktorgradsavhandlinger, og en avhandling om helse, ernæring og etterspørsel etter mat ble innlevert i desember for bedømmelse ved UMB. På sitt møte i juni 2011 tildelte styret Frode Veggeland opprykk til forsker I (forskningsprofessor) innenfor sitt fagområde statsvitenskap med vekt på internasjonale organisasjoner og offentlig politikk og administrasjon. Høsten 2011 har to forskere vært på forskningsopphold i henholdsvis USA og Canada.

Det økonomiske resultatet for 2011 ble på 326 000 kroner. Resultatet ble om lag som budsjettet. Sykefraværet har vært på 2,64 prosent, som er en nedgang fra 4,13 prosent forrige år. Det har ikke forekommet skader eller ulykker av noen art i NILF i 2011.

Styret vil fortsatt legge stor vekt på økonomisk forutsigbarhet, og på interne og eksterne prosesser for oppfølging av instituttets strategi og departementets gjennomgang av instituttsektoren. Styret har høy bevissthet om at nødvendige tiltak gjennomføres effektivt og på en måte som ivaretar de ansattes rett til medbestemmelse og skaper positivt engasjement for instituttet.

Rustet for 2012

NILF er sentralt plassert i en sektor under rask endring globalt og nasjonalt. Det er økende bevissthet om at landbruks- og matsektoren forvalter ressurser som er avgjørende for å håndtere befolkningsvekst, klima- og miljøutfordringer. Mulighetene for videreutvikling av norske landbruks- og matnæringer vekker stor interesse.

NILFs strategi for 2010–2014 tar utgangspunkt i behovet for bred samfunnsfaglig kunnskap om landbruks- og matsektoren. Det betyr imidlertid ikke at mulighetene for å finansiere forskning, utredning og dokumentasjon svarer til behovet. Styret ser at 2012 kan bli krevende på grunn av

begrensede finansieringsmuligheter og en gradvis innstramming over flere år i rammene for forvaltningsrettede oppgaver. Gjennom målrettet kompetansebygging og økte internasjonale engasjementer, mener styret at instituttet vil styrke seg i 2012.

Styret vil uttrykke tilfredshet med arbeidet i NILF i 2011, og ser frem til å bidra til videreutviklingen av NILF i samarbeid med instituttets eier, Landbruks- og matdepartementet og de ansatte. Kunnskap om mat og landbruk har stor betydning for samfunnet. Styrets ambisjon er at NILF fortsatt skal være en kompetent og relevant kunnskapskilde.

Gudbrand Kvaal

Frode Veggeland

Jose Vaag

Luit S. Jensen

Hidi Knutsen

Håkon Magelli

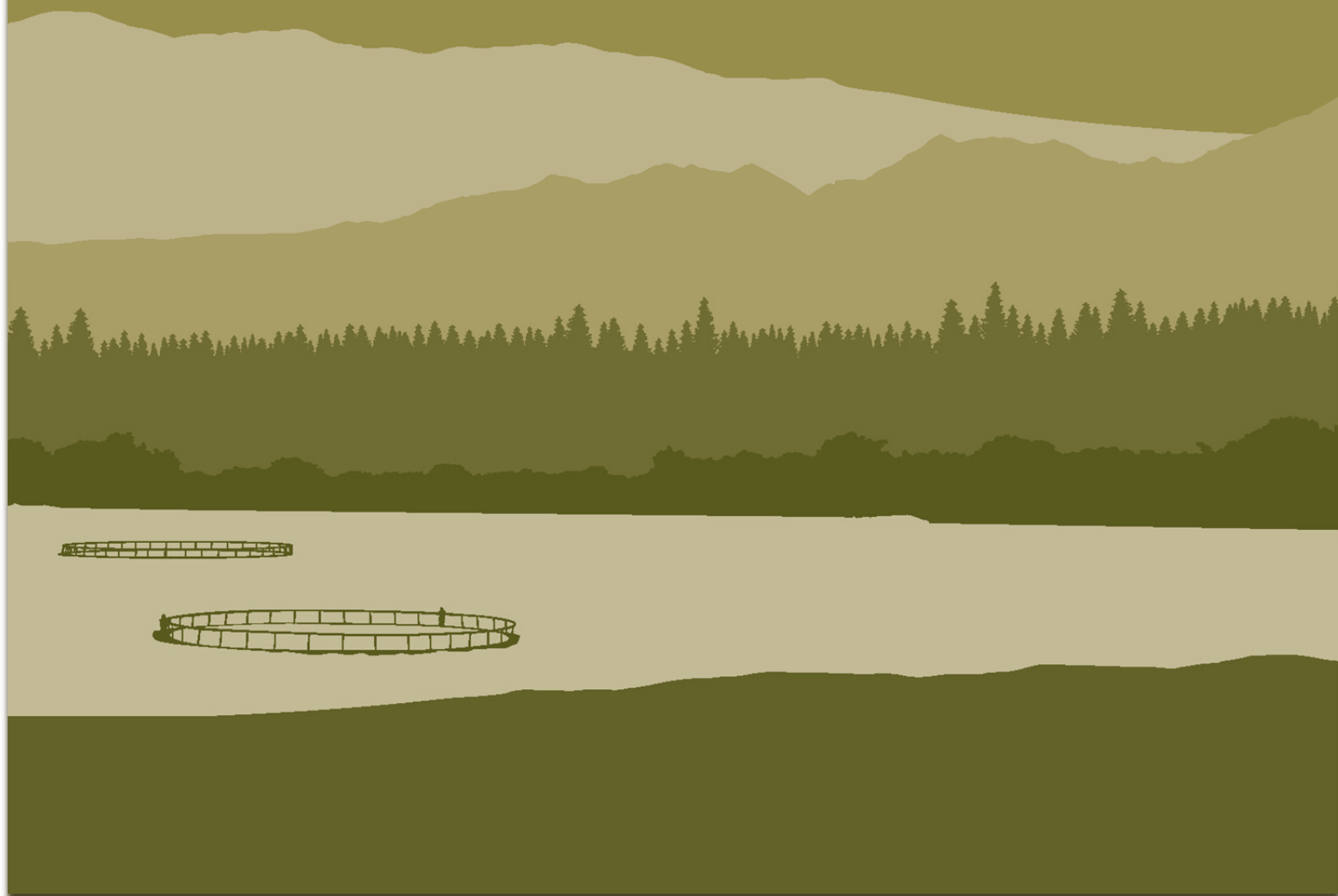
Odd Espen Kærstø

ADRESSE HOVEDKONTORET

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon: 22 36 72 00
Postboks 8024 Dep	Storgata 2-4-6	Telefaks: 22 36 72 99
0030 OSLO		E-post: postmottak@nilf.no
		Internett: www.nilf.no

ADRESSE DISTRIKTSKONTORENE

Bergen	Postadresse:	Postboks 7317, 5020 BERGEN
	Telefon:	55 57 24 97
	Telefaks:	55 57 24 96
	E-post:	postmottak@nilf-ho.no
Trondheim	Postadresse:	Postboks 4718 – Sluppen, 7468 TRONDHEIM
	Telefon:	73 19 94 10
	Telefaks:	73 19 94 11
	E-post:	postmottak@nilf.fmst.no
Bodø	Postadresse:	Statens hus, Moloveien 10, 8002 BODØ
	Telefon:	75 53 15 40
	Telefaks:	75 53 15 49
	E-post:	postmottak@nilf-nn.no

*Vedlegg til
Årsrapport 2011*

Øvrig rapportering i henhold til tildelingsbrevet for 2011

Innhold

Arbeidsgiverrollen.....	3
Likestilling mellom kjønn.....	3
Oversikt over kvinner og menns alder og lønnstrinn i ulike stillingskoder.....	3
Heltids- og deltidsansatte.....	4
Bruk av overtid og ubekvem arbeidstid.....	4
Velferdspermisjoner, omsorgspermisjoner.....	4
Sykefravær.....	4
Bruk av tid og ressurser til kompetansehevede tiltak.....	5
Mål for likestilling og mangfold i NILF.....	5
Tiltak for sikre likestilling mellom kjønn:.....	5
Tiltak for å sikre likestilling og motvirke diskriminering på grunn av etnisitet.....	6
Tiltak for å sikre likestilling og motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.....	6
Tiltak for å sikre beskyttelse mot trakassering.....	7
Tiltak for seniorer.....	7
Rapportering som offentlig myndighet.....	7
Universell tilrettelegging.....	7
Individuell tilrettelegging.....	8
Intern kontroll og risikostyring.....	8
Evalueringer.....	11
Elektronisk forvaltning og effektivisering ved hjelp av IKT.....	12
Beredskap og sikkerhet.....	13
Inkluderende arbeidsliv.....	13
Mål og aktivitetsplan.....	13
Resultatoppnåelse.....	18
Sykefravær.....	18
Personer med redusert funksjonsevne.....	18
Avgangsalder.....	18
Videre arbeid med oppfølging av IA-avtalen.....	18
Brukerundersøkelser.....	19
Lærling i staten.....	19
Statistikk over antall arbeidsplasser.....	19

Arbeidsgiverrollen

AKTIVITETS- OG RAPPORTERINGSPLIKTEN:

NILFs ledelse erkjenner at rapporteringskravene under aktivitets- og rapporteringsplikten stiller krav til rutiner og systemer som foreløpig ikke er helt på plass. Enkelte detaljer kan derfor savnes i rapporteringen. Vi arbeider med å oppdatere og forbedre rutinene for rapportering.

Likestilling mellom kjønn

Lønns- og stillingsforhold

Oversikt over kvinner og menns alder og lønnstrinn i ulike stillingskoder

Stillingskode	Kvinner	Menn
1064 Konsulent	Antall: 2 Alder gj.snitt: 54 år Lønnstrinn gj. snitt : 43	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj. snitt :
1408 Førstekonsulent	Antall: 6 Alder gj.snitt: 33 år Lønnstrinn gj. snitt : 49	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj. snitt :
1363 Seniorrådgiver	Antall: 4 Alder gj.snitt: 52 år Lønnstrinn gj. snitt : 50	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj. snitt :
1434 Rådgiver	Antall: 8 Alder gj.snitt: 44 år Lønnstrinn gj. snitt : 54	Antall: 13 Alder gj.snitt: 49 år Lønnstrinn gj. snitt : 53
1364 Seniorrådgiver	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj. snitt :	Antall: 7 Alder gj.snitt: 55 år Lønnstrinn gj. snitt : 61
1054 Kontorsjef /	Antall: 1 Alder gj.snitt: 50 år Lønnstrinn gj. snitt : 63	Antall: 1 Alder gj.snitt: 37 år Lønnstrinn gj. snitt : 66
1056 Økonomisjef	Antall: 1 Alder gj.snitt: 48 år Lønnstrinn gj. snitt : 72	Antall: 1 Alder gj.snitt: 61 år Lønnstrinn gj. snitt : 66
1060 Avdelingsdirektør	Antall: 1 Alder gj.snitt: 35 år Lønnstrinn gj. snitt : 70	Antall: 3 Alder gj.snitt: 53 år Lønnstrinn gj. snitt : 72
1062 Direktør	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj. snitt :	Antall: 1 Alder gj.snitt: 60 år Lønnstrinn gj. snitt : 92
1017/Stipendiat/ 1108 Forsker	Antall: 1 Alder gj.snitt: 34 år Lønnstrinn gj.snitt : 52	Antall: 2 Alder gj.snitt: 38 år Lønnstrinn gj. snitt : 51
1352 Post.doc/ 1109 Forsker	Antall: 4 Alder gj.snitt: 40 år Lønnstrinn gj. snitt : 63	Antall: 8 Alder gj.snitt: 48 år Lønnstrinn gj. snitt : 64
1183 Forsker – fast ansatt i NILF	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj.snitt :	Antall: 3 Alder gj.snitt: 50 år Lønnstrinn gj. snitt : 73
1183 Forsker – ansatt i 20 % stilling	Antall: 0 Alder gj.snitt: Lønnstrinn gj.snitt	Antall: 5 Alder gj.snitt: 51 år Lønnstrinn gj.snitt 83

x) Av disse er det 6 professorer som er engasjert i deltidsstillinger

Heltids- og deltidsansatte

Kvinner	Menn	Sum kvinner og menn
Kvinner i alt: 28	Menn i alt: 45	I alt: 73
Herav heltid: 21	Herav heltid: 34	Herav heltid: 55
Herav deltid: 7	Herav deltid: 11 x)	Herav deltid: 18

x) Av disse er det 6 professorer som er engasjert i deltidsstillinger

Av de 73 personene som arbeidet i NILF i 2011 var 75 % tilsatt i heltidsstillinger og 25 % i deltidsstillinger. Det var prosentvis omtrent like mange i deltidsstillinger blant kvinner (25 %) som blant menn (24%).

Alle som arbeidet deltid ønsket det selv. Det var således ingen som ufrivillig arbeidet deltid. Dersom deltidsansatte på et senere tidspunkt ønsker å utvide stillingen sin vil NILF, i den grad det er mulig ut fra kompetanse og behov for arbeidskraft, benytte fortrinnsrett til utvidet stilling framfor nyansettelser.

Bruk av overtid og ubekvem arbeidstid

Med overtid menes her **pålagt** overtid.

Det er generelt lite bruk av overtid i NILF. I den grad det pålegges overtid skjer det i Avdeling for statistikk og analyse i forbindelse med avslutningen av arbeidet med materialet til Budsjettnemnda for jordbruket, og i forbindelse med alternative beregninger til jordbruksforhandlingene. Da vil det kunne bli pålagt både natt- og helgearbeid. Dette er imidlertid i en svært kort periode. Arbeidet utføres av de som til daglig arbeider med disse sakene, og det er i stor grad menn. I 2011 ble det også brukt litt overtid i administrasjonsavdelingen i arbeidet med å avslutte NILFs regnskap. Det ble også pålagt litt overtid i Avdeling for statistikk og analyse i november for å komme i mål med driftsgranskingene i tide til 100-årsjubileet. Påleggene gjaldt i hovedsak kvinner.

Velferdspermisjoner, omsorgspermisjoner

Nedenfor er gitt en oversikt over antall kvinner og menn som har hatt velferdspermisjon, fødselspermisjon, foreldrepermisjon og omsorgspermisjon.

	Velferdsperm.	Fødselsperm., foreldreperm., omsorgsperm.
Kvinner	7	8
Menn	13	2

Alle som søker permisjoner av den typen som er nevnt tabellen får innvilget disse. Når flere menn enn kvinner har fått innvilget velferdspermisjon, skyldes nok dette i betydelig grad at vi har flere menn enn kvinner i NILF.

Sykefravær

Sykefraværet i NILF har vært lavt i flere år. I 2009 var sykefraværet totalt (legemeldt og egenmeldt) 4,23 %, i 2010 var det 4,13 % og i 2011 var det 2,64 %.

Sykefraværsprosenten var noe høyere blant kvinner enn menn, og høyere blant heltidsansatte enn deltidsansatte. Fravær på grunn av barns sykdom var 0,44 %.

Bruk av tid og ressurser til kompetansehevende tiltak

Nedenfor er satt opp en oversikt over deltakelse på diverse kompetansehevende tiltak som er gjennomført i 2011.

Alle kan i utgangspunktet søke på midler til kompetansehevende tiltak. Når det gjelder midler fra grunnbevilgninga fra Norges Forskningsråd, er det i første rekke for forskere, og andre som arbeider med forskning, og utredningsprosjekter.

Finansieringskilde	Type kompetansehevende tiltak	Deltakere	Ressursbruk, kroner	Ressursbruk, tid
Grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd	Støtte til dr.gradsarbeid	2 forskere, 1 stipendiat som arbeider med dr.grad, alle menn	Kr 1,1 mill.	
Grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd	Studieopphold i utlandet	2 forskere, begge menn med opphold i USA og Canada	Kr 450 000	6 måneder i Canada, 4 måneder i USA
Grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd	Statistikkurs UiO	1 forsker (mann)	Kr 50 000	
Grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd	Selvstudium	1 forsker (mann)	Kr 25 000	25 timer
Grunnbevilgning fra Norges Forskningsråd	Deltakelse på «Summerschool» (ICRPS)	Avd. for utredning: to kvinner	Kr 120 000	14 dager
Midler fra NILF	Diverse kurs og seminar	Avd. for statistikk og analyse: 4 kvinner, 3 menn	Kvinner: kr 8 700 Menn: kr 8 400	
Midler fra NILF	Diverse kurs i regi av DFØ og Infotjenester	Avd. for administrasjon: 2 kvinner og 2 menn		

Mål for likestilling og mangfold i NILF

NILF har som mål å sikre likebehandling og likestilling og motvirke diskriminering på grunn av kjønn, etnisitet eller nedsatt funksjonsevne.

Tiltak for sikre likestilling mellom kjønn:

Det skal legges til rette for at kvinner og menn skal ha like muligheter til å gjennomføre en karriere i NILF uavhengig av livsfase.

- Det benyttes mangfoldserklæring i utlysningsteksten, og kvinner oppfordres til å søke i stillingskategorier der kvinner er underrepresenterte.
- Kvotering ved å prioritere søkene fra underrepresentert gruppe i tilfeller hvor to kandidater kompetansemessig stiller nærmest likt. Kvinner skal i samme utstrekning som menn tilbys kvalifiserende oppgaver, opplæring og kompetanseutvikling gjennom kompetansehevende tiltak.
- I NILFs lønnspolitikk er det tatt hensyn til lønnsutvikling og karrierestigning også for administrative stillinger som tradisjonelt har vært besatt av kvinner.
- Ansatte uavhengig av kjønn, som ønsker å arbeide deltid får innvilget dette så sant det kan kombineres med de arbeidsoppgaver vedkommende har. Ansatte uavhengig av kjønn som arbeider deltid og som ønsker å øke stillingsprosent/søke

fulltidsstilling, skal få anledning til dette så sant NILF har behov for det og vedkommende er kvalifisert for de aktuelle oppgavene.

- NILF søker å legge til rette for et familievennlig arbeidsliv med mulighet for hjemmekontor i stedet for redusert stilling ved graviditet, foreldrefravær og andre omsorgsoppgaver.
- Ved lønnsforhandlinger skal det arbeides for å eliminere lønnsforskjeller som ikke kan forklares av annet enn kjønn.

Tiltak for å sikre likestilling og motvirke diskriminering på grunn av etnisitet

NILF har som mål å øke antall kvalifiserte medarbeidere med minoritetsbakgrunn/ikke-vestlig innvandrerbakgrunn.

- Det benyttes mangfoldserklæring i utlysningsteksten, og hvis det er søkere med minoritetsbakgrunn/ikke-vestlig innvandrerbakgrunn som har den nødvendige kompetanse, skal minst en innkalles til intervju.
- Manglende kunnskaper i norsk er ikke avgjørende med mindre det er helt nødvendig med norskkunnskaper for gjennomføring av arbeidsoppgavene fra første dag. Det legges til rette for at ansatte kan delta på obligatorisk/nødvendig norskundervisning.
- NILF kan gi personer med minoritetsbakgrunn/ikke-vestlig innvandrerbakgrunn og med relevant kompetanse mulighet for språktrening ved å arbeide i et norsk-språklig miljø i en periode på 3 til 6 måneder. Det forutsettes at disse kommer via NAV.
- Ansatte med minoritetsbakgrunn/ikke-vestlig innvandrerbakgrunn skal tilbys kvalifiserende oppgaver og opplæring gjennom kompetansehevende tiltak på linje med andre ansatte.
- Personer med minoritetsbakgrunn/ikke-vestlig innvandrerbakgrunn skal, når det foreligger nødvendig kompetanse og erfaring, kunne tilbys lederoppgaver på linje med andre.
- Religiøse hodeplagg kan tillates, og det kan gis fri på religiøse høytidsdager og det kan tas særlige hensyn ved matservering.

Tiltak for å sikre likestilling og motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne

Alle personer som arbeider i NILF skal behandles med respekt og tilbys nødvendig tilrettelegging for å kunne utføre arbeidsoppgavene på en fullgod måte.

- Dersom det ved en stillingsutlysning er kvalifiserte søkere med nedsatt funksjonsevne, skal minst en innkalles til intervju. NILF vil vurdere å bruke adgangen til å fravike det ulovfestede kvalifikasjonsprinsippet og se bort fra prinsippet om at den best kvalifiserte søker skal tilsettes dersom det er en kvalifisert søker med nedsatt funksjonsevne.
- Ansatte med nedsatt funksjonsevne skal tilbys kvalifiserende oppgaver og opplæring gjennom kompetansehevende tiltak på linje med andre ansatte.
- NILF kan stille til rådighet IA-plasser for personer med nedsatt funksjonsevne fra NAV.
- NILFs ledere har ansvar for å tilrettelegge arbeidsforholdene for de ansatte, herunder ansatte med nedsatt funksjonsevne:

- Tilrettelegging ved hjelp av ergonomisk tilpasning av fysisk arbeidsplass ved hjelp av BHT.
- Tilrettelegging av arbeidstid og arbeidsoppgaver.
- Bruk av aktiv sykemelding.
- Mulighet for behandling, ev. trening i arbeidstiden.
- Mulighet for hjemmekontor.
- Bruke BHT og NVA Arbeidslivssenter som rådgivende.

Tiltak for å sikre beskyttelse mot trakassering

Alle former for trakassering og mobbing er uakseptabelt i NILF. Alle ansatte har krav på rettferdig og lik behandling.

- NILF har utarbeidet «Varslingsrutiner for NILF» som et tiltak mot trakassering, mobbing og diskriminering. Dette dokumentet inneholder retningslinjer om retten til å varsle, varslingsplikten, hvem skal det varsles til, når skal det varsles, hvordan skal det varsles og håndtering av varsling. Varslingsrutinene er kjent for alle og ligger på NILFs intranett.
- Det skal gjennomføres arbeidsmiljøundersøkelse minst annet hvert år. BHT skal bistå med utarbeiding av spørreskjema, beskrivelse av resultatene og oppfølging.

Tiltak for seniorer

NILF skal tilrettelegge forholdene for sine medarbeidere slik at de fram mot pensjonsalder gis mulighet til å fungere som yrkesaktive på en god og meningsfylt måte.

- NILF har utarbeidet egne retningslinjer for seniorpolitikk som beskriver aktuelle tiltak
 - Forebyggende tiltak
 - Tilretteleggingstiltak
 - Attraksjonstiltak
 - Andre generelle tiltak for alle seniormedarbeidere.

Rapportering som offentlig myndighet

NILF skal:

- Redegjøre for utfordringer m.h.t likestilling og diskriminering.
- Presentere plan for å få kunnskaper om utfordringer i sektoren.
- Målsettinger, planer og tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sektoren.
- Ev. tiltak for å tilrettelegge offentlige tjenester.
- Ev. tiltak for å integrere likestillingsperspektivet i all offentlig virksomhet.

Dette er forhold som NILF ikke har fått diskutert i året som har gått, men dette vil vi ta opp igjen i 2012.

Universell tilrettelegging

NILF skal til enhver tid, så langt det er praktisk mulig, sørge for at de fysiske forholdene er slik at NILFs kontorer er tilgjengelige for alle.

I dag er praksis at universell tilrettelegging følges opp ved konkrete behov. Vi har dialog med utleier om behov for tilrettelegging f.eks. om adkomst til lokaler. Siden ingen av leietagerne til nå har hatt konkrete behov for tilrettelegging utover det som finnes, er det så langt ikke foretatt bygningsmessige eller andre tilpasninger.

Individuell tilrettelegging

NILF skal:

- Tilrettelegge så langt praktisk mulig den fysiske arbeidsplass for ansatte, herunder tilrettelegge for at personer med nedsatt funksjonsevne kan arbeide i NILF.
- Tilrettelegge arbeidsoppgaver for ansatte både med og uten nedsatt funksjonsevne slik at alle føler de har interessante og meningsfulle oppgaver som de mestrer.
- Alle ansatte, både med og uten nedsatt funksjonsevne, skal ha tilgang til opplæring og kompetanseutvikling som gjør at de kan utføre sine oppgaver på en god måte.

I praksis har tilrettelegging så langt først og fremst dreiet seg om tilrettelegging av den enkeltes arbeidsplass, f.eks. med heve-/senkebord, spesielle stoler, utstyr til pc osv.

Intern kontroll og risikostyring

Definisjoner og metode

Regelverket om økonomistyring i staten stiller krav om risikostyring og internkontroll i statlige virksomheter. Ved utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen bruker vi DSØs (Direktoratet for økonomistyring) metodedokument for risikostyring i staten. Analysen tar utgangspunkt i hvilke faktorer som kan medvirke til at NILF ikke oppnår de målene som er gitt av Landbruks- og matdepartementet (LMD) samt økonomiske og driftsmessige mål fastlagt gjennom styrebehandlet budsjett og arbeidsplan.

Risiko defineres som forhold eller hendelser som kan inntreffe og påvirke oppnåelse av målsettinger negativt. En risiko vurderes i forhold til *sannsynligheten* for at den vil inntreffe og *konsekvensen* den vil medføre om den inntreffer. Det danner grunnlaget for å vurdere om risikoen anses som vesentlig i forhold til å kunne påvirke målsettinger negativt og som må vektlegges videre i risikostyringsprosessen.

Mål

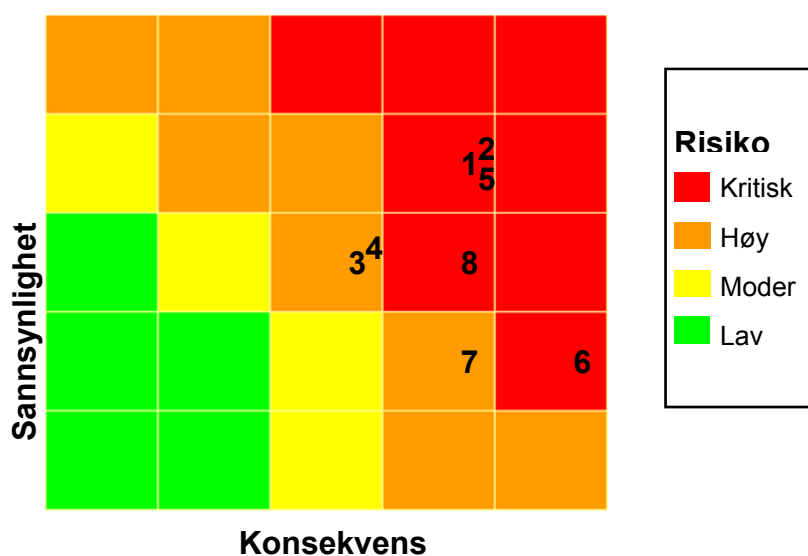
Alle målene under hvert målområde er risikovurdert. De målområdene som det knyttes høyest risiko til er:

1. Sekretariatsarbeid for Budsjettnemda for jordbruket
2. Driftsøkonomiske data og analyser
3. Driftsøkonomisk veiledning og styring – Dataflytprosjektet
4. Medbestemmelse og arbeidsmiljø
5. Prosjektsyklus – prosjektinngang
6. Integritet og faglig kvalitet
7. Støttefunksjoner – faglig kompetanse
8. Organisasjon – attraktiv arbeidsplass.

Risikovurdering

I tabellen under knytter vi de største risikoene opp mot målområdene. Hver risiko vurderes i forhold til sannsynlighet og konsekvens (se risikokart). Alle disse risikoene er vurdert som høy eller kritisk i forhold til måloppnåelse.

Nr	Målområde	Risiko
1	Sekretariatsarbeid for Budsjettnemda for jordbruket	Mangler tilstrekkelig kompetanse, har ikke god nok kvalitetssikring og klarer ikke å holde tidsfrister i sekretariatsarbeid for BFJ
2	Driftsøkonomiske data og analyser	Mindre ressurser og effektiviseringspress medfører redusert kvalitet i driftsgranskningene
3	Driftsøkonomisk veiledning og styring – Dataflytprosjektet	Utfordringer knyttet til finansiering og gjennomføringskapasitet medfører forsinkelse i Dataflytprosjektet
4	Medbestemmelse og arbeidsmiljø	Dårlig samarbeidsforhold og kommunikasjon mellom ledelse og fagforeninger
5	Prosjektsyklus – prosjektinngang	Har ikke tilstrekkelig prosjektinngang i forhold til egen bemanning
6	Integritet og faglig kvalitet	Klarer ikke å oppfylle krav til generell uavhengighet, faglighet og integritet
7	Støttefunksjoner – faglig kompetanse	Har ikke god nok kompetanse innenfor behandling av merverdiavgift
8	Organisasjon – attraktiv arbeidsplass	Klarer ikke å beholde nøkkelpersoner og tiltrekke oss ny kompetanse

Tiltak som følge av vurderingene

Tiltak i denne sammenheng er alle forhold som bidrar til å redusere risikoen. Skillet mellom sannsynlighet og konsekvens i risikovurderingen er et hjelpemiddel når vi vurderer hvilken håndtering som vil ha størst effekt.

Nr.	Risiko	Beskrivelse	Tiltak
1	Mangler tilstrekkelig kompetanse, har ikke god nok kvalitetssikring og klarer ikke å holde tidsfrister i sekretariatsarbeid for BFJ	NILF har høy kompetanse og omfattende erfaring som benyttes til arbeidet for BFJ. Instituttgjennomgangen i 2010 viste også at NILF i stor grad forbindes med BFJ-arbeidet. Arbeidet følges nøye og bemanningen vurderes løpende, men vi er avhengig av noen nøkkelpersoner.	Forenkle og videreutvikle kvalitetssikringen ut fra en egen arbeidsplan. Arbeidet er forsinket, men fortsetter i 2011. God dialog med Budsjettnemndas leder og deltagere for å få tilbakemeldinger om sekretariatets arbeid og langsiktig utvikling av staben.
2	Mindre ressurser og effektiviseringspress medfører redusert kvalitet i driftsgranskningene	Synkende ressurser til driftsgranskningene og effektivitetspress gjør arbeidet krevende. Høy kvalitet forutsetter kontinuitet i kompetansen i NILF.	Kommunisere tydelig til LMD og egne medarbeidere hvilke konsekvenser uendret nominell forvaltningsbevilgning har for kvalitet i og omfang av driftsgranskningene. Innføre god løsning for regnskapsflyt (Dataflytprosjektet)
3	Utfordringer knyttet til finansiering og gjennomføringskapasitet medfører forsinkelse i Dataflytprosjektet	Vår evne til å styrke verdien av driftsgranskingsarbeidet og effektivisere ressursbruken, er avhengig av tekniske løsninger. Vi er her sterkt orientert om en god løsning for regnskapsflyt i dataflytprosjektet, selv om vi også har andre tiltak	Støtte opp om vår gjennomføringskapasitet. Legge til rette for at nøkkelpersoner kan prioritere arbeid i prosjektet. Rekruttere mer kompetanse til prosjektet.
4	Dårlig samarbeidsforhold og kommunikasjon mellom ledelse og fagforeninger	Dialogen mellom fagforeninger og ledelse er viktig og kan lede til at mye tid brukes på lite produktive prosesser.	Regelmessig evaluering og læring i SU.
5	Har ikke tilstrekkelig prosjektinngang i forhold til egen bemanning	Utilstrekkelig prosjektinngang i forhold til egen bemanning har stor risiko og potensielt svært alvorlige konsekvenser.	Innføre en funksjon/rolle som prosjektkoordinator, som blant annet skal sørge for at vi har en god Prosjektsyklus (prosjektutvikling og gjennomføring) Søke samarbeid med andre institutter når det gjelder nye EU-prosjekter.
6	Klarer ikke å oppfylle krav til generell uavhengighet, faglighet og integritet	Her er vi bl.a. avhengig av NILFs evne til å følge opp formidlingspolicyen. Denne ble revidert i 2008 og igjen i 2009-2010, og den benyttes aktivt i NILF. På grunn av krav om yringsfrihet vil det alltid	Fordele mer ansvar for formidling gjennom egne kanaler til avdelinger og informasjonskonsulent.

		være en risiko på området som må håndteres med høy grad av bevisstgjøring rundt vår formidling.	
7	Har ikke god nok kompetanse innenfor behandling av merverdiavgift	Det er ingen klare retningslinjer vedrørende merverdiavgiftbehandling på prosjekter. Feil beslutning i forbindelse med mva. på prosjekter kan ved ettersyn få betydelig ekstrakostnader ved etterberegning og renter.	Utarbeide retningslinjer for behandling av merverdiavgift på prosjekter. Samarbeide med andre institutter om praksis innenfor området.
8	Klarer ikke å beholde nøkkelpersoner og tiltrekke oss ny kompetanse	Vi er følsomme for rekruttering til faste oppgaver og til utredning. Plutselig tap av nøkkelpersoner kan skape risiko for kvalitet og leveringsevne for disse og andre arbeider i henhold til tildelingsbrev og kontrakt. Vedtaket om flytting til Ås medfører ytterligere risiko for at medarbeidere søker seg bort fra NILF.	Langsiktig og god kompetanseforvaltning. Vurdere sårbarhet for nøkkelpersoner. Tilpasse arbeidsbetingelser individuelt. Informere løpende om arbeidet knyttet til instituttgjennomgangen.

Evalueringer

Foretatte evalueringer:

- NILF ble evaluert som del av instituttgjennomgangen for instituttene under LMD, 2009–2010.
- Indikatorsystemet for basisfinansiering anses som en løpende, årlig evalueringsaktivitet. NILF formidler indikatorene til styret som orienteringssak.
- Det arbeides med brukerevaluering som oppfølging av tilsvarende evaluering innenfor instituttgjennomgangen (se eget punkt om brukerundersøkelser).

Oppfølgingen av instituttgjennomgangen er tema både for intern organisering, samarbeidsprosjekter med øvrige LMD-institutter, og i pågående prosesser organisert av LMD.

Indikatorsystemet brukes som utgangspunkt for bl.a. diskusjon av disponering av basisbevilgningen.

Elektronisk forvaltning og effektivisering ved hjelp av IKT

- Om virksomheten har tjenester som kun er tilgjengelige manuelt og begrunnelse for at disse ikke er tilgjengelige digitalt, samt hvilke planer virksomheten ev. har for å gjøre disse tilgjengelige digitalt.
 1. Rekrutteringsverktøy til bruk internt i driftsgranskingene. Dette vil erstatte mange manuelle skjema og gjøre det enklere for saksbehandlere å registrere nye deltakere samt å unngå feil i registreringa.
 2. Utvikling av frukt- og bærekalkyler er første steg i digitalisering av Handbok for driftsplanlegging samt å erstatte mange ulike typer manuelle skjema for dette formålet.
- Hvor stor andel av brukerne som velger å bruke digitale tjenester fremfor manuelle tjenester siste året, og om endring av dette fra foregående år. Det skal rapporteres per tjeneste og tallene skal kommenteres av virksomheten.
 1. Bruk av elektronisk notatbok blant deltakerne i driftsgranskingene har økt fra ca. 120 i 2010 til 183 i 2011.
 2. Antall regnskap som kom inn elektronisk fra regnskapskontor og deltakere til driftsgranskingene har økt fra 756 til 898
 3. For andre tal, sjå tabell under, som er ein tilsvarande tabell som inngjekk i evalueringsrapporten for driftsgranskingane 2010 (rekneskapsår 2009), men med tal for 2011 (rekneskapsår 2010)
- Om virksomheten krever at brukerne må rapportere inn data som allerede finnes hos andre offentlige virksomheter, og hvilke planer virksomheten ev. har for å gjøre dette unødvendig, ev. hvilke hindre som ligger til grunn for at data ikke utveksles.
 1. Statens landbruksforvaltning. Vi fikk ikke tilgang til leveransedatabasen for korn hos SLF for våre deltakere i driftsgranskingene grunnet at data inneholdt data som ikke var egnet for distribusjon. Vi måtte be regnskapskontor og eller deltaker om disse opplysningene
 2. Skattedata. Vi har spurt Skatteetaten om likningsdata for deltakere i driftsgranskingene. Dette er svært vanskelig å få ut, vi får ikke tilgang til dette før fristen går ut for publisering av resultat. Vi vå derfor spørre regnskapskontor og deltakere om disse opplysningene
- Hvordan satsing på IKT-løsninger har gitt effekter internt i virksomheten, hos brukere eller andre virksomheter.
 1. NILF har gjennom samarbeidsprosjekt med frukt- og bærneringa utvikla kalkyleverktøy for frukt- og bær. Dette er til erstatning for deler av Handbok for driftsplanlegging. Elektronisk verktøy har gitt rådgivere og produsenter effektivt verktøy som er lett tilgjengelig på web over hele landet kostnadsfritt.

Inngang av data til driftsgranskingane for rekneskapsåret 2010, i parentes 2009. Tal bruk

	Oslo	Bergen	Trondheim	Bodø	Alle
Elektronisk fil	229 (205)	219 (190)	240 (212)	86 (82)	774 (689)
Levert av r-kontor	229 (227)	218 (199)	240 (211)	85 (76)	754 (713)
Innkomne bilag	9 (73)	31 (58)	46 (118)	33 (42)	119 (291)
Rapportskjema	130 (128)	123 (125)	170 (146)	38 (36)	461 (435)
Timenotering	57 (49)	96 (84)	41 (44)	17 (36)	211 (197)
Skogskjema	27 (30)	6 (5)	31 (27)	0 (0)	64 (62)
El.notatbok med noko reg.*	59 (25)	50 (35)	40 (30)	34 (30)	183 (120)
El.notatbok med arb.timar**	58 (9)	48 (32)	37 (33)	33 (14)	176 (88)
Upload***	256 (242)	241 (225)	305 (217)	96 (72)	898 (756)
Alle rekneskapar	255 (256)	268 (238)	258 (247)	107 (107)	888 (848)

• Tal bruk med ei eller anna registrering på notatbok på nett

** Tal bruk registrert med arbeidstimar for utbetaling nett (nokre av desse vart lagt inn manuelt ved kontora for test)

*** Tal bruk under katalogen upload for kvart kontor

Beredskap og sikkerhet

NILFs beredskaps- og sikekrhetsplaner består av:

- Planer/ordninger i tilfelle brann, innbrudd, tyveri: Dette er ordinære driftsrelaterte planer.
- Planer som utarbeides ved ekstraordinære risikosituasjoner. Sist ble det utarbeidet slik plan ifm svineinfluensaen. Siden er det ikke utarbeidet slike beredskapsplaner.

Vi har ikke per i dag oppgaver som er del av generell samfunnsikkerhet.

Inkluderende arbeidsliv

Mål og aktivitetsplan

Tabellen nedenfor er den godkjente mål- og aktivitetsplan som ble laget i 2010 og godkjent av NAVs arbeidslivssenter.

I forbindelse med inngåelse av ny samarbeidsavtale (2010-2013) er det utarbeidet mål- og aktivitetsplan for virksomheten. Mål- og aktivitetsplanen referer seg til alle 3 delmål i samarbeidsavtalen.

Delmål 1: Sykefravær		
<p>a) Utarbeide mål for sykefraværsarbeidet og sette resultatmål for sykefraværsutviklingen.</p> <p>b) Etablere etterprøvbare aktivitetsmål.</p>		
NÅ-SITUASJON	RESULTATMÅL	AKTIVITETSMÅL
<p>Sykefraværet i NILF har vært lavt. I 2009 var det på 4,23 % og i 2010 på 4,13 %.</p>	<p>Sykefraværsarbeidet skal bygge på NILFs vedtatte retningslinjer for ansvar, rettigheter, oppfølging og administrasjon av arbeid med fravær grunnet sykdom.</p> <p>Vi mener at det er realistisk å sette som mål at sykefraværet skal reduseres med 10 % fra 2010 til 2013. Det vil si at målet er et sykefravær i 2013 på 3,72 %.</p>	<p>Utarbeider opplegg som vedtas i AMU for bruk av virkemidler i forbindelse med sykefravær, og gjøre alle ansatte kjent med disse virkemidlene. Frist 30.06. 2011.</p> <p>AMU hadde møte 17. januar 2011 og det var enighet om at det bør gjennomføres en arbeidsmiljøundersøkelse i 2011.</p> <p>NILF arbeider for tiden sammen med Infotjenester om å utarbeide en ny, elektronisk HMS-håndbok Dette arbeidet skal være ferdig i løpet av mai 2011.. Sykefravær rutiner vil inngå som en del av HMS-håndboka.</p>
Delmål 2: Personer med redusert funksjonsevne		
<p>a) Sette aktivitetsmål for oppfølgings- og tilretteleggingsarbeidet overfor egne arbeidstakere med redusert arbeidsevne, for å forebygge overgang fra arbeid til passive ytelser.</p> <p>b) Sette aktivitetsmål for hvordan virksomheten skal åpne for personer som NAV har avklart og som har behov for utprøving av sin arbeids- og funksjonsevne i det ordinære arbeidslivet.</p>		
NÅ-SITUASJON	RESULTATMÅL	AKTIVITETSMÅL
<p>NILF har for tiden ingen personer med redusert funksjonsevne.</p> <p>NILF stilte i 2010 en IA-plass til rådighet for en person med nedsatt funksjonsevne fra NAV</p>	<p>Det skal være mulig for personer med nedsatt funksjonsevne å kunne få, utføre og beholde arbeid i NILF, og ha tilgang til opplæring og</p>	<p>a) Egne ansatte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tilrettelegger ergonomisk tilpassing av arbeidsplass - Tilrettelegger arbeidstid

<p>Arbeidslivsenter. Vedkommende var hos NILF i to perioder á 3 md. pluss 3 md. med lønn fra NILF. NILF hadde imidlertid ingen mulighet til videre tilsetting av personen. Både personen fra NAV og NILF opplevde imidlertid dette som en positiv ordning som bør fortsette.</p>	<p>kompetansehevende tiltak på linje med alle arbeidstakere.</p> <p>NILF skal tilrettelegge og følge opp virkemidler for å hindre egne ansatte å gå over på passive ytelser.</p> <p>NILF skal tilby NAV Arbeidslivssenter en IA-plass med stillingsbeskrivelse annet hvert år.</p>	<p>og/eller arbeidsoppgaver, midlertidig eller varig, ved sykdom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mulighet for tidsbegrenset aktiv behandling i arbeidstiden, ev. trening - Mulighet for tidsbegrenset hjemmekontor <p>Arbeidstrening for personer fra NAV, se under «NÅ-situasjon» og «Resultatmål».</p>
--	--	---

Delmål 3: Avgangsalder

a) Ha et livsfaseperspektiv som skal inngå som en del av virksomhetens personalpolitikk og i det systematisk forebyggende arbeidet

b) Sette aktivitetsmål for hvordan virksomhetens kan stimulere eldre arbeidstakere for å forlenge yrkeskarrieren.

NÅ-SITUASJON	RESULTATMÅL	AKTIVITETSMÅL
<p>Gjennomsnittsalder for ansatte i NILF var i 2010 46 år.</p> <p>Siden 2005 har ingen som har sluttet i NILF pga. alder vært yngre enn 65 år.</p> <p>NILF har utarbeidet retningslinjer for seniorpolitikk som er en del av NILFs personalpolitikk og et viktig supplement til NILFs arbeid med IA.</p>	<p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvis ikke særlige forhold tilsier noe annet, er det et mål å beholde ansatte til de er minst 65 år. - Tilrettelegge forholdene slik at ansatte ikke slutter for å gå over på passive ytelser. 	<p>Tilrettelegge forholdene for NILFs medarbeidere slik at de fram mot pensjonsalder gis mulighet til å fungere som yrkesaktive på en god og meningsfylt måte både for seg selv og for NILF.</p> <p>Tiltak og aktiviteter som skal tilbys/gjennomføres:</p> <p>Forebyggende tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompetanseutvikling - jobbrotasjon, hospitering, andre/nye oppgaver - arbeidsoppgaver med

		<p>tilpasset arbeidskrav- og mengde</p> <ul style="list-style-type: none"> - trim/fysisk aktivitet i arbeidstiden. Personer over 55 år kan trene en time per uke i arbeidstiden <p>Tilretteleggingstiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tilrettelegge og tilpasse arbeidsoppgaver og -mengde i forhold til kompetanse, egne ønsker m.m. - tilrettelegge den fysiske arbeidsplassen - tilrettelegge arbeidstiden (fast, deltid, hjemmekontor m.m.) <p>Attraksjonstiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fleksibel ordninger mht. arbeidstid og -sted - tjenestefri m/lønn iht. Hovedtariffavtalen - retrettstillinger for ledere og medarbeidere med særlig belastende oppgaver - permisjon med full eller delvis lønn for å gjennomføre etter- og videreutdanning <p>Andre tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - regelmessige medarbeidersamtaler/milepælsamtaler - sluttsamtaler
--	--	--

		<p>- seniorkurs</p> <p>Ansvar:</p> <p>Seniorpolitikken er en naturlig del av personalpolitikken, og vurderinger, mål og tiltak skal systematisk gjennomføres og følges opp. All personalpolitikk som innebærer personalbehandling og oppfølging er et ansvar for den enkelte leder.</p>
Administrative forhold		
HVA	HVORDAN, HVEM og NÅR?	
Forankring av planarbeidet og involvering av ledelse, tillitsvalgt og verneombud	<p>NILFs direktør avgjør hvordan arbeidet med IA skal organiseres.</p> <p>Utarbeiding av avtalen gjennomføres av ledelsen, tillitsvalgte og verneombud.</p> <p>NILFs direktør og tillitsvalgte inngår samarbeidsavtalen med NAV Arbeidslivsenter.</p> <p>Alle ledere skal involveres og avtalen skal forankres på alle ledernivåer dvs. direktør, avdelingsdirektører og kontorsjefer.</p> <p>Første utkast tilsamarbeidsavtale skal foreligge 1. mai 2011. Det kan imidlertid bli aktuelt å ajourføre denne etter IA-møte i mai.</p>	
Synliggjøring av hvordan IA-arbeidet inngår som en del av virksomhetens systematiske HMS-arbeid (internkontroll)	<p>NILF er for tiden i gang med å utarbeide ny elektronisk HMS-håndbok i samarbeid Infotjenester. Målet er at den skal være ferdig i juni. IA-avtalen vil her inngå. En vil komme nærmere tilbake til dette når HMS-håndboken er ferdig.</p>	
Tidfesting av 2 særskilte IA-møter i året	<p>Det skal holdes fire AMU-møter i året. Så langt er det avholdt et møte 17.januar 2011. De andre tre holdes i mai, september og desember.</p> <p>To særskilte IA-møter i året. Møtene holdes i etterkant av AMU-møtene i mai og september.</p> <p>Deltakere på IA-møtene:</p> <p>Direktør, avdelingsdirektører, kontorsjefer, personalrådgiver, verneombud, tillitsvalgte. Det kan også være aktuelt med en</p>	

	representant fra BHT.
Lagt planer for å sikre at linjeledere, arbeidsledere, tillitsvalgte og verneombud har den kompetansen som er nødvendig for å utføre IA-arbeidet	Dette er ikke gjort så langt. Det blir et tema på første IA-møte i mai.

Resultatoppnåelse

Sykefravær

Målet har vært at sykefraværet skulle reduseres med 10 % fra 2010 til 2013, dvs at målet er et sykefravær på 3,72 % i 2013. Nå viser det seg at sykefraværet i 2011 var 2,64 %. Dette er svært lavt, og vi kan neppe forvente å holde det på dette nivået hvert år, men kan NILF ha et sykefravær under 4 %, må det sies å være bra.

De nye reglene for oppfølging ved sykefravær er gjort kjent, og alle ledere med personalansvar kjenner rutinene de skal følge.

Det ble ikke gjennomført arbeidsmiljøundersøkelse i 2011. Planen er nå å holde en arbeidsmiljøundersøkelse i løpet av våren 2012.

Arbeidet med ny, elektronisk HMS-håndbok er ferdig og er lagt ut på NILFs intranett til allmenn bruk.

Personer med redusert funksjonsevne

NILF har i 2011 ikke hatt personer med redusert funksjonsevne og det har således ikke vært nødvendig med spesielle tiltak.

Avgangsalder

Siden 2005 har ingen i NILF gått av med pensjon tidligere enn ved 65 års alder. En person gikk i 2011 av med pensjon i en alder av 70 år, og en person har redusert sin stilling til 60 % kombinert med uttak av AFP.

Flere ansatte over 55 år benytter seg av muligheten til å trene i arbeidstiden.

Retningslinjer for NILFs seniorpolitikk ligger på intranett.

Videre arbeid med oppfølging av IA-avtalen

Vi vil i 2012 arbeide med tettere oppfølging i forhold til den vedtatte IA-samarbeidsplanen, herunder gjennomføring av en arbeidsmiljøundersøkelse.

Brukerundersøkelser

NILF har, som oppfølging av instituttevalueringen og -gjennomgangen 2009–2010 utarbeidet opplegg for egen brukerundersøkelse. Undersøkelsen vil bli gjennomført våren 2012.

Lærling i staten

Lærling er en person som har undertegnet en lærekontrakt med sikte på *fag- eller svenneprøve* i fag som har læretid i en virksomhet.

NILF er i utgangspunktet ikke negativ til å ta inn lærlinger. Dette krever imidlertid at vi har aktuelle fagområder og muligheter for nødvendig oppfølging av lærlingene.

De lokale partene ved NILF har ikke i 2011 drøftet mulighetene for å ta inn lærlinger i NILF, men dette vil bli gjort i 2012.

Statistikk over antall arbeidsplasser

NILF er lokalisert med kontor på fire steder: Oslo, Bergen, Trondheim og Bodø

Nedenfor er gitt oversikt over antall arbeidsplasser per 31.12.2011 på hvert sted:

Sted	Oslo	Bergen	Trondheim	Bodø
Ant.arbeidsplasser per 31.12.2011	46	8	8	2

I tillegg kommer: To personer med fast hjemmekontor i Alvdal.
En person med fast hjemmekontor i Skjåk.

Tre professorer i engasjementstillinger som har sine hovedarbeidsplasser i Ås, Lillehammer og Stavanger.

To professorer i engasjementstillinger som har sine hovedarbeidsplasser i USA.

Vedlegg: Resultatmål og indikatorer

Årsrapport for NILF for 2011

Tabell 8.2 Resultatmål og indikatorer

	Mat, helse, forbruker	Tre og energi	Tjenester	Miljø- og ressurs-	Landbruk og samfunn	Bioteknologi	Ikke fagspesifikk	Sum
NILF samlet aktivitet (1000 kroner)	3350		400	6475	42185		1275	53686
Andel i %	6		1	12	79		2	100
Kvalitet:								
Forskningsrådet ekskl. grunnbevilgning	1924			1852	3001			6777
Forskningsrådet	2924		100	4102	11927			19053
Internasjonalt finansiert					473			473
Antall doktorgrader								
Vit. artikler i tidsskrifter	3			2	12			17
Vit. artikler i antologier	1				11			12
Vit. monografier								
Relevans:								
Andel NFR-finansiering av total aktivitet:								
Ekskl. grunnbevilgning i %	57			29	7			13
Inkl. grunnbevilgning i %	87		25	63	28			35
Finansiering næringsliv (1000 kroner)	41			207	4597		267	5112
Jorbruksavtalemidler/Fondsmidler (1000 kr)	279		21	175	216			691
Internasjonalt forskningssamarbeid:								
Internasjonalt finansiert (1000 kroner)					473			473
Andel					1			1
Forskningsbasert innovasjon og kommersialisering:								
Lisenser (nye lisenser solgt)					9			9
Patenter								
FORNY								
Allianser								
Konkrete etableringer								

Reindrifftsprosjekt
på 372 000 kr
er tatt ut

Oppdrag for forvaltningen:

LMDs forvaltningsstøtte (1000 kroner)				23143		23143
Offentlige oppdrag ellers (1000 kroner)	108	278	1971	4360	4	6721

Forskningsskommunikasjon og formidling:

Vitenskapelige artikler i tidsskrifter	3		2	12		17
Vitenskapelige artikler i antologier	1			11		12
Vitenskapelige monografier						
Fagbøker mv. og artikler i fagbøker mv.			1	4		5
Egne rapporter/notater og rapporter til andre	1	1	6	21		29
Paper- og posterspresentasjoner	6		2	22		30
Populærvitenskapelige artikler			1	4		5
Avisinnlegg			5	7		12
Foredrag	4		11	35		50
Undervisning - gjesteforelesninger	1		3	13		17
Seminarer				15		15

NILF_s virksomhet i 2011

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

NILFS VIRKSOMHET I 2011 – Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. DIREKTØR: Ivar Pettersen. SIDEUTLEGGER: Siri Fauske
DESIGNMAL: Studio 3. POSTADRESSE: Postboks 8024 Dep, 0030 Oslo. KONTORADRESSE: Storgata 2-4-6. TELEFON: 22 36 72 00.
FAKS: 22 36 72 99. E-POST: postmottak@nilf.no/ INTERNETT: www.nilf.no

Innhold

KORT OM NILF	SIDE 4
NILF IN BRIEF	SIDE 5
NILFs STRATEGI	SIDE 6
STYRETS BERETNING	SIDE 8
FRA NILFs FORSKNING OG UTREDNING	SIDE 12
ÅRSREGNSKAP 2011	SIDE 22
RESULTATREGNSKAP	SIDE 22
BALANSE	SIDE 23
PROSJEKTER, PUBLISERINGER, SEMINARER M.M.	SIDE 24
PERSONALET	SIDE 40
NILFs PUBLIKASJONER OG MATERIELL	SIDE 42
NILF I MEDIA 2011	SIDE 43
ADRESSER	SIDE 44

O I

NILF I 2011

Kort om NILF

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) er et uavhengig statlig forskningsinstitutt tilknyttet Landbruks- og matdepartementet. Instituttet er organisert som statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttet ble etablert i 1986 gjennom sammenslåing av daværende Norges landbruksøkonomiske institutt og Sekretariatet for Budsjettnemnda for jordbruket. De to forløperne var etablert henholdsvis 1947 og 1948.

Nåværende organisasjonsform ble innført i 1997. Instituttets vedtekter ble vedtatt av Landbruks- og matdepartementet 7. mars 2008. Vedtektene fastslår at «NILF skal være et forsknings-, utrednings- og dokumentasjonsinstitutt på høyt faglig nivå og ledende innen foretaks- og næringsøkonomi i landbruk og landbruksbasert industri» (Vedtekter for Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF), § 1). Videre sier samme paragraf at «Instituttet skal ha en fri og uavhengig stilling i alle faglige spørsmål».

Instituttets øverste organ er styret, oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet. Styret tilsetter direktør som er daglig leder og «arbeider for at instituttet bevarer sin faglige uavhengighet og har kvalitet, effektivitet

og relevans som premisser for sitt arbeid» (fra vedtekter, § 4.2.).

NILF har en stab på vel 72 personer som i 2011 utførte vel 63 årsverk. Omsetningen var på 54 millioner kroner. Noe over halvparten dreier seg om konkurranseutsatt forskning og utredning, mens resten er årlige, forvaltningsrettede oppgaver finansiert over Statsbudsjettet. Virksomheten er organisert i fire avdelinger. Avdeling for forskning utfører forskning angående matvaresektoren, herunder nasjonal- og internasjonal landbruks- og havbrukspolitikk, landbrukets foretaksøkonomi og produktivitet. Avdeling for utredning gjennomfører utredninger og analyser om økonomiske og politiske rammebetingelser og utviklingstrekk i matvareindustri, dagligvarehandel, havbruk og landbruk. Avdeling for statistikk og analyse utarbeider foretaks- og sektorøkonomisk dokumentasjon og analyser for landbruket. Avdelingen har ansvaret for Driftsgranskinger i jord- og skogbruk og sekretariatet for Budsjettnemnda for jordbruket. Avdeling for administrasjon har ansvaret for de interne administrative funksjonene, herunder personalet, det daglige arbeidet med NILFs regnskap, IKT og informasjon. Det er tilsatt en økonomisjef i stab som har det faglige ansvaret for økonomifunksjonen.

NILF har kontorer i Oslo, Bergen, Trondheim og Bodø.

Styremedlemmer og ledelse pr. 31.12.2011:

Styreleder, adm. direktør Gudbrand Kvaal
Ass. landbruksdirektør Åse M. Vaag
Forskningsleder Marit S. Haugen
Direktør Håkon Mageli
Professor Odd Magne Harstad
Kontorsjef Heidi Knutsen
Forsker Frode Veggeland

Varamedlemmer til styret:

Direktør Roald Gulbrandsen
Landbruksdirektør Morten Ingvaldsen
Førsteamanuensis Gro Ladegård
Forsker Klaus Mittenzwei
Førstekonsulent Irene Grønningseter

NILFs ledelse:

Direktør Ivar Pettersen
Avdelingsdirektør Johanne Kjuus (fra februar 2012 midlertidig erstattet av Lampros Lamprinakis)
Avdelingsdirektør Sjur Spildo Prestegaard
Avdelingsdirektør Kjell Bjarte Ringøy
Avdelingsdirektør Lars Johan Rustad
Økonomisjef Birgit Marøy (fra februar 2012 midlertidig erstattet av Rolf Vik)

02

NILF IN 2011

NILF in brief

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Norwegian Agricultural Economics Research Institute (NILF) is an independent research institute under the Ministry of Agriculture. The institute was founded in 1986 through the merging of the Norwegian Institute of Agricultural Economy and the Budget Committee for Agriculture, founded in 1947 and 1948 respectively. NILF's statutes declare that *"NILF shall perform research, analysis and documentation institute according to high professional standards and have a leading position within farm management and business analysis in agriculture and agriculturally based industry"*. It also states that *"The institute shall be free and independent in all professional matters."*

NILF is governed by a board nominated by the Ministry of Agriculture and Food. The board recruits the director general, and *"contributes to maintaining the scientific integrity of the institute, and has quality, efficiency and relevance as the premises for its operation"*. Daily activities are organized in four departments. The heads of departments constitute the management group.

The Research Department executes research on the food sector, including national and international agriculture, marine policy and farm management, agricultural policy, rural development and policy, and the rural environment including in-

stitutional and economic aspects of water and renewable energy, and local governance in rural regions.

The Department of Analysis undertakes analysis on economic and political conditions, and development in food industry, the retail grocery sector, marine and agricultural sector.

The Department of Statistics and Documentation carries out economic analyses and documentation of farm businesses and the agricultural sector. The department annually does the Account Statistics for Agriculture and Forestry and is the secretariat for the Budget Committee for Agriculture.

The Department for Administration is in charge of all internal administrative tasks, including information technology and external information.

The NILF headquarter is in Oslo with regional offices in Bergen, Trondheim and Bodø. The regional offices are part of Department of Statistics and Analysis, and are meeting points for the agricultural sector, food industry, organizations and local government within their regions. The regional offices are also important for the Account Statistics of Agriculture and Forestry, and work on research projects related to the specific region.

Board members as of Dec 31 2011:

Head of board, director general
Gudbrand Kvaal
Deputy head of the County Governor's department of agriculture Åse M. Vaag
Research administrator Marit S. Haugen
Director general Håkon Mageli
Professor Odd Magne Harstad
Head of office Heidi Knutsen
Researcher Frode Veggeland

Substitute members of the board:

Director general Roald Gulbrandsen
Head of County Governor's department of agriculture Morten Ingvaldsen
Associate professor Gro Ladegård
Researcher Klaus Mittenzwei
Higher executive officer
Irene Grønningsæter

NILF administration:

Director general Ivar Pettersen
Head of Department of Administration
Kjell Bjarte Ringøy
Head of Department of Analysis
Johanne Kjuus (from February 2012 temporarily replaced by
Lampros Lamprinakis)
Head of Department of Research
Sjur Spildo Prestegaard
Head of Department of Statistics and Documentation
Lars Johan Rustad
Manager of finance Birgit Marøy (from February 2012 temporarily replaced by Rolf Vik)

03

INSTITUTTET

NILFs strategi

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

NILF skal i perioden 2011 til 2014 levere ny og relevant kunnskap om landbruks- og matsektoren til nasjonale og internasjonale brukere innenfor landbruks- og matsektoren.

Vår oppgave, visjon, strategi, samt verdier og nøkkelferdigheter kan sammenfattes i følgende punkter:

Oppgave

NILF har som hovedoppgave å drive forskning, utredning og rådgivning vedrørende økonomiske forhold i landbruket, utnyttelse av landbruksressursene og foredling og omsetning av landbruksprodukter.

Visjon

« Livsviktig kunnskap om landbruk og mat »

Strategi

NILF skal utvikle virksomheten frem mot 2014 med følgende strategi:

- Sørge for samfunnsfaglig forskning, utredning og forvaltningsrettet kunnskap og kompetanse om fire temaer: (1) Landbrukets foretaksøkonomi, (2) Landbruks- og matpolitikk, (3) Næringsøkonomi og (4) Miljø- og ressursøkonomi som favner et bredt spekter av samfunnsperspektiver. I tillegg skal NILF gi rom for individuelle faglige ambisjoner og karrierer på tilstøtende og andre temaer i tråd med prinsipper om forskningens frihet.
- Prioritere avgrensede fagområder for internasjonal satsing: Gjennom prioritering av noen avgrensede fagområder skal NILF utvikle anerkjennelse som for høy internasjonal kompetanse og som bidragsyter i internasjonalt finansierte prosjekter.
- Utnytte informasjons- og kommunikasjonsteknologi for mer effektiv prosjektgjennomføring, dataflyt og dokumentasjon, og felles ressurser for egen virksomhet som sikrer god prosjektoppfølgning og -gjennomføring, samt god beskjefthet av alle medarbeidere. Øvrige administrative støttefunksjoner skal videreutvikles i samarbeid med fellestjenester i staten, med Landbruks- og matdepartementet og eventuelt med andre institutter det er naturlig å samarbeide med.

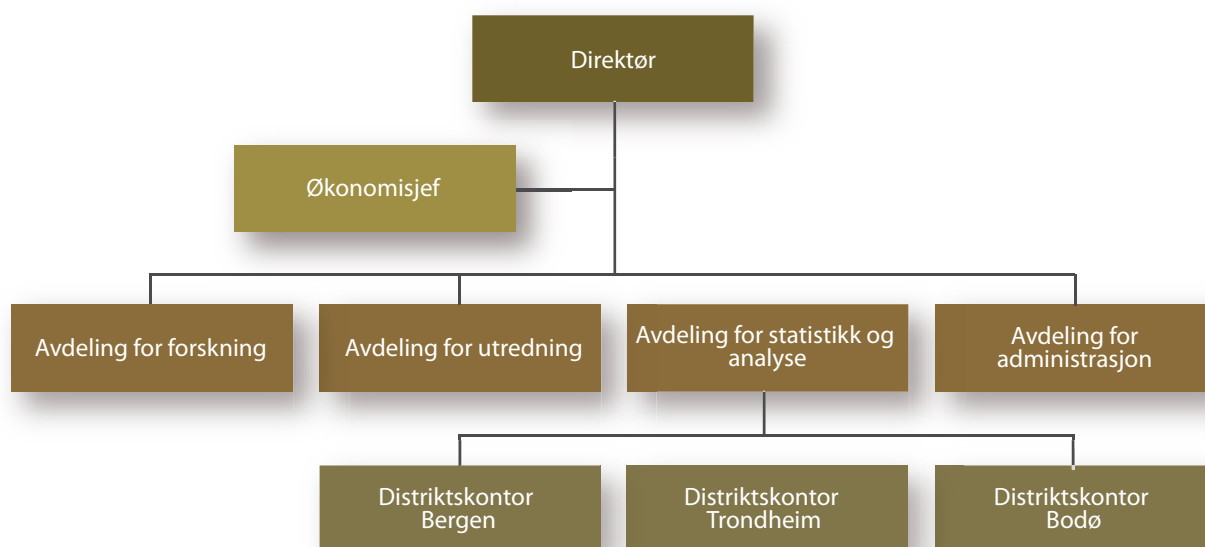
Verdier og ferdigheter

NILF skal som et relevant og brukerorientert kompetansemiljø, ha faglig integritet. Arbeidet skal bære preg av samhandling, effektivitet og gjensidig støtte.

- Integritet er en forutsetning for et forskningsmiljø. Instituttet skal ikke være bundet til særinteresser og skal utvikle kunnskap uavhengig både av egne og samarbeidspartneres strategiske interesser.
- Felles verdier: Faglig kvalitet, relevans og samhandling:
 1. Faglig kvalitet skal prege hele virksomheten, både faglig produksjon og støttefunksjoner.
 2. Relevans: For å bidra til verdiskaping må vi oppfatte, forstå, analysere og formidle innsikt og tilpasningsmuligheter på en relevant måte for brukere, både nasjonalt og internasjonalt.
 3. Samhandling: NILF skal kombinere sterke individuelle ferdigheter med samhandling. NILF skal utgjøre et helhetlig miljø preget av både åpenhet, faglighet og gjensidig støtte.
- Ferdigheter for effektiv prosjektorganisering: NILF skal være en prosjektorganisasjon med gode ferdigheter i bruk av teknologi, prosjektoppfølgning og effektiv formidling.
 1. IKT: Bruker informasjons- og kommunikasjonsteknologi både som støtte for egne dokumentasjons- og forskningsoppgaver, for effektiv formidling og som bidrag til utvikling av en helhetlig, kunnskapsbasert bioøkonomi.
 2. Prosjektsyklus: Sørger for tilstrekkelige felles støtteressurser til faglige medarbeidere for å sikre god prosjektsyklus fra idéfase til evaluering og læring.
 3. God kompetanse i støttefunksjoner for øvrig: Opprettholder vekten på kompetanseforvaltningen som strategisk funksjon, med rekruttering og kompetanseutvikling, samt samspill med eksterne miljøer for effektive administrative støttefunksjoner.

Strategien for kommende periode innebærer dermed å styrke grunnlaget for den faglige innretningen vi allerede har gjennom tydeligere faglig prioritering, og å styrke våre arbeidsprosesser ved hjelp av teknologi og god prosjektstøtte.

Organisasjonskart pr. 31.12.2011

04

NILF I 2011

Styrets beretning

Premissene for landbruks- og matproduksjon i Norge er under vurdering. NILF har vært og vil være en viktig kunnskapsleverandør for drøfting og realisering av politikk og næringsøkonomiske mål. Styret legger vekt på at NILF fortsatt skal være det sentrale, driftsøkonomiske, samfunnsfaglige og næringsøkonomiske miljøet innenfor norsk landbruks- og matsektor, med økt vekt også på internasjonale engasjementer. Resultatene for 2011 er tilfredsstillende.

Driftsgranskningene 100 år – fortsatt kjernevirksomhet i NILF

En viktig del av den forvaltningsrettede virksomheten i NILF består i årlige granskinger av driftsøkonomien i landbruket og landbrukshusholdningenes økonomi. Årlige driftsgranskinger ble iverksatt i Norge allerede i 1911, da i regi av Det Kongelige Selskap for Norges Vel. Hundreårsjubileet ble markert med seminar og festmiddag 13. desember 2011. Ved samme anledning ble resultatene for regnskapsåret 2010 publisert. Driftsgranskningene i jord- og skogbruk danner grunnlag for referansebruksberegningene til Budsjettnemnda for jordbruket og for årlige oppdateringer av «Handbok for driftsplanlegging». Styret vil spesielt takke Landbruks- og matdepartementet ved landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og samarbeidspartner Det Kongelige Selskap for Norges Vel for bidrag ved jubileumsmarkeringen.

Styret har arbeidet for å sikre at de forvaltningsrettede oppgavene skal videreutvikles som en integrert del av NILFs samlede aktivitet. De forvaltningsrettede oppgavene utgjør den største enkeltvirksomheten i NILF. Driftsgranskingsarbeidet legger, sammen med sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket, også grunnlag for betydelig forsknings- og utredningsvirksomhet i NILF.

Bredt samfunnsperspektiv

Strategien, som ble vedtatt av styret i slutten av 2010, vektlegger et bredt samfunnsperspektiv på verdiskapingen i landbruks- og matsektoren. Strategien krever bredde og robusthet innenfor fire vektlagte temaområder; foretaksøkonomi, politikk, næringsøkonomi og miljø- og ressursøkonomi, spisset internasjonal satsing og videre satsing på utredningsoppdrag.

I 2011 har instituttet vært en viktig premissleverandør for politikkutforming for norsk landbruks- og matsektor. Både nasjonale og inter-

nasjonale politiske og økonomiske utfordringer har vært blant prioriterte oppgaver i NILF. Instituttet har bidratt til arbeidet til bl.a. Matkjedeutvalget (NOU 2011:4), som presenterte sin innstilling i april, og til Regjeringens melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken (Meld. St. 9 (2011–2012)). NILF har også levert viktige bidrag til utredningen om Norges avtaler med EU – Europa-utredningen.

Internasjonalt er det voksende bevissthet om knapphet på råvarer generelt og matråvarer spesielt. Gjennom en periode med stor turbulens i internasjonale finansmarkeder, har råvareprisene holdt seg på et historisk høyt nivå. Klimautfordringen er aktualisert, og Norge har gjennom «Klimakur»-prosjektet fått vesentlig ny informasjon om betingelsene for klimatilpasning i landbruket. Fortsatt pågår forhandlingene i Doha-runden om endring i WTO-avtalen om handel med landbruksprodukter. Disse temaene har vært med på å prege virksomheten i 2011.

Hel verdikjede

NILF hadde i løpet av året et omfattende samarbeid med de ulike leddene i leveringskjeden for mat- og landbruksprodukter. Samarbeidet med primærnæringsenes egne organisasjoner er i stor grad sentrert rundt sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket, Dataflytprosjektet – en bredt forankret satsing på digitalisering av dataflyt og bedre beslutningsunderlag for norsk landbruk – og arbeid med nasjonal strategi for Inn på tunet. I tillegg har NILF utført viktige prosjekter for laksenæringen.

Arbeidet for landbrukets organisasjoner og partene i Jordbruksavtalen krever tillit og nært samarbeid mellom forsknings-, nærings- og forvaltningsmiljøene. Styret legger spesiell vekt på instituttets rolle som sentral leverandør av underlagsmateriale for beslutninger i og for primærnæringen.

Samarbeidet med industrien har hatt flere viktige elementer. Sammen med Bygdeforskning og Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) startet NILF i 2011, som prosjektleder, arbeidet med forskningsprosjektet «Governing food in a globalising environment» som er finansiert av Matprogrammet i Norges forskningsråd. Prosjektet går over fire år og skal drøfte reguleringsregimer, samspill i verdikjeden og innovasjon i matnæringer i lys av globaliseringen. En doktorgradsstipendiat ble våren 2011 tilknyttet dette prosjektet.

Rapporten «Mat og industri» ble i oktober publisert for 11. gang. Her samarbeider NILF med sentrale organisasjoner i matindustrien, arbeidstakersiden og forvaltningen. I tillegg har NILF hatt arbeidsgrupper med industrigrupperinger som har analysert fremtidsmulighetene for melkebasert verdiskaping og matindustri basert på norske råvarer generelt. Samarbeidet med dagligvarebransjen er styrket, bl.a. med bakgrunn i Matkjedeutvalgets arbeid. NILF utga sist høst en artikkelsamling om temaet med artikkelbidrag fra fire forskningsmiljøer.

Fullførte forskningssatsinger

Forskningen ved NILF har i 2011 blant annet dreid seg om produktivitet og konkurranseevne i jordbruket, entreprenørskap, kulturlandskap, ernæring, økologisk jordbruk, klimagassutslipp og vannkvalitet. Det fireårige strategiske instituttprogram om produktivitet og det strategiske instituttprogrammet om entreprenørskap i jordbruket ble avsluttet i 2011. I 2011 ble også et stort forskningsprosjekt om samfunns effekter av økologisk jordbruk avsluttet. Det treårige forskningsprosjektet «Nutrition, Health and Changing Consumer Behaviour» ble avsluttet ved utgangen av året.

Styret har vært opptatt av en strategisk utvikling av samarbeidsrelasjoner til andre institutter. Forskningsarbeidet ved instituttet er drevet i utstrakt samarbeid med bl.a. Nordlandsforskning, Bio-

forsk, Bygdeforskning, UMB og No-fima. Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen har vært viktige finansieringskilder.

Instituttorganisering

Forskning, utredning og dokumentasjon skal bidra til effektiv, bærekraftig og rettferdig forvaltning av mat- og landbruksressursene. I forbindelse med gjennomgangen av landbruks- og matpolitikken har Landbruks- og matdepartementet reist spørsmål om hensiktsmessigheten av dagens instituttorganisering. Gjennomgangen av instituttsektoren ble avsluttet høsten 2011. Styret legger vekt på grundig og aktiv oppfølging av instituttevalueringen og ønsker å være en konstruktiv partner for departementet i vurderingen av løsninger som kan styrke forskningen ytterligere. De målene styret har vedtatt for strategiperioden 2011–2014 reflekterer både funnene i instituttevalueringen og prioriterte landbruks- og matpolitiske utfordringer for øvrig.

Departementet har besluttet å utrede økonomien både i en samlokalisering av instituttene under LMD på Ås og i en endret instituttstruktur. Styret ser at disse prosessene kan skape utfordringer for organisasjonen, med uro og usikkerhet blant de ansatte, men også muligheter for et konstruktivt samarbeid instituttene imellom. Samarbeidet med Bygdeforskning på det samfunnsfaglige området og Bioforsk og Skog og landskap på det tverrfaglige og administrative området skal videreutvikles. Styret vil i denne forbindelse fremme dagens nære faglige samarbeid mellom de nevnte instituttene som et godt grunnlag.

Faglig produksjon

Forskningen i NILF resulterte i 2011 i 17 publiserte artikler i vitenskapelige tidsskrifter og 12 artikler i bøker på forlag med fagfellevurdering. Flere av disse artiklene ble publisert i tidsskrifter eller forlag på nivå 2. Styret er tilfreds med den gode forskningsproduksjonen i 2011, og har som mål en fortsatt positiv utvikling. Instituttet har arbeidet med nærmere 90 små og store forskningsprosjekter og utredninger. Instituttet utga tre rapporter og 18 notater, samt tre diskusjonsnotater. Alt er publisert på www.nilf.no – en hjemmeside som fikk en vesentlig ansiktsløftning i løpet av året.

NILFs styre i 2011

BAK FRA VENSTRE: ODD MAGNE HARSTAD, FRODE VEGGELAND, IVAR PETERSEN (NILFS DIREKTØR)

FORAN FRA VENSTRE: ÅSE M. VAAG, GUDBRAND KVAAL (STYRELEDER), HÅKON MAGELI (HEIDI KNUITSEN OG MARIT S. HAUGEN VAR IKKE TIL STEDE DA BILDET BLE TATT)

Driftsgranskingene omfatter for regnskapsåret 2011 i alt 835 enkeltbruk og 37 melkesamdrifter. Materialet til Budsjettnemnda ble levert i henhold til plan og den endelige Totalkalkylepublikasjonen, Resultatkontrollen og Referansebruksberegningene forelå ferdig trykt i september. Handbok for driftsplanlegging er oppdatert.

Stab, økonomi, organisasjon

I løpet av 2011 er den faglige staben i NILF redusert med fem personer eller ca. fire årsverk. Instituttet hadde ved årsskiftet 72 medarbeidere. Det ble utført vel 62 årsverk av faste medarbeidere og ca. 2,5 årsverk av sommervikarer og timeengasjerte. I 2011 har en person blitt pensjonert, mens åtte andre har sluttet i NILF. Fire personer er rekruttert til faste stillinger eller engasjementer.

Fire av NILFs medarbeidere har arbeidet med doktorgradsavhandlinger, og en avhandling om helse, ernæring og etterspørsel etter mat ble innlevert i desember for bedømmelse ved UMB. På sitt møte i juni 2011 tildelte styret Frode Veggeland opprykk til forsker I (forskningsprofessor) innenfor sitt fagområde statsvitenskap med vekt på internasjonale organisasjoner og offentlig politikk og administrasjon. Høsten 2011 har to forskere vært på forskningsopphold i henholdsvis USA og Canada.

Det økonomiske resultatet for 2011 ble på 326 000 kroner. Resultatet ble om lag som budsjettert. Sykefraværet har vært på 2,64 prosent, som er en nedgang fra 4,13 prosent forrige år. Det har ikke forekommet skader eller ulykker av noen art i NILF i 2011.

Styret vil fortsatt legge stor vekt på økonomisk forutsigbarhet, og på interne og eksterne prosesser for oppfølging av instituttets strategi og departementets gjennomgang av instituttsektoren. Styret har høy bevissthet om at nødvendige tiltak gjennomføres effektivt og på en måte som ivaretar de ansattes rett til medbestemmelse og skaper positivt engasjement for instituttet.

Rustet for 2012

NILF er sentralt plassert i en sektor under rask endring globalt og nasjonalt. Det er økende bevissthet om at landbruks- og matsektoren forvalter ressurser som er avgjørende for å håndtere befolkningsvekst, klima- og miljøutfordringer. Mulighetene for videreutvikling av norske landbruks- og matnæringer vekker stor interesse.

NILFs strategi for 2010–2014 tar utgangspunkt i behovet for bred samfunnsfaglig kunnskap om landbruks- og matsektoren. Det betyr imidlertid ikke at mulighetene for å finansiere forskning, utredning

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

og dokumentasjon svarer til behovet. Styret ser at 2012 kan bli krevende på grunn av begrensede finansieringsmuligheter og en gradvis innstramming over flere år i rammene for forvaltningsrettede oppgaver. Gjennom målrettet kompetansebygging og økte internasjonale engasjementer, mener styret at instituttet vil styrke seg i 2012.

Styret vil uttrykke tilfredshet med arbeidet i NILF i 2011, og ser frem til å bidra til videreutviklingen av NILF i samarbeid med instituttets eier, Landbruks- og matdepartementet og de ansatte. Kunnskap om mat og landbruk har stor betydning for samfunnet. Styrets ambisjon er at NILF fortsatt skal være en kompetent og relevant kunnskapsskilde.

Hildi Knutsen

Jose Vaag

Odd Rune Kventon

Håkon Maglihi

Gudbrand Kvaad

Luit S. Jensen

Fredrikke Veggeland

05

INSTITUTTET

Fra NILFs forskning og utredning

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

LARS JOHAN RUSTAD
avd. direktør

Driftsgranskingene: 100 år og like vital!

Driftsgranskingene viser årlige resultater, og mer langsiktige utviklingslinjer for økonomien i jordbruket. I 1910 startet Det kongelige Selskap for Norges vel arbeidet med driftsgranskingene, en oppgave de utførte og utvidet til 1946. Etter 2. verdenskrig ble det ansett som viktig å raskt bygge ut driftsundersøkelsene og den økonomiske veiledningen i landbruket ytterligere. Oppgaven ble da overført til staten, og det nyopprettede Norges landbruksøkonomiske institutt (NLI). På tre år ble omfanget av undersøkelsen økt fra ca. 300 til ca. 1 000 regnskap.

Under og like etter andre verdenskrig ble driftsgranskingsmaterialet benyttet til å regne ut produksjonskostnader for ulike jordbruksprodukter. Kostnadstallene skulle danne grunnlag for å sette prisene på jordbruksvarer.

Siden 1950 har tallet på deltakerbruk i driftsgranskingene holdt seg rundt 1 000, men med noe lavere antall siste ti år. Ved valg av bruk er det lagt vekt på at driftsgranskingene skal være representative for den delen av landbruket der en viktig del av inntekten til brukerfamilien kommer fra selve bruket. Bare bruk over en viss økonomisk minimumsstørrelse deltar. For regnskapsåret 2010 deltok 835 bruk i driftsgranskingene i jord- og skogbruk. I tillegg leverte 37 samdrifter innen melkeproduksjon data til undersøkelsen.

NLI hadde i begynnelsen hovedkontor og tre distriktskontorer. Instituttet hadde i tillegg 9 driftsagronomer som var plassert ved landbruksksselskapene i 9 fylker. NLI ble slått sammen med sekretariatet for Budsjettnemnda for jordbruket til NILF i 1986.

Driftsgranskingene har alltid hatt flere formål. I 1911 var det viktigst

å gi grunnlag for operativ økonomisk analyse og planlegging. Det var også en viktig kilde for undervisning og veiledningsarbeid. Dagens formål er:

- Presentere økonomiske data for jordbruksbedrifter av ulik størrelse, med ulike driftsformer og med forskjellig geografisk plassering. (Herunder gi Budsjettnemnda for jordbruket grunnlag for å vurdere lønnsomhetsutvikling for ulike brukstyper).
- Gi grunnlag for sammenlikning med annen nasjonal og internasjonal statistikk.
- Gi grunnlag for rådgivning og undervisning.
- Legge grunnlag for videre forskning og utredning.
- Gi innspill til offentlig politikk og forvaltning.
- Dokumentere den samfunnsøkonomiske verdiskapningen som skjer i landbruk og tilknyttede næringer.

Deltakelse i driftsgranskingene er frivillig. Det er ingen avgrensning på hvor lenge et bruk kan være med, men brukene skal ikke være eldre enn 67 år. Rundt 10 prosent av deltakerbrukene skiftes ut årlig. Deltakeren i skogbruksgransk-

NILFs ANSATTE VED 100-ÅRSJUBILEET FOR DRIFTSGRANSKINGENE

FOTO: ©HEGE ASP

ingene må ha skog med et balansekvantum på minst 50 m³.

I jubileumsåret er driftsgranskingene fortsatt preget av utvikling. NILF ser muligheter for å styrke granskingene med sikte på bedre dekning av nye næringer og tall som kan belyse miljøeffektene av jordbruket. Samarbeidet med et bredt sett av næringsaktører gjennom det såkalte «Dataflytprosjektet» (se egen artikkel) er i ferd med å legge grunnlag for et mer omfattende og bedre tilrettelagt regnskapsmateriale til bearbeiding i NILF. Tiltak for bedre å kunne belyse effekter av investeringsatferd er iverksatt, og mange etterspør bedre materiale for å kunne belyse variasjonen i lønnsomhet mellom ellers ensartede bruk.

Mye tyder på at mulighetene for å utvikle driftsgranskingene i årene som kommer vil avhenge av teknologi og nye finansieringsmuligheter. Bevilgningene til forvaltningsrettede oppgaver nødvendigvis effektiviserer. I jubileumsåret er NILF i gang med omfattende vurdering av hvordan driftsgranskingene kan fylle en sentral rolle for norsk jord- og gårdsbasert skogbruk også i årene som kommer.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

IVAR PETTERSEN
direktør

Makt, avmakt og konkurransevne i norsk matsektor

Matkjedeutvalget leverte sin innstilling i april 2011 («Mat, makt og avmakt – om styrkeforholdene i verdikjeden for mat». NOU 2011:4). Høringsfristen gikk ut 1. desember. Stortingsmeldingen om landbruks- og matpolitikken, som ble offentliggjort tidlig i desember, legger stor vekt på utredningen og varsler at den vil bli fulgt opp med en melding til Stortinget.

Medarbeidere i NILF har vært involvert med innspill til utvalgsarbeidet, en medarbeider deltok i en periode i utvalgets sekretariat. NILF har arrangert et seminar om utredningen sammen med SLF og offentliggjorde i oktober, på oppdrag fra Virke, en samling artikler om samme tema fra ulike forskere. Jeg vil oppsummere arbeidet i tre oppfordringer: Se helhetlig på makt og innflytelse i verdikjeden, hold orden på politikkområdene, ikke glem konkurransevnen!

Se helhetlig på makt og innflytelse

Matkjedeutvalget avgrenset seg fra å drøfte effektene av f.eks. jordbruks- og fiskeri- og havbrukspolitik, og konsentrerte seg om den såkalt «portvoktermakten». Makt og «portvoktermakt» ble dermed ikke sett i sammenheng med internasjonale forpliktelser og importvern (se f.eks. Frode Vegge-land, 2011, Ivar Gaasland, 2011). En begrunnelse er at importvern og markedsregulering i hovedtrekk ligger fast.

Det er ifølge Veggelands artikkel ikke helt enkelt å forstå motivasjonen for de avgrensningene utvalget gjorde. Det er ikke mulig å forklare prisforskjeller eller forskjeller i vareutvalg mellom Norge og nabolandene uten å forstå landbrukspolitikken og importvernet.

Og importvern og markedsregulering endrer seg hele tiden, bl.a. som følge av endrede internasjonale markedsforhold. Portvoktermakten fungerer derfor innenfor og avhengig av et omfattende og dynamisk reguleringsregime. Leveringskjeder bør man sjelden studere stykkevis, dvs. ett eller to ledd isolert. Å forklare vareutvalg og priser med bestemte fordelinger av makt mellom industri og dagligvarehandel alene blir ufullstendig og kan bli misvisende både for å ivareta forbrukernes og næringsens interesser.

Artikkelen «Stor prisforskjell – med naturlige, politiske og strukturelle forklaringer (Ivar Pettersen, Johanne Kjuus og Randi Lavik, 2011) viser at årsaken til høyere prisnivå sannsynligvis i stor grad er generelt høyt kostnadsnivå i Norge. Importvernet for jordbruk og matindustri har antakelig en sammenlignbar effekt. I sine artikler finner Steinar Vagstad (Vagstad, 2011, a og b) det vanskelig å påvise manglende produktivitetsvekst eller høye fortjenesterater som tyder på overprising av dagligvarehandelens tjenester. Det sannsynliggjør at produktivitetsveksten har kommet både forbrukere og kjedeiere til gode. Om analysen er riktig, kan ikke produktivitetsveksten på dagligvareleddet forklares av maktbruk overfor industrien. Dette helhetlige perspektivet bør utforskes nærmere med sikte på god politikk for effektive verdikjeder. Nyttan er imidlertid avhengig av at det er forbrukerpriser og vareutvalg man er opptatt av, og ikke kun en bestemt fordeling av makt og innflytelse mellom aktører i verdikjeden.

Hold orden på politikkområdene

Matkjedeutvalget foreslår flere tiltak som kan påvirke maktforhold og maktutøvelse i verdikjedene for matvarer. Ansvaret for å følge opp en slik politikk er ikke plassert. Det kan være risiko for at ansvaret for konkurransen i matsektoren blir ytterligere fragmentert.

Et poeng med inndeling i ulike politikkområder er å samle virkemiddelbruken for et målområde under én myndighet. Norsk matsektor er tydeligvis ikke ett målområde. Politikken overfor råvareleddet er fordelt på to ganske ulike departementer, mens foredlingsindustri og dagligvarehandel hører formelt under generell næringspolitikk, dvs. et tredje departement. Konkurransopolitikken for alle deler av matsektoren hører under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, og skal ivareta forbrukerinteresser og generelle hensyn til samfunnsøkonomisk effektivitet. Å sikre forbrukerne innflytelse og valgmuligheter, er likevel forbrukerpolitikk. Forrige landbruksmeldingen var spesielt opptatt av forbrukerretting av landbrukspolitikken, men selve forbrukerpolitikken hører under Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Når Matkjedeutvalget ble lansert, ble det av Regjeringen rubrisert som del av forbrukerpolitikken. Hovedansvaret ble liggende under Landbruks- og matdepartementet (LMD) med flere andre som likeverdige partnere. LMD har også det administrative ansvaret for Mattilsynet, mens Matloven ligger under

FOTO: ©IVAR PETTERSEN

Helse og omsorgsdepartementet sammen med resten av saksfeltet helse og ernæring. Jeg kunne også nevnt ansvaret for tollvernet, matmomsen, sukkeravgiften osv.

Konklusjonene på analyser publisert i Dagligvarehandel og mat 2011 sier bl.a. at (1) Matkjedeutvalgets oppgave og problemstillinger ligger svært nær, om ikke innenfor, konkurransepolitikkenes ansvarsområde, og (2) utvalgets henvisning til forbrukerinteresser er ikke fulgt opp. Forbrukere er ikke nødvendigvis særlig interessert i maktfordeling mellom ulike ledd i leveringskjeden, men antakelig mer interessert i egen innflytelse. Skal man studere forbrukernes avmakt, er det påkrevet å studere f.eks. forbrukernes innflytelse også på jordbrukspolitikken. Det siste sier utvalget intet om. De sentrale artiklene er her skrevet av Tommy Staahl Gabrielsen og Unni Kjær.

Med så mange ansvarlige for rasjonell utnyttelse av våre matressurser, vil spørsmålet om hvor ansvaret for nye tiltak skal ligge, engasjere mange. Og plassering av ansvar kan få store konsekvenser for politikk. En løsning er å etablere et nytt politikkområde, matmaktpolitikk, dvs. ytterligere fragmentering og flere instanser som i fremtiden skal kunne overprøve konkurransemyndighetenes vurderinger ut fra overordnede politiske hensyn. Det ville være trist om resultatet av utvalgets arbeid blir en svekkelse av konkurransepolitikken. Enkelte mener at Matkjedeutvalgets rapport er en korreks til konkurransepolitikken. I så fall skal konkurransepolitikken utfordres, ikke omgås.

Ikke glem konkurransevnen

Det er lenge siden ideen om integrert leveringskjedeledelse oppsto. Med begreper som «Supply Chain Management», «Efficient Consumer Response» og «Lean-konsepter», har mange arbeidet med effektivisering av samspillet mellom leddene i både matsektoren og andre industri- og distribusjonssektorer. Tanken er å utvikle helheten i verdikjeden og dempe konflikter om fordeling av makt og verdi mellom f.eks. handel og leverandører. Når EU satte i gang sitt høynivåforum for å studere verdikjedene for matvarer rundt 2009, var effektivitet og konkurransevne et hovedfokus. Både Matkjedeutvalget og, ikke minst den aktuelle landbruksmeldingen, er opptatt av konkurransevne. Det tilsier at alle

forslag til tiltak bør vurderes ut fra truslene mot samlet verdiskaping i norsk matsektor.

Viktigheten av å omfordele makt mellom ulike ledd i den norske verdikjeden kan bero på beskyttelse av vår matsektor og nasjonal matsoverenitet. Problemstillingen kan imidlertid raskt bli å sikre samlede investeringer og rekruttering på alle ledd i en skarpere konkurranse med internasjonal matindustri i et stramt norsk arbeidsmarked. Det norske eierskapet, investeringene og rekrutteringsevnen, både til primærproduksjon, matindustri og dagligvarehandel, er konkurranseutsatt. Deler av industrien, antagelig den mest nyskapende, er fullt ut konkurranseutsatt i sin foredling av råvarer. Det temaet matkjedeutvalget berører, men som får liten oppmerksomhet, gjelder mer enn fordeling, det gjelder grunnlaget for livskraftige matnæringer i Norge.

Derfor bør vi vurdere om Matkjedeutvalgets avgrensede tilnærming bør underordnes en helhetstenkning om langsiktig bærekraft og holdbar verdiskaping. Matkjedeutvalget havnet som nevnt hos landbruks- og matministeren. Ansvarsfordelingen har markert at landbruksdepartementet er blitt det sentrale norske matdepartementet med en formidabel oppgave: å skape en samordnet politikk for samfunnsmessig forvaltning av matressursene. Desto større er grunnen til at det skal være helheten i matsektoren, sektorens konkurransevne, forbruker-

interesser og effektiv konkurransepolitikk som får oppmerksomhet i oppfølgingen.

Referanser:

Alle artikler finnes i: Dagligvarehandel og mat 2011. Perspektiver på verdikjedene for matvarer. NILF, 2011.

Gabrielsen, Tommy Staahl (2011). Matkjedeutvalget og konkurransen i norsk matsektor: Konkurranseøkonomiske perspektiver.

Gaasland, Ivar (2011). Jordbrukspolitikk, matvarepriser og vareutvalg.

Kjærnes, Unni (2011). Matmakt og forbrukerinteresser.

Pettersen, Ivar; Johanne Kjuus og Randi Lavik (2011). Stor prisforskjell – med naturlige, politiske og strukturelle forklaringer.

Vagstad, Steinar (2011 a). Produktivitetutvikling i leveringskjeden for matvarer.

Vagstad, Steinar (2011 b). Lønnsomhet i leveringskjeden for matvarer.

Veggeland, Frode (2011). Makt og matkjeden – en kommentar til Matkjedeutvalgets tilnærming.

FOTO: ©ANDERS R. NORDLUND

VALBORG
KVAKKESTAD
forsker

Klimakur 2020

De siste årene har flere tiltak blitt utredet med sikte på å redusere klimautslippene i landbruket. I 2007 utarbeidet SFT en tiltaksanalyse, der blant annet klimatiltak i landbruket inngikk. Videre ble det utredet flere tiltak i Stortingetsmelding nr. 39 (2008–2009) «Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen». I 2010 kom Klima- og forurensningsdirektoratet med «Klimakur 2020 – Tiltak og virkemidler for å nå norske klimamål mot 2020» og med «Klimakur 2020 – Sektorrapport jordbruk – Tiltak og virkemidler for reduserte utslipp av klimagasser». Disse utredningene hadde som ambisjon å utrede tiltak og beregne kostnadseffektiviteten for ulike tiltak. Disse dokumentene har kommet fram til resultater som i noen grad avviker fra hverandre.

I NILF-notatet nummer 11 (2011) «Klimatiltak i landbruket – En gjennomgang av tiltak i Klimakur 2020» vurderes tre av de elleve tiltakene (tiltak 6, 7 og 8) som er utredet i «Klimakur 2020». De tre tiltakene er redusert norm for gjødsling og tiltak for bedre drenering og mindre jordpakking, stans i nydyrking og restaurering av myr og bruk av biokull. Forfatterne av notatet fant at det er knyttet meget stor usikkerhet rundt de beregningene som er gjort i Klimakur 2020. Beregningene som er gjort, baserer seg på en rekke forutsetninger som i en rekke tilfeller ikke er godt dokumentert. I bakgrunnsrapportene til Klimakur 2020 (Øygarden m.fl., 2009; Grønland m.fl., 2010) vektlegges det at for mange av beregningene er usikkerheten på 50–100 prosent. Klimakur 2020 kommer med eksakte tall for kostnadseffektiviteten ved ulike tiltakene. Med en så stor usikkerhet hadde det muligens vært bedre å presentere intervaller og ikke gjennomsnittstall. Mer forskning er viktig for å utforme målretta klimatiltak i landbruket.

Dette kan illustreres ved tiltak nummer 6 i Klimakur 2020. Dette tiltaket består av tre deltiltak:

1. 15 % redusert gjødselnorm som er beregna å resultere i en nitrogenreduksjon på 3750–5250 tonn nitrogen i åker og 6000–7200 tonn nitrogen i eng (tilsvarer 93 000 tonn CO₂ ekvivalenter per år), samt å resultere i en avlingsreduksjon på 5 % på alt kornarealet og en avlingsreduksjon på 9 % på halvparten av engarealet.
2. Økt drenering som er beregna å resultere i en avlingsøkning på 3 500 tonn korn (avlingsøkning på 15 % på 2 % av kornarealet) og en avlingsøkning på 6,8 millioner føreheter melk for engarealene (15 % avlingsøkning på 96 000 dekar eng).
3. Redusert jordpakking som er beregna å resultere i en avlingsøkning på 5 % på alt korn- og engarealet.

Deltiltakene er forutsatt å virke sammen for å oppnå reduksjoner i utslipp av klimagasser uten at avlingene synker. Redusert gjødslingsnorm sikrer at man får reduserte klimautslipp, mens drenering og redusert jordpakking sikrer at avlingene ikke reduseres.

Disse estimatene er svært usikre. Forfatteren av bakgrunnsrapportene til Klimakur 2020 (Øygarden m.fl., 2009) skriver at det ikke er

kjent hvor mye det faktisk gjødsles med i norsk jordbruk eller hvor mye lystgass som slippes ut per kg gjødsel tilført. De skriver videre at det er stor usikkerhet knyttet til om drenering og redusert jordpakking vil gi de skisserte avlingsøkningene (Øygarden m.fl., 2009). En av forfatterne av Øygarden m.fl. (2009) skriver at det er veldig stor usikkerhet om avlingseffekten av mindre jordpakking og at det er ment som en illustrasjon og at det ikke må legges mer vekt på det enn at det er ment som en illustrasjon.

Om den skisserte avlingsøkningen av bedre drenering og mindre jordpakking ikke oppnås kan et avlingstap ved 15 % gjødsling under norm medføre at man må importere mer mat og et økonomisk tap for gardbrukerne ved nåværende rammebetingelser.

Kilder:

Grønland, A., Knoth de Zarruk, K., Rasse, D. (2010). Klimatiltak i jordbruket – binding av karbon i jordbruksjord. Bioforsk rapport nr. 5 vol.5 2010.

Øygarden, L., Nesheim, L., Dörsch, P., Fystro, G., Hansen, S., Hauge, A., Korsæth, A., Krokann, K., og Stornes O.K., 2009. Klimatiltak i jordbruket – mindre lystgassutslipp gjennom mindre N-tilførsel til jordbruksareal og optimalisering av dyrkingsforhold. Bioforsk Rapport Vol. 4 Nr. 175 2009.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

PER HARALD GRUE

Matvarekrisen i 1972 – som satte den globale matforsyning på dagsorden og endret norsk landbrukspolitikk

Krisen i den globale matforsyning i 1972

I 1972 fikk vi den største tilbakegang i verdens matproduksjon siden avslutningen på den andre verdenskrig i 1945. Dette førte til omfattende sult og hungersnød i mange land, og forverret en situasjon der 20 pst. av de fattige lands befolkning sultet. Matvarekrisen førte til en sterk økning i prisene på verdensmarkedet. Videre førte det til at verdens matvarelagre nådde et historisk bunnivå. Lagrene av korn ble redusert fra 146 mill. tonn i 1970 til 89 mill. tonn i 1974. På grunn av avsetningsproblemer i

USA hadde amerikanerne store deler av sitt jordbruksareal liggende i en jordbank der bøndene ble betalt for ikke å bruke jorda. Jordbanken representerte en produksjonsreserve på 71 mill tonn (den norske kornavlinga er 1,2 mill. tonn). I 1974 var de amerikanske jordbankarealene tatt i bruk.

Krisen førte til at spørsmålet om å sammenkalle en Verdens Matvarekonferanse ble reist fra mange hold. Dette forslag fikk gjennomslag når USAs utenriksminister Henry Kissinger stilte seg bak dette forslaget. Verdens Matvarekonferanse ble berammet til 5.–16. november 1974 og holdt i Roma der både FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) og Verdens Matvareprogram har sitt hovedsete.

For industrilandene førte forsyningskrisen først og fremst til en dramatisk økning i matvareprisene som førte til økte matvarepriser for forbrukerne og høyere inntekter for bøndene i industrialiserte land som USA. I Norge hadde vi da som nå nasjonalt fastsatte priser innenfor rammen av et importvern. Samtidig var vi en stor importør av både førkorn og matkorn. Vi ble først og fremst berørt av de økte kornprisene. Verdensmarkedsprisene på korn økte så mye at de for første gang etter andre verdenskrig ble høyere enn de nasjonalt fastsatte kornprisene, noe som påvirket den nasjonale debatt om jordbruks-spørsmål. Det økonomiske overskuddet som oppsto ved at impor-

tert korn og kraftfôr ble importert til verdensmarkedspriser og solgt til norske priser, gikk inn som inntekter i det offentlige Kraftfôrfondet. Så seint som i 1972 var fondets inntekter 316 mill. kr og representerte 15 pst. av de samlede støtte-tiltak i jordbruket. Dette overskuddet ble sterkt redusert, og måtte finansieres over statsbudsjettet.

Nasjonal utredning om Norges ressursituasjon i global sammenheng

Den globale forsynings-situasjonen skapte en politisk debatt med en helt ny vekt på nasjonale forsyningsforhold. Øksnesutvalget som utredet landbrukspolitikken foreslo i mai 1974 å øke jordbruksproduksjonen. Viktigere var det at Bratteliregjeringen 22. februar 1974 oppnevnte en ressursgruppe med tidligere industriminister Finn Lied som formann for å vurdere «vårt lands ressursituasjon i en global sammenheng.»

I sin rapport som ble avgitt 16. september 1974 konkluderte gruppa for det første med at: «Norges ressursituasjon er, i forhold til folketallet, en av de beste i verden.» Ressursgruppen påpekte likevel at «svakheten i vår ressursituasjon er matforsyningen. Norges dekningsgrad i forbindelse med mat skal kunne økes opp mot 55–60 pst. uten store vansker.»

Styrken ved Ressursgruppas konklusjon, sett fra et jordbrukssynspunkt, var at det så klart ble konkludert med at matproduksjonen sto i en særstilling som det område der Norge hadde den svakeste ressursituasjon.

Verdens Matvarekonferanse i 1974 – norske prosesser og resultater

Fra norsk side ble det lagt stor vekt på forberedelsen til Verdens Matvarekonferanse i 1974. Den norske delegasjonen til Matvarekonferansen ble ledet av landbruksminister Thorstein Treholt. Verdens matvarekonferanse endte opp med et handlingsprogram som Norge påvirket på viktige punkter. Dette kan oppsummeres i følgende fem punkter:

1. Tiltak for økning av matproduksjonen både i utviklingsland og i utviklede land.
2. Retningslinjer og programmer for å bedre forbruksmønstrene i alle land.

FOTO: ©ANDERS R. NORDLUND

3. Styrking av verdens matvaresikkerhet ved forbedret system for varsling og informasjon om matsituasjonen, mer effektive nasjonale og internasjonale retningslinjer for lagerhold og bedre ordninger for katastrofehjelp og matvarehjelp.
4. Konkrete mål og tiltak for internasjonal handel inklusive tiltak for stabilisering og utviding av markeder for eksport av landbruksvarer fra u-land.
5. Effektive administrative oppfølgingstiltak.

Utarbeiding av en norsk ernærings- og matforsyningspolitikk

Landbruksminister Thorstein Treholt var ansvarlig for at Bratteli-regjeringen i november 1975 la fram en norsk ernærings- og matforsyningspolitikk. En sentral del av denne meldingens konklusjoner var å styrke norsk jordbruksproduksjon og selvforsyningsgraden vesentlig.

Med meldingens forutsetninger for framtidig matvareforbruk og norsk matproduksjon ble det foreslått å øke sjølforsyningsgraden etter Budsjettnemndas beregninger fra 48 til 56 pst. fram til 1990. Sjølforsyningsgraden korrigert for importert kraftfôr var beregnet å øke fra 39 til 52 pst. Det ble imidlertid framhevet at Norges forsyningssituasjon var vesentlig bedre enn disse tall viser pga. vår store eksport av mat og fôrstoffer. Eksporten av mat og fôr svarte til 13,5 pst. av den norske befolknings energiforbruk i 1973. Videre svarte eksporten av marine oljer til 25 pst. av den norske befolknings energiforbruk. Dette innebar at meldingens konklusjoner lå opp mot Finn Liedgruppens forslag om at sjølforsyningsgraden korrigert for kraftfôrimport kan komme opp i 55 pst.

Det ble konkludert med en langsiktig økning i jordbruksproduksjonen fram til 1990 der jordbruksarealet økes fra 9,0 mill. daa i 1974 til 10,0 mill. daa i 1990. Det ble videre konkludert med at det fulldyrka areal bør økes fra 7,9 mill daa til 9,0 mill. daa i 1990. Av distriktpolitiske grunner ble det konkludert med at hovedtyngden av netto produksjonsøkning foregår i de næringsvake distrikter. I 1971 var 55 pst. av jordbruksarealet i næringsvake strøk. Det ble konkludert med at minst 3/4 av netto arealøkning foregår i næringsvake strøk fram til 1990.

FOTO: © ASBJØRN VEIDAL

Det ble konkludert med at grovfôrproduksjonen bør økes en del, basert på at grovfôrproduksjonen erstatter kraftfôr både i mjølke- og kjøttproduksjon. Kornproduksjonen ble forutsatt økt vesentlig fra 3,0 mill daa i 1975 til 3,6 mill daa i 1990. En betydelig del av økningen bør nyttes til matkorn, slik at en i normale avlingsår kommer opp i 125 000 tonn (350 000–400 000 dekar). Konsekvensene for sysselsetting og effektivitetsutvikling ble videre klargjort.

Den globale krisen som forsvant

På Verdens Matvarekonferanse i 1974 regnet mange med at vi sto på terskelen av en langvarig og mer permanent krise. Alle ansvarlige eksperter visste likevel at marginale overskudd eller underskudd av matvarer gir dramatiske utslag i prisene på verdensmarkedet, og at en derfor kunne forvente store svingninger i de internasjonale prisene. Det er likevel et faktum at den akutte krisen gled raskt over, og at Verdens Matvarekonferanse på mange måter ble en episode på den internasjonale agenda. Den ble avløst av en situasjon med lave priser og overskudd på verdensmarkedet der mange i-land subsidierte sin eksport. Denne situasjonen har vart opp til våre dager. Vi er først nå i ferd med reelt sett å bevege oss inn i en global krise av permanent art.

Hva er så hovedårsakene til at krisen forsvant på den globale arena i åra etter 1972? Det er min vurdering at det skyldes følgende forhold som jeg vil summere opp til slutt

uten å foreta en vurdering av betydningen av dem enkeltvis:

1. Det er mye som i ettertid tyder på at krisen i 1972 var et resultat av flere tilfeldige faktorer som dro i samme retning og som raskt ble erstattet med at den langsiktige trenden slo inn med en betydelig økning i produksjonen
2. Den globale krise ble møtt med en sterk økning i jordbruksproduksjonen i industrilandene. En slik politikk ble gjennomført i USA, EU, Norge og en rekke andre i-land. Etter at prisene falt på verdensmarkedet ble denne produksjonen videreført med omfattende bruk av eksportsubsidier i flere toneangivende i-land som EU og USA.
3. I en rekke u-land var den «grønne revolusjon» i ferd med å slå igjennom på begynnelsen av 1970-tallet basert på blant annet nye sorter og bruk av mineralgjødsel som økte avlingsnivået og produktiviteten i jordbruket dramatisk. Dette førte til at mange u-land makttet å øke jordbruksproduksjonen vesentlig mer enn befolkningsveksten.
4. Den økonomiske vekst i mange u-land var svak i fra 1970 og i åra som fulgte, noe som dempet etterspørselen etter jordbruksvarer.

KLAUS MITTENZWEI
forsker

Kommentar til Meld. St. 9 (2011-12): Landbruks- og matpolitikken: Velkommen til bords

Den nye meldingen til Stortinget om landbruks- og matpolitikken fremstår på mange områder som en ærlig melding, samtidig som den bærer betydelig preg av politiske vurderinger fremfor faglige resonnementer. Meldingen viderefører sentrale elementer i norsk jordbrukspolitikk slik som importvernet, markedsregulering og forhandlingsinstituttet. Samtidig som den konkretiserer målene noe, og det foretas forsiktige skritt mot mer måletrettet virkemiddelbruk. Meldingen har en intensjon om å tegne en ambisiøs politikk med store muligheter for norsk landbruk, men det forblir uklart hvordan det skal prioriteres mellom motstridende mål og hvor mulighetsrommets grenser skal gå.

Meldingen setter norsk landbruk og landbrukspolitikk i et internasjonalt perspektiv ved å fremheve at nasjonal og global matsikkerhet skapes av velfungerende handelssystemer. Den bruker global matsikkerhet som bakteppe, ikke som mål for norsk landbrukspolitikk. Det står ingen steder i meldingen at Norge har en moralsk plikt til å øke nasjonal matproduksjon for å møte utfordringene for verdens fattige befolkning som følger av økt global befolkningsvekst. Og det virker fornuftig at den ikke gjør det heller. Virkemiddelbruken hadde trolig måttet bli ganske annerledes sett i forhold til hvor verdens produktive jordbruksarealer befinner seg og det faktum at Norge er blant de rikeste landene i verden.

Det kan være viktig å understreke meldingens motivasjon for nasjo-

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

nal matsikkerhet. Dagens globale utfordringer som klima, fattigdom, hungersnød og økonomisk tilbakegang, krever muligens løsninger gjennom økt internasjonalt samarbeid som gjerne står i konflikt med nasjonal suverenitet, for eksempel nasjonal matsuverenitet. Temaet er omstridt og det er mye forlangt at en norsk matmelding skal gi en faglig tilfredsstillende begrunnelse for sine politiske prioriteringer.

Meldingen formulerer fire overordnede mål: Nasjonal matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk. Matsikkerhet omtales som det viktigste av disse fire målene, som de andre tre målene skal bygge opp under. Det kan virke som en omprioritering mellom målene i forhold til forrige melding (St.meld. nr. 19 (1999–2000)) som særlig betonet verdien av det multifunksjonelle jordbruket. I den forrige meldingen syntes produksjon av fellesgoder som kulturlandskap og levende bygder å være nærmest sidestilt matproduksjon. Mens den forrige meldingen inneholdt ordet «multifunksjonalitet» seksten ganger, er det nevnt kun to ganger i den nye meldingen, og da i parentes. Videre styrkes målet om nasjonal matsikkerhet gjennom sin konkretisering ved at landbasert matproduksjon skal øke i takt med befolkningsveksten. Enkelte forskere som for eksempel Reidar Almås betegner da også meldingen som et paradigmeskifte og et eksempel på «nyproduktivismen». Produksjonsvolum og nasjonale produksjonsmål er gjeninnført som overordnet for politikken.

Meldingen er ærlig på at målet om nasjonal matsikkerhet forutsetter en kombinasjon av løpende nasjonal produksjon, ivaretagelse av produksjonsgrunnlaget og et velfungerende handelssystem. Rollen og vektleggingen av hver av de tre, blir likevel ikke drøftet. Meldingen fastslår at nasjonal matsikkerhet skal oppnås ved å opprettholde dagens selvforsyningsgrad. Den hopper bukk over den faglige drøftingen av matsikkerhet som blant annet ble utført i Alstadheimutvalget og som fastslo at selvforsyningsgraden er uegnet til å måle nasjonal matsikkerhet. Meldingen bygger her på politiske vurderinger fremfor fagrelevant kunnskap. Beregninger utført i NILF tyder på at full nasjonal matsikkerhet, regnet ut fra krav til ernæring, under forutsetninger som blant annet innføring av lager for korn og doblet konsum av fisk, kan oppnås med en lavere selvforsyningsgrad enn dagens.

Det kan videre diskuteres hvor realistisk en situasjon med en matvarekrise for Norge er. Den dag Norge ved en global matvarekrise ikke lenger vil være i stand til å handle tilstrekkelig mat på de internasjonale markedene, har det trolig oppstått kriser i andre verdensdeler i et omfang som reduserer Norges forsyningsproblem til en kuriositet. Ved en ren nasjonal matvarekrise vil velfungerende handelssystemer kunne redusere behovet for nasjonal produksjon. Et viktig aspekt som bør diskuteres er for eksempel hvordan EUs indre marked for landbruksvarer kan nyttiggjøres for å redusere

Norges forsyningsrisiko ved en nasjonal krise.

Beregninger utført i NILF tyder for øvrig på at matproduksjonen har holdt tritt med befolkningsveksten de siste 20 årene. Derfor virker målet om fortsatt økt matproduksjon ikke nødvendigvis særlig ambisiøst med mindre en ser for seg grunnleggende endringer i økonomiske eller politiske rammebetingelser som påvirker jordbruksaktivitet på en særdeles negativ måte.

Meldingen er også ærlig når det gjelder å beskrive inntektsutviklingen i jordbruket. Jordbruksinntekt kan selvsagt måles på mange ulike måter, og avhengig av forutsetningene kan en få ulike resultater for utviklingen. Når man utelater inntektsverdien av jordbruksfradraget og setter et trolig alt for høyt krav til avkastning på egenkapital, kan man fort regne seg frem til svært lav inntektsutvikling. Næringen og staten har valgt en klar definert metode for å måle inntektsutviklingen i jordbruket som ikke skiller mellom avkastning av husholdningens eget arbeid og innsatt egenkapital ut fra justerte, bokførte verdier. Denne metoden viser en betydelig bedre utvikling for perioden etter 2005 sammenlignet med perioden frem til 2005. Jordbruksforhandlerne kan selvsagt velge å bytte metode, men inntil da virker det riktig at meldingen legger den nærværende metoden til grunn.

Meldingen går i all hovedsak inn for å videreføre dagens virkemidler. Mens St.meld. nr. 19 hadde et eget kapittel på 87 sider om virkemiddelbruk, er virkemidler nå omtalt i et underkapittel på 17 sider hvorav lite tekst og mange bilder. Det implisitte hovedbudskapet er at det er lite nytt. Mye av teksten dreier seg om å argumentere for at Totalkalkylen, som er grunnlaget for jordbruksforhandlingene, kun bør brukes til å sammenligne utviklingen i inntekt mellom sektorer, og ikke absolutt inntektsnivå. Der meldingen foreslår nye virkemidler som fjerning av produksjonskravet til kulturlandskapstillegget, er den møtt med faglig kritikk, men også faglig støtte. Meldingen er ærlig i den forstand at den synliggjør at verktøykassen i realiteten er nokså begrenset. Her ligger det muligens en erkjennelse om at nye tiltak som koster, vil strande ved Finansdepartementets bredder. Vektleggingen skal endres noe, for eksempel skal det legges økt vekt på investeringsvirkemidler. Men det kan neppe anses som en vesentlig endring, og i stedet som en erkjennelse

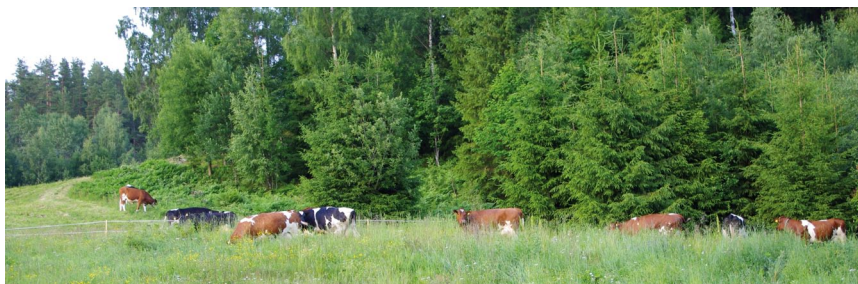

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

av at det blir vanskelig å løse det generelle lønnsomhetsproblemet. Meldingen legger for øvrig ansvaret for den konkrete utformingen av virkemiddelbruken i hendene til jordbruksavtalepartene. Uansett er den institusjonelle arbeidsformen i norsk landbrukspolitikk at Stortinget skisserer målene for politikken, mens avtaleinstituttet besørger den konkrete årlige utformingen av virkemiddelbruken. Ønsker man mer forutsigbarhet omkring virkemiddelbruken, bør man ikke skylde på meldingen, men heller gå inn for at virkemidlene utformes i lovs form over en gitt tidsperiode slik det eksempelvis gjøres med tiltakene i nasjonal transportplan og med pensjonsordningen.

Mangelen på konkretisering av virkemiddelbruken innebærer at meldingen kommer for kort på to viktige og relaterte punkter: Økonomiske konsekvenser for samfunnet og en retningslinje for hvordan målkonflikter skal løses. Den første mangelen kan være i tråd med Stortingsmeldingers natur, men kan samtidig skape betydelig usikkerhet om hvem som skal ta regningen for økt produksjon i takt med befolkningsveksten og for konsekvensen hvis målet ikke nås. Mer produktivitetsvekst gjennom strukturrasjonalisering eller mer støtte? Samme spørsmål gjelder inntektsutviklingen som påvirkes blant annet av hvor mange bønder som forlater sektoren hvert år. Er det mulig å øke matproduksjonen uten at det går utover mål om reduserte klimautslipp? Er økt matproduksjon økologisk bærekraftig?

Å produsere mat uten å legge særlig vekt på fellesgoder kan gjøres på en betydelig billigere måte enn i dag. Det er prioriteringen av fellesgodene som gjør norsk jordbruk kostbart.

Disse spørsmålene uttrykker viktige målkonflikter, og meldingen angir ikke hvordan en skal prioritere mellom målene. En beregning på Totalkalkylens datamateriale 20 år frem i tid med 20 prosent økt produksjon og forutsetninger om inntektsutvikling (4 prosent årlig), generell kostnadsvekst (2,5 prosent årlig), dagens rentenivå og produktivitetsvekst kun gjennom strukturendring, tilsier et behov for budsjettstøtte et sted mellom 2 og 18 mrd. kr målt i dagens kronerverdi. Forskjellen mellom de to beløpene skyldes ulike antakelser om prisøkning for jordbruksvarer (1 prosent eller 3 prosent årlig) og reduksjon i antall årsverk (1,5 prosent eller 3,5 prosent årlig). Det er med andre ord et stort mulighetsområde meldingen ikke konkretiserer, og dermed overlater til jordbruksforhandlingene.

Det virker som om Regjeringen ikke lykkes i å skape et bredt politisk flertall for meldingen. Dette åpner for større endringer i norsk jordbrukspolitikk ved et eventuelt regjeringsskifte. Men inntil da er det lite grunn til å tro at årets jordbruksoppgjør vil bli særlig annerledes enn fjorårets. Dette fordi det er avtalepartenes mål for inntektsutvikling som i stor grad bestemmer rammen for oppjøret, og dette målet er det samme før som nå.

Behov for budsjettstøtte avhengig av ulike forutsetninger for utvikling i priser og struktur (1 000 2011-kr)

		Årlig reduksjon i antall årsverk		
		1,5 %	2,5 %	3,5 %
Årlig prisendring for jordbruksprodukter	1 %	17 663	15 467	13 660
	2 %	12 257	10 062	8 255
	3 %	5 745	3 549	1 742

Kilde: Egne beregninger

06

INSTITUTTET

Årsregnskap 2011

Resultatregnskap 2009–2011

	NOTE NR.	2011	2010	2009
<i>Driftsinntekter</i>				
Grunnbevilgning		8 931 000	7 090 000	6 939 000
Strategiske instituttprogrammer		3 345 000	4 318 000	3 587 000
Driftsøkonomiske analyser m.m.		23 142 000	23 481 000	22 909 000
Prosjektinntekter		17 957 000	17 328 000	16 584 000
Salg av publikasjoner m.m.		679 000	734 000	797 000
Andre driftsinntekter		4 000	58 000	176 000
Sum driftsinntekter	10	54 058 000	53 009 000	50 992 000
<i>Driftskostnader</i>				
Lønn og personalkostnader	7,8,9	41 414 000	40 892 000	38 442 000
Avskrivning på varige driftsmidler	1	542 000	728 000	782 000
Andre driftskostnader		11 776 000	11 198 000	11 101 000
Sum driftskostnader		53 732 000	52 818 000	50 325 000
Driftsresultat		326 000	191 000	667 000
<i>Finansinntekter</i>				
Aksjeutbytte		0	3 000	0
Sum finansinntekter		0	3 000	0
Årsresultat		326 000	194 000	667 000

Balanse 31.12.2011

	NOTE NR.	2011	2010	2009
Eiendeler				
ANLEGGSMIDLER				
Kontorutstyr, inventar m.m.	1	132 000	326 000	616 000
IT-utstyr	1	428 000	618 000	1 056 000
Aksjer	2	4 000	4 000	1 000
Sum anleggsmidler		564 000	947 000	1 673 000
OMLØPSMIDLER				
Kundefordringer	3	5 403 000	2 913 000	3 056 000
Opptjent, ikke fakturert arbeid		3 931 000	5 466 000	4 399 000
Andre kortsiktige fordringer		1 978 000	320 000	409 000
Kontanter og bankinnskudd		23 211 000	21 696 000	22 913 000
Sum omløpsmidler		34 523 000	30 395 000	31 27 000
Sum eiendeler		35 087 000	31 343 000	32 900 000
 Egenkapital og gjeld				
EGENKAPITAL	4	15 685 000	15 359 000	15 692 000
LANGSIKTIGE FORPLIKTELSER				
Langsiktige forpliktelser lokaler	5	1 061 000	1 344 000	1 690 000
KORTSIKTIG GJELD				
Leverandørgjeld		655 000	277 000	
Fakturert, ikke utført arbeid		5 640 000	3 885 000	
Skyldig skattetrekk	11	1 520 000	1 468 000	
Skyldig arbeidsgiveravgift	11	842 000	824 000	
Skyldig Statens pensjonskasse	11	629 000	854 000	
Skyldig merverdigavgift		955 000	442 000	
Skyldig feriepenger	8	4 846 000	4 891 000	
Annen kortsiktig gjeld	6	3 254 000	1 999 000	
Sum kortsiktig gjeld		18 341 000	14 640 000	15 518 000
Sum egenkapital og gjeld		35 087 000	31 343 000	32 900 000

07

AKTIVITETEN I 2011

Prosjekter,
publiseringer,
foredrag,
seminarer
m.m.

Prosjekter i 2011

Tittel, oppdragsgiver, varighet og prosjektleder.

Foretaksøkonomi

Beregning av erstatningssetter for tap på grunn av rovdyrskade. Direktoratet for naturforvaltning. Løpende. Svein Olav Holien.

Samdrifter. Landbruks- og matdepartementet. Løpende. Svein Olav Holien.

Mer og bedre grovfôr. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB. 2005–2011. Ola Flaten.

Farming systems for sustainable agriculture in mountainous areas. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Øst Løken. 2007–2012. Leif Jarle Asheim.

Feral sheep in coastal heaths – developing a sustainable local industry in vulnerable cultural landscapes. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Midt-Norge Kvithamar. 2007–2012. Agnar Hegrenes.

Tilpassing på norske mjølkebruk – konsekvenser for mjølke-, kjøtt-, korn- og kraftfôrproduksjon, arealbruk og sysselsetting. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Geno. 2007–2012. Agnar Hegrenes.

Økologiske bruk i driftsgranskinger. Landbruks- og matdepartementet. Løpende. Ole Kristian Stornes.

Spesialgransking: Økologisk frukt. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2012. Torbjørn Haukås.

Productivity and competitiveness in the agri-food sector: Comparing Norway and Finland. Norges forskningsråd. Strategisk instituttprogram. 2008–2011. Agnar Hegrenes.

Inn på tunet-økonomien – sett fra kommunene. Forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2009–2012. Ivar Pettersen.

Folkefjøsset. FMLA Sør-Trøndelag. 2009–2012. Svein Olav Holien.

Vurdere økonomisk utvikling på mjølkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane med store investeringar dei siste åra. Innovasjon Norge i Møre og Romsdal og Innovasjon Norge i Sogn og Fjordane. 2010–2011. Torbjørn Haukås.

Optimal helse, velferd og mattrygghet for kvalitetsprodukter fra norsk geiteproduksjon. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Helsetjenesten for geit. 2006–2011. Leif Jarle Asheim.

Environmental and economical sustainability of organic dairy farms. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning og Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap og Institutt for plantefag ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. 2010–2014. Ola Flaten.

The impact of calf and youngstock development on dairy cow health, production and profitability. Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen (Matfondavtale). NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Universitetet for miljø- og biovitenskap og Norges veterinærhøgskole. 2010–2013. Agnar Hegrenes.

Improved beef quality by better utilization of pasture and optimized carcass handling. Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen (Matfondavtale). NILF er samarbeidspartner til Nofima Mat, Bioforsk og Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. 2010–2013. Agnar Hegrenes.

Economic growth potentials in the Norwegian and Swedish equine sectors in a national and regional perspective. Stiftelsen Svensk Hästforskning med delfinansiering fra Norges forskningsråd, Norsk Rikstoto og forskningsmidler over jordbruksavtalen. NILF samarbeider med Institutionen för ekonomi, Sveriges lantbruksuniversitet. 2010–2012. Leif Jarle Asheim.

Climate Change Impacts, Adaptation and Mitigation within the "CCIAM-SUA" Project in Tanzania. Noragric, UMB. NILF er samarbeidspartner til Noragric, UMB. 2010–2014. Leif Jarle Asheim.

Best på sau – analyse av faktorer som påvirker lønnsomheten i saueholdet. Småfeprogrammet for Fjellregionen. Samarbeid med Nordlandsforskning. 2010–2011. Ola Flaten.

Biogass som klimatiltak – virkemidler, rammebetingelser og økonomi. SLF. 2010–2011. Knut Krokann.

Konsekvenser av mulige reguleringer av gjødselvereforskrift i Rogaland. FMLA Rogaland. 2010–2011. Heidi Knutsen.

Økonomisk utvikling på mjølkeproduksjonsbruk med store investeringer – videreføring. Innovasjon Norge – Møre og Romsdal og Innovasjon Norge – Sogn og Fjordane. 2010–2011. Torbjørn Haukås.

Økonomioppfølging. Innovasjon Norge – Oslo, Akershus, Østfold. 2010–2011. Gry-Heidi Ruud-Wethal.

FORUT – Nutrient supply and productivity in organic forage and milk production – improved forage production and utilization based on local resources. Matfondavtale. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Økologisk, Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved UMB, Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap ved Sveriges lantbruksuniversitet, Norsk landbruksrådgivning og Tine. 2011–2014. Ola Flaten.

Dataflyt fase 2. Sentrale BU-midler. Innovasjon Norge, Animalia, Tine, Felleskjøpet (FKA), SpareBank 1, Landkreditt, Landbruks- og matdepartementet, Gjensidige, Strand Unikorn, Norges Skogeierforbund, Gartnerhallen. 2011–2012. Erland Kjesbu.

Utvikling og trender i gartneri- og hagebrukssektoren. L.O.G. 2011. Ellen Henrikke Aalerud.

Utvikling av kalkyleverktøy frukt og bær. Innovasjon Norge. 2011–2012. Torbjørn Haukås.

Situasjon og utfordringer i norsk og trøndersk melkeproduksjon. Fylkesmannens landbruksavdelinger i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag og fylkeskommunene i Sør- og Nord-Trøndelag. 2011–2012. Erland Kjesbu.

Kostnader i økologisk landbruk. Yara, Felleskjøpet Agri, Norgesfôr og Fiska. 2011. Oddmund Hjukse.

Utbyggingsbruk i Hordaland. FMLA Hordaland og Innovasjon Norge i Hordaland. 2011–2012. Lars Ragnar Solberg.

Økologisk frukt – kartlegging av produsert mengde. Føregangsfylket Hordaland. 2011. Anna Milford.

Biogassverktøy. FMLA Rogaland og Innovasjon Norge. 2011–2012. Knut Krokann.

Driftsgranskingsstatistikk og kornøkonomi. FMLA Vestfold m.fl. 2011–2012. Narve Brattenborg.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Bygde- og nærings- utvikling

Farm entrepreneurship: the potential and challenges of farmbased new venturing. Norges forskningsråd. Strategisk instituttprogram. Samarbeid med Nordlandsforskning. 2005–2011. Ola Flaten.

Landbruket på Innherred – eit internettprosjekt for å profilera verdien av landbruket i samkommunen. Innherred landbruksforum. 2008–2014. Narve Brattenborg.

Entrepreneurship and Gender in Norway. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning og Handelshøyskolen BI. 2010–2014. Helge Berglann.

Tid for satsing på landbruk i Afrika. Nordfund. 2011. Ellen Henrikke Aalerud.

Nasjonal Inn på TUNET strategi. Landbruks- og matdepartementet. 2011–2012. Ivar Pettersen.

Oppdatering av verdiskaping i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringer i Aust-Agder og Vest-Agder. Fylkeskommunene i Aust-Agder og Vest-Agder. 2011. Heidi Knutsen.

Matindustri og -marked

Dr.gradsstipendiat til prosjekt 173388 Health, Nutrition and Food Demand: Effects of Information and the Substitution between Good Foods and Bad Foods. Norges forskningsråd. 2007–2011. Kyrre Rickertsen.

Norsk økologisk frukt til forbrukar. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med AL Gart-

nerhallen, BAMA, Sognefrukt, Telefrukt, Hardanger Fjordfrukt, Oikos, Landbrukets forsøksringer, FMLA Hordaland, FMLA Sogn og Fjordane og FMLA Telemark. 2007–2012. Torbjørn Haukås.

Developing robust and economically viable models for cow-calf suckling in organic dairy systems, fulfilling high standards for animal health. Matfondavtale. NILF er samarbeidspartner til Veterinærinstituttet. 2009–2012. Leif Jarle Asheim.

Matvareforbruksberegninger. Helse- og matdepartementet. Løpende. Mads Svennerud.

Nutrition, Health and Changing Consumer Preferences. Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2009–2011. Kyrre Rickertsen.

HealthMeal: Possibilities and barriers for increased consumption of fish and vegetables in meals eaten at home and outside home. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Statens institutt for forbruksforskning og Ernæringsinstituttet ved Universitetet i Oslo. 2010–2013. Arnstein Øvrum.

Pris- og markedsdannelse kjøtt og egg. KLF. 2010–2011. Gro Steine.

Konkurransedyktig foredling av melkeåvare: Trusler og muligheter for norsk melkebasert verdiskaping. 2010–2011. Klaus Mittenzwei.

Beregning av kjøttforbruket. Nortura. 2010–2011. Gro Steine.

Governing food in a globalising environment: Innovation and market

strategies in Norwegian food supply chains (GOFOOD). Norges forskningsråd. Samarbeid med Norsk senter for bygdeforskning, Statens institutt for forbruksforskning og Institutt for økonomi og ressursforvaltning ved UMB. 2010–2014. Stig S. Gezelius.

Mat og industri 2011. Status og utvikling for norsk matindustri. NHO Mat og Drikke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Norsk Landbrukssamvirke, NHO Mat og Bio, Innovasjon Norge, Statens landbruksforvaltning og Norges forskningsråd. 2011. Gro Steine.

Konkurransesituasjonen for RÅK-varer. 2011. Orkla Brands. Gro Steine.

Grunnlag for norsk melkebasert verdiskaping. Kraft Foods Norge AS, Mills DA, Normilk AS, Orkla Brands AS, Q-Meieriene AS, Synnøve Finden AS og TINE SA. 2011. Klaus Mittenzwei.

Dagligvarehandel og mat 2011. Artikkelsamling. Virke. 2011. Ivar Pettersen.

Kjøttbransjens fremtid og muligheter. Fondet for forskningsmidler. 2011–2012. Johanne Kjuus/Asbjørn Veidal.

Handlingsrommet for fremtidig lønnsomhetsutvikling. NHO Mat og Bio. 2011–2012. Ellen Henrikke Aalerud.

Ewos. Ewos. 2011. Ivar Pettersen.

Nasjonal og internasjonal politikk

Conservation Covenants in Norway (CoCovin) – moderating conflicts, reducing biodiversity loss and improving resource management. NILF er samarbeidspartner til Norsk institutt for naturforskning. Norges forskningsråd. 2009–2012. Karen Refsgaard.

New fish in a new environment. Challenges to a holistic management of different natures. Norges forskningsråd. 2006–2012. Guro Ådnegard Skarstad.

Socio-economic and environmental impacts of organic farming. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2007–2011. Karen Refsgaard.

Utvikling og tilpassing av rammevilkår for arealekstensive driftsformer i Vestlandsjordbruket for å ivareta eit ope jordbrukslandskap. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. Brukerstyrt

innovasjonsprosjekt med Samarbeidsrådet for landbruksorganisasjonene i Hordaland og Sogn og Fjordane, m.fl. 2007–2012. Leif Jarle Asheim.

Designing sustainable livestock production systems delivering cultural landscapes with public goods and ecosystem services. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Midt-Norge Kvithamar. 2007–2012. Agnar Hegrenes.

Increased value creation in food production through characterizing and mitigating emissions of greenhouse gases from agriculture in Norway. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB. 2009–2012. Helge Bonesmo.

Reindrift og arealbruk i Midt-Norge. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning. 2010–2012. Valborg Kvakkestad.

A political-economy model for Norwegian agriculture. Norges forskningsråd. 2010–2012. Klaus Mittenzwei.

Structural changes in agriculture, rural communities and cultural landscapes. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning og Norsk institutt for skog og landskap. 2010–2013. Klaus Mittenzwei.

Accounting for carbon and GHG emissions: balancing multiple landscape functions on farmland. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk institutt for skog og landskap og Norsk senter for bygdeforskning. 2010–2013. Klaus Mittenzwei.

Dreneringsbehov i norsk landbruk – økonomi i grøftingen. Statens landbruksforvaltning. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Jord og miljø. 2011. Karen Refsgaard.

Miljø- og klimaanalyse for norsk landbruk og matsektor. Statens landbruksforvaltning. Samarbeid med MiSA. 2011–2012. Helge Berglann.

Importvern. NorgesGruppen. 2011–2012. Ellen Henrikke Aalerud.

Måloppnåelse i melkesektoren. Statens landbruksforvaltning. 2011. Anders Nordlund.

Evalueringsprosjekt av tilskudd til beiting. Statens landbruksforvaltning. 2011–2012. Agnar Hegrenes.

FOTO: ©EVA ØVREN

Vurdering av tapstall i saueholdet. Direktoratet for naturforvaltning. 2011. Gro Steine.

Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Statens landbruksforvaltning. 2011. Julie Nævik Hval.

Ekspertutvalget for erstatninger for tap av sau til rovdyr. Direktoratet for naturforvaltning. Gro Steine.

WTO-analyser 2011. NHO Mat og Bio. 2011. Klaus Mittenzwei.

Konsekvensutredning angående landbrukstiltak for vannområdet Haldenvassdraget. Vannområde Haldenvassdraget. 2011–2012. Karen Refsgaard.

EU og norsk landbruk. Europautredningen. 2011. Frode Veggeland.

Kost-nytte vurdering av tiltak for redusert avrenning i jordbruket. Statens landbruksforvaltning. 2011–2012. Karen Refsgaard.

Økonomiske og administrative konsekvenser av virkemidler for gjenomføring av Klimakur-tiltaket «Forbedret gjødsling av jordbruksjord». Klima- og forurensningsdirektoratet. 2011. Knut Krokann.

Evalueringsprosjekt av RMP-virkemidler for redusert avrenning til vann. Statens landbruksforvaltning. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Jord og miljø. 2011–2012. Karen Refsgaard.

Innovating policies for balancing sustainable management and economic welfare from ecosystem services. Norges forskningsråd. 2011. Karen Refsgaard.

Partner i landbruket. KUN senter for kunnskap og likestilling. 2011. Torbjørn Haukås.

Deltagelse i faggruppe: Økologisk landbruk i storskala og miljø, klima og ressursforvaltning. Statens landbruksforvaltning. 2011–2012. Ole Kristian Stornes.

Arbeidsforbruk i reindriftsnæringen. Landbruks- og matdepartementet. 2011–2012. Mads Svennerud.

Nye prosjekter pr. 1.1.2012

Mat og industri 2012. Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Statens landbruksforvaltning, NHO Mat og Drikke, NHO Mat og Landbruk, Landbrukssamvirke, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. 2012. Julie Nævik Hval.

Konkurransesituasjonen for norske RÅK-varer. Orkla Brands. 2012. Ivar Pettersen.

Exploring preferences among citizens and politicians for agriculture and agricultural policy. Norges forskningsråd. 2012–2014. Klaus Mittenzwei.

Verdiskaping i jordbruket i Rogaland. FMLA Rogaland. 2012. Heidi Knutsen.

Verdiskaping i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Hedmark og Oppland. FMLA Hedmark og FMLA Oppland. 2012. Gudbrand Lien.

Økonomien i økologisk kontra konvensjonelt birøkt. Norges Birøktelag. 2012. Heidi Knutsen.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Publikasjoner 2011

NILF-rapport

2011-1

Sjømat og handelsrestriksjoner. Metoder for å forenkle handelen. Frode Veggeland, Ellen Henrikke Aalerud, 122 s.

2011-2

Comparative Perspectives on Rural Development and Policy Challenges in Sogn og Fjordane. John M. Bryden, Karen Refsgaard, Kjersti Nordskog, Sjur Baardsen, Katja Strøm Cappelen, Helene Lie, Arezoo Soltani, 108 s.

2011-3

Best på sau – faktorer som påvirker økonomisk resultat i saueholdet. Ola Flaten, Lars Rønning, 116 s.

Notat

2011-1

Økonomien i jordbruket i Nord-Norge. Driftsgranskingene i jord- og skogbruk 2009. Aktuelle artikler og tabellsamling 2005–2009. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 81 s.

2011-2

Beregning av det norske kjøttforbruket. Mads Svennerud, Gro Steine, 18 s.

2011-3

Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk ut-

vikling 2000–2009. Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, 86 s.

2011-4

Økonomien i landbruket i Trøndelag. Utviklingstrekk 2000–2009. Tabellsamling 2005–2009. Kjell Staven, Otto Sjelmo, Knut Krokann, Helge Bonesmo, Svein Olav Holien, Siv Karin Paulsen Rye, Liv Grethe Berge Frislid, Inger Sofie Murvold Knutsen, 117 s.

2011-5

Melding om årsveksten 2010. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbø, Oddmund Hjukse, 16 s.

2011-6

Gårdsbasert entreprenørskap: en kvalitativ studie av muligheter, motiver og ressurser for entreprenørskap i landbruket. Asbjørn Veidal, 55 s.

2011-7

Økonomien i jordbruket i Agderfylka og Rogaland 2009. Trendar og økonomisk utvikling 2000–2009. Tabellsamling 2005–2009. Lars Ragnar Solberg, Heidi Knutsen, Anastasia Olsen, 87 s.

2011-8

Regulering for organisering – markedsregulering i kjøttsektoren. Gro Steine, Arne Vasaasen, Anders R. Nordlund, Ivar Pettersen, 68 s.

2011-9

Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2005–2009.

Tabellsamling 2005–2009. Terje Haug, 97 s.

2011-10

Gjødselvarerforskriften er under revisjon – mulige konsekvenser for jordbruket i Rogaland. Heidi Knutsen, Aart van Zanten Magnussen, 57 s.

2011-11

Klimatiltak i landbruket – En gjennomgang av tiltak i Klimakur 2000. Ellen Henrikke Aalerud, Valborg Kvakkestad, 41 s.

2011-12

Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i mjølkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane 2009. Lars Ragnar Solberg, Torbjørn Haukås, 48 s.

2011-13

Tid for satsing på landbruk i Afrika. Ellen Henrikke Aalerud, Anna Birgitte Milford, 27 s.

2011-14

«Føre var» i laksenæringen: Tid for kollektiv håndtering av underdekning av fiskeolje. Gro Steine, Ragnar Tvetervås, Ivar Pettersen, 31 s.

2011-15

Rensekostnader ved innføring av miljøvennlige spredningsmetoder for husdyrgjødsel. Julie Nåvick Hval, Knut Krokann, 30 s.

2011-16

Inntekt, sparing og investering i jordbruket. Agnar Hegrenes, 30 s.

2011–17

Grunnlag for norsk melkebasert verdiskaping – Næring og politikk. Ellen Henrikke Aalerud, Klaus Mittenzwei, Ivar Pettersen, 67 s.

2011–18

Verdiskaping i jordbruket i Aust- og Vest-Agder. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås, 37 s.

Utsyn over norsk landbruk

Tilstand og utviklingstrekk 2011. Heidi Knutsen (red.), 119 s.

Handbok for driftsplanlegging 2011/2012

Oslo 2011, 240 s.

Driftsgranskingar i jord- og skogbruk

Rekneskapsresultat 2010, 100. rekneskapsår, Oslo 2011, 235 s.

Mat og industri 2011

Status og utvikling i norsk mat-industri. Gro Steine og Johanne Kjus (red.), 149 s.

Dagligvarehandel og mat 2011

Perspektiver på verdikjedene for matvarer. Artikkelsamling. Ivar Pettersen og Tommy Staahl Gabrielsen (red.), 139 s.

Publikasjoner utgitt av Budsjettnemnda for jordbruket

Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken. Avgitt april 2011, 206 s.

Totalkalkylen for jordbruket. Jordbrukets totalregnskap 2009 og 2010 og budsjett 2011. Totale inn-tekter, kostnader og vederlag til arbeid og egenkapital i jordbruket. Avgitt juni 2011, 187 s.

Referansebruksberegninger 2009. Regnskapstall for 2009. Framregnede tall for 2010 og 2011. Avgitt juni 2011, 69 s.

Discussion Paper/ Diskusjonsnotat

2011-1

Balansering av klima-, landskaps- og beredskapsmål i norsk jordbrukspolitik. En analyse basert på Jordmod. Klaus Mittenzwei, Paal Brevik Wangsness, 32 s.

2011-2

Citizen and consumer attitudes to food and food production in Norway. Valborg Kvakkestad, Karen Refsgaard, Helge Berglann, 18 s.

2011-3

Climate gas emissions from food systems – use of LCA analyses. K. Refsgaard, H. Bergsdal, J. Pettersen, H. Berglann, 25 s.

Artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfellevurdering

Alva-Lizarraga, S., Refsgaard, K. & Johnson, T.G. Comparative analysis of agriculture and rural policies in Västerbotten and Hordaland using the POMMARD-model. *Food Economics* 8(3): 142–160.

Asheim, L.J., Dahl, R.E., Kumbhakar, S.C., Øgland, A. & Tveterås, R. Are Prices or Biology Driving the Short-Term Supply of Farmed Salmon? *Marine Resource Economics* 26(4): 343–357.

Bergfjord, O.J., Lien, G. & Hoveid, Ø. Factors influencing farmer migration in Norway: a study based on survey results linked to financial data. *Food Economics* 8(2): 92–104.

Berglann, H., Moen, E., Røed, K. & Skogstrøm, J. Entrepreneurship: Origins and returns. *Labour Economics* 18(2): 180–193.

Bonesmo, H. & Randby, Å.T. The effect of silage energy concentration and price on finishing decisions for young dairy bulls. *Grass and Forage Science* 66: 78–87.

Bryden J.M., Johnson, T., Thomson, K. & Ferenczi, T. Modelling Multifunctionality, Territorial Development, and Policy Scenarios in Rural Europe: an Alternative Perspective on CAP Reform Debates. *EuroChoices* 10(1): 9–15.

Flaten, O., Lien, G. & Tveterås, R. A comparative study of risk exposure in agriculture and aquaculture. *Food Economics* 8(1): 20–34.

Gezelius, S.S. & Hauck, M. Toward a theory of compliance in state-regulated livelihoods: comparing compliance motivations in developed and developing world fisheries. *Law & Society Review* 45(2): 435–70.

Gustavsen, G.W., Nayga Jr., R.M. & Wu, X. Obesity and Moral Hazard in Demand for Visits to Physicians. *Contemporary Economic Policy* 29(4): 620–633.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. The effects of taxes on purchases of sugar-sweetened carbonated soft drinks: a quantile regression approach. *Applied Economics* 43(6): 707–716.

Jing, Q., Bélanger, G., Baron, V. & Bonesmo, H. Modeling the Biomass and Harvest Index Dynam-

FOTO: ©SIRI FAUSKE

ics of Timothy. *Agronomy Journal* 103(5): 1397–1440.

Kjekshus, L.E. & Veggeland, F. State Regulatory Capacity: Experiences from Public Sector Reforms in Norway. *Public Administration* 89(4): 1568–1584.

Kvakkestad, V. & Vatn, A. Governing uncertain and unknown effects of genetically modified crops. *Economic Journal* 113(3): 524–532.

Lamprinakos, L. & Fulton, M. Does acquisition of a cooperative generate profits for the buyer? The Dairyworld case. *Agricultural Economics* 42 Issue Supplement s1: 89–100.

Lien, G., Hardaker, J.B., van Asseldonk, M.A.P.M. & Richardson, J.W. Risk programming analysis with imperfect information. *Annals of Operations Research* 190(1): 311–323.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Stoykova, M. & L.J. Asheim. Comparing Bulgarian and Norwegian agriculture with emphasis on experience's lessons. *Bulgarian Journal of Agricultural Science* 17(3): 368–377.

Tveterås, R., Flaten, O. & Lien, G. Production risk in multi-output industries: estimates from Norwegian dairy farms. *Applied Economics* 43(28): 4403–4414.

Øvrum, A. Socioeconomic status and lifestyle choices: evidence from latent class analysis. *Health Economics* 20: 971–984.

Vitenskapelig artikkel i antologi

Bryden, J.M., Arandia, A., Dunne, L. & Knickel, K. A New Approach to Multifunctionality, Sustainable Rural Development, and Analysis of Policy Outcomes. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, En-*

vironment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics, 1–21.

Bryden, J.M., Dax, T., Efstratoglou, S., Johnson, T. & Refsgaard, K. Exploring Inter-Relationships between the Multiple Functions of Farming, the Development of Rural Regions, and Policies: Theory and Methodology. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics*, 22–51.

Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Johnson, T., Ferenczi, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. Multifunctionality, Sustainable Territorial Development and Rural Policies in Europe—Some Concluding Reflections. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Be-*

Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics, 302–320.

Ferenczi, T., Thomson, K.J. & Bryden, J.M. Comparing the Outcomes of CAP Policy Reform Scenarios: Analysis of POMMARD Results and DEA Analysis. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics*, 242–274.

Johnson, T., Alva-Lizarraga, S., Refsgaard, K., Kampas, T., Psaltopoulos, D. & Francès, G. Developing and Adapting the POMMARD Model. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Be-*

tween Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics, 114–130.

Loureiro, M.L. Ethical Considerations and Food Demand. I Lusk, J., Roosen, J. & Shogren, J. (red.): *The Oxford Handbook of the Economics of Food Consumption and Policy*. Oxford University Press, 869–882.

Refsgaard, K. & Spissøy, A. Rural Development and Multifunctionality in a Region with Unlimited Demand for Labour—The Norwegian Case Study. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics*, 192–213.

Refsgaard, K., Spissøy, A. & Jámbor, A. Overview of the Regions Studied: A Context Analysis. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics*, 52–81.

Thomson, K.J. & Bryden, J.M. Implications for Policy. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics*, 275–285.

Thomson, K.J., Bryden, J.M. & Psaltopoulos, D. Future Policy Scenarios. I Bryden, J.M., Efstratoglou, S., Ferenczi, T., Johnson, T., Knickel, K., Refsgaard, K. & Thomson, K.J. (red.): *Towards Sustainable Rural Regions in Europe: Exploring Inter-Relationships Between Rural Policies, Farming, Environment, Demographics, Regional Economies and Quality of Life Using System Dynamics*, 131–148.

Ugland, T. & Veggeland, F. Ekstern representasjon og internasjonal regulering av matfeltet. Kapittel i: Higdem, U., Lesjø, J.H., Pedersen, T.H., Selstad, T. & Teigen, H. (red.): *Plan, Region & Politikk*, 2011, s. 169–192.

Veidal, A. & Flaten, O. Why do farm entrepreneurs sell at farmers' markets? Insights from Norway. I Alsos, G., Carter, S., Ljunggren, E. & Welter, F. (red.): *The Handbook of Research on Entrepreneurship in Agriculture and Rural Development*. Edward Elgar Publishing, 199–217.

Kapitler eller artikler i fagbøker, lærebøker og konferanserapporter

Bonesmo, H. Modell for å beregne nettoutslipp av klimagasser på gardsnivå. I Brodin, J. & Fog, M.O. (red.): *Husdyrforsøksmøte 2011*: 296–299.

Bryden, J.M. Rural Community Life in Twenty-First Century Scotland. I Fenton, A. & Veitch, K. (red.): *Farming and the Land*. John Donald, 990–1014.

Flaten, O. & Hansen, B.G. Norway – Milk production fact sheet. I Hemme, T. et al.: *IFCN Dairy Report 2011*. International Farm Comparison Network, Dairy Research Center, Kiel, 135.

Flaten, O., Lien, G., Koesling, M. & Løes, A.-K. Norwegian farmers ceasing certified organic production: characteristics and reasons. *Book of Abstracts of the 24th NJF Congress Food, Feed, Fuel and Fun – Nordic Light on Future Land Use and Rural Development*. Uppsala, Sverige, 14.–16.6. NJF Report Vol. 7 nr. 3, 240.

Milford, A.B. & Haukås, T. Økonomisk inntjening over tid sett i lys

av partners involvering – Kvantitative analyser av data fra driftsgranskningene i jord- og skogbruk. I Marianne Fostervold (red.): *Jo mere vi er sammen, jo rikere vi blir? Betydningen av partners involvering i gårdsdrift*. KUN Sentener for kunnskap og likestilling 02/2011, 13–29.

Rapporter i ekstern rapportserie

Veggeland, F. *Norges forhold til EU på mat- og landbruksfeltet*. Europautredningen, Rapport nr. 9/2011.

Rapporter til oppdragsgivere – offentlig

Berglann, H. & Krokann, K. *Bio-gassproduksjon på basis av husdyrgjødsel – rammebetingelser, økonomi og virkemidler*. Statens landbruksforvaltning.

Rapporter til oppdragsgivere – ikke publisert

Det er også utarbeidet tre rapporter som ikke er offentlige.

Paper- og posterpresentasjoner

Asheim, L.J., Haukås, T., Rivedal, S. & Øvreås, O.-J. *Evaluating grassland feed resource utilization by extensive livestock farming systems*. Workshops of the IX International Rangeland Congress 2011 Livestock farming and local development: A functional perspective about livestock farming in order to alleviate vulnerability of small holders, Rosario, Argentina, 2.–4.4.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Berglann, H. Implementing *Optimal Rewards for Economic Regulation using Tradable Share Permits*. European Association of Environmental and Resource Economists – EAERE 2011 conference, Roma, 29.6.–2.7.

Berglann, H. Implementing *Optimal Rewards for Economic Regulation using Tradable Share Permits*. European Economic Association & Econometric Society – 2011 Parallel Meetings, Oslo, 25.–29.8.

Flaten, O. *Lønner det seg å produsere godt grovfôr til mjølkekyr?* Bioforsk-konferansen 2011, Sarpsborg, 10.2.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a Tax Reform Designed to Encourage a Healthier Diet*. Forskermøtet for økonomer 2011, Norges Handelshøgskole, Bergen, 5.–7.1.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a Tax Reform Designed to Encourage a Healthier Diet*. Handels Utredningsinstitut, Mälargården, Sverige, 13.–14.1.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a Tax Reform Designed to Encourage a Healthier Diet*. The National Taiwan University of Science and Technology, Taipei, Taiwan, 11.3.

Haukås, T. & Staven, K. *Electronically transmission of data in Norwegian agricultural sector*. Pacioli workshop nr. 19, Tallinn, Estland, 2.–5.10.

Hegland, T.J., Gezelius, S.S. & Raakjær, J. *Understanding and Explaining Implementation Politics: Fisheries Conservation Policy in the EU/Denmark and Norway Compared*. MARE Conference People and the Sea VI, University of Amsterdam, Nederland, 6.–9.7.

Henningesen, A., Kumbhakar, S.C. & Lien, G. *Econometric analysis of the effects of subsidies on farm production: the case of endogenous input quantities*. The European Association of Agricultural Economists (EAAE) 2011 Congress: Change and Uncertainty Challenges for Agriculture, Food and Natural Resources, Zürich, Sveits, 30.8.–2.9.

Hoveid, Ø. *Approximate inference for approximate Bayes models with multi-hyper-parametric GMRFs using quasi-Monte Carlo integration*. 16th Norwegian Statistical Conference, Røros, 14.–17.6.

Hoveid, Ø. & Stokstad, G. *A model for prediction of spatial farm structure*. EAAE 2011 Congress, Zürich, Sveits, 30.8.–2.9.

Kumbhakar, S.C. & Lien, G. *Productivity and Profitability: A Nonparametric/Semiparametric Approach*. AAEE and NAREA Joint Annual Meeting, Pittsburgh, Pennsylvania, USA, 24.–26.7.

Kumbhakar, S.C., Lien, G. & Hardaker, J.B. *Technical efficiency in competing panel data models: A study of Norwegian grain farming*. Higher School of Economics

og CEMI RAS, Moskva, Russland, 2.–5.6.

Kumbhakar, S.C., Lien, G. & Hardaker, J.B. *Technical efficiency in competing panel data models: A study of Norwegian grain farming*. XII European Workshop on Efficiency and Productivity Analysis (EWEPA 2011), Verona, Italia, 21.–24.6.

Kumbhakar, S.C., Lien, G. & Hardaker, J.B. *Technical efficiency in competing panel data models: A study of Norwegian grain farming*. The European Association of Agricultural Economists (EAAE) 2011 Congress: Change and Uncertainty Challenges for Agriculture, Food and Natural Resources, Zürich, Sveits, 30.8.–2.9.

Kvakkestad, V., Refsgaard, K. & Berglann, H. *Citizen and consumer attitudes to food and food production in Norway*. 9th International Conference of the European Society for Ecological Economics, Boğaziçi University, Istanbul, Tyrkia, 14.–17.6.

Lamprinakis, L. *Agricultural policy and public goods in Norway*. Dilemmas of the CAP reform. Between competitiveness and public goods: can farmers deliver both? Agricultural University of Athens and Groupe de Bruges, Aten, Hellas, 8.4.

Lamprinakis, L. *Agricultural and Rural Development in Greece*. Prospects and Challenges for Ag-

riculture, Food and Rural Areas. Mercouri Estate, Hellas, 10.4.

Lamprinakis, L. *Consumer identity and environmentally sustainable consumption*. Consumer 11 – Consumer behaviour for a sustainable future, University of Bonn, Tyskland, 18.–20.7.

Lamprinakis, L. & Fulton, M. *Mental frames and organizational decision-making: facing the challenges of change*. EAAE 2011 Congress Change and Uncertainty. Challenges for Agriculture, Food and Natural Resources, ETH Zürich, Sveits, 30.8.–2.9.

Milford, A.B. *Co-operative or coyote? Choice of sales channel for small scale coffee producers in Central America*. Latin-Amerikakonferansen, Bergen, 26.–27.10.

Mittenzwei, K. *Optimal timing in the presence of uncertainty and non-instantaneous sectoral adjustment: The case of Norwegian dairy policy*. Forskermøtet for økonomer 2011, Norges Handelshøyskole, Bergen, 5.–7.1.

Mittenzwei, K., Veggeland, F., Bullcock, D.S. & Salhofer, K. *License to Govern: The Institution of Agricultural Policy Making in Norway*. 15th Annual Conference of The International Society for New Institutional Economics (ISNIE), Stanford, USA, 16.–18.6.

Nagel-Alne, G.E., Valle, P.S., Asheim L.J., Hardaker, J.B. & Sølverød, L. *A financial cost-benefit analysis of the "Healthier goats" program to Norwegian dairy goat farmers*. The 62nd Annual meeting of the European Association of Animal Producers, Stavanger, 29.8.–2.9.

Sipiläinen, T., Lien, G., Kumbhakar, S.C. & Bjørnsen, M. *Productivity and performance of Finnish and Norwegian dairy farms: Does EU membership matter?* XII European Workshop on Efficiency and Productivity Analysis (EWEPA 2011), Verona, Italia, 21.–24.6.

Steine, G., Tveterås, R. & Pettersen, I. *Fish oil availability going forward*. IFFO members meeting, Madrid, Spania, 12.5.

Veidal, A. *The relationship between entrepreneurial orientation, market orientation, organisational innovation and performance: A second order investigation*. The 25th Anniversary RENT Conference,

FOTO: ©SVENN ARNE LIE

Research in Entrepreneurship and Small Business, Bodø, 16.–18.11.

Øvrum, A., Gustavsen, G. & Rickertsen, K. *Socioeconomic inequalities in lifestyles and health over the adult life course*. 32nd Nordic Health Economists' Study Group (NHESG) meeting, Syddansk Universitet, Odense, Danmark, 17.–19.8.

Øvrum, A. & Rickertsen, K. *Inequality in health vs. inequality in lifestyles*. EAAE 2011 Congress Change and Uncertainty. Challenges for Agriculture, Food and Natural Resources, ETH Zürich, Sveits, 30.8.–2.9.

Populærvitenskapelige artikler publisert i dagspresse, populærvitenskapelige tidsskrifter etc.

Asheim, L.J., Haukås, T., Øvreås, O.-J. & Rivedal, S. *Sjølvrekrutterande kjøtproduksjon*. *Buskap* 4/2011.

Asheim, L.J., Haukås, T., Øvreås, O.-J. & Rivedal, S. *Økonomien i sjølvrekrutterande kjøtproduksjon*. *Buskap* 5/2011.

Knutsen, H. *Økonomi i birøkt*. *Birøkten* 03/11: 100–101.

Rivedal, S. & Asheim, L.J. *Eks-tensiv kjøtproduksjon reduserer attgroing*. *Buskap* 2/2011.

Rivedal, S. & Asheim, L.J. *Økonomi i kastratproduksjon*. *Buskap* 3/2011.

Ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker o.l. publisert i tidsskrifter og dagspresse

Bonesmo, H. & Harstad, O.M. *En bærekraftig matproduksjon*. *Nationen* 13.5.

Bonesmo, H. & Harstad, O.M. *Myten om et klimabelastende norsk jordbruk*. *Aftenposten* 16.5.

Brunstad, R., Gaasland, I., Mittenzwei, K. & Vårdal, E. *Modeller i jordbruket*. *Nationen* 23.5.

Brunstad, R., Gaasland, I., Mittenzwei, K. & Vårdal, E. *Gi mannen en modell*. *Nationen* 23.6.

Flaten, O. *Tydelege mål trengst*. *Nationen* 3.12.

Flaten, O. *Gardsdrift eller kun landskapspleie?* *Nationen* 6.12.

Flaten, O. & Lien, G. *Variasjon mellom bruk*. *Nationen* 19.11.

Harstad, O.M. & Bonesmo, H. *Lyche og forskning på klimagasser*. *Nationen* 17.3.

Harstad, O.M. & Bonesmo, H. *Hvilket perspektiv, Aanesland?* *Nationen* 18.4.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Harstad, O.M., Flaten O. & Bonesmo H. Feil om selvforsyning. *Dagens Næringsliv* 21.6.

Hovde, K., Haugen, M.S. & Milford, A.B. Hva skjer med familiebruket? *Nationen* 21.12.

Mittenzwei, K. Norsk landbruk i et globalt perspektiv. *Nationen* 4.5.

Foredrag

Bonesmo, H. *Modell for å beregne nettoutslipp av klimagasser på gardsnivå*. Husdyrforsøksmøte 2011, Lillestrøm, 15.2.

Bonesmo, H. *Norwegian version of the Holos model*. Greenhouse Gases from Agriculture, seminar, IHA ved UMB, Ås, 29.6.

Flaten, O. *Hva betyr grovfôr-kvaliteten for økonomien på et sauebruk?* LAM 2011, Stjørdal, 13.2.

Flaten, O. *Mjølkeproduksjon i Norge og i verden, trender*. Landbruksforum, Følldal, 17.3.

Flaten, O. *Økonomi og bygningskostnader i saueholdet*. Seminar, prosjekt SaueBygg, Nannestad, 29.3.

Flaten, O. *Lønnsomhet ved tidlig høsting av grovfôr til mjølkeku og slaktelam*. Årsmøte, Norsk Landbruksrådgiving Nord-Østerdal, Tynset, 6.4.

Flaten, O. *Er småskala effektivt?* Temaseminar: «Internasjonal kornkrise? Norges ansvar for egen matforsyning», Norske Felleskjøp, Haløen, 13.4.

Flaten, O. *Mekaniseringskostnader i mjølkeproduksjonen*. Vårsmøte, Os Produsentlag, Os i Østerdalen, 24.5.

Flaten, O. *Lønner det seg med tidlig slått til mjølkekyr?* Vårsmøte, Os Produsentlag, Os i Østerdalen, 24.5.

Grue, P.H. «Håkon Five; Driftsgranskingenes far – liberalist, kunnskapsutvikler og landbrukspolitiker». Jubileumsseminar for driftsgranskingene 100 år, Oslo, 13.12.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Økonomiske virkemidler i ernæringspolitikken*. Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet, Lipid-klinikken, Oslo, 8.3.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Økonomiske virkemidler i ernæringspolitikken*. Helse- og omsorgsdepartementet, Oslo, 17.11.

Hansen, Ø. *Økonomien i landbruket i Nord-Norge*. Årsmøte, Norsk landbruksrådgiving Salten, Fauske, 4.3.

Haukås, T. *Driftsgranskingsresultat for 2009*. Seminar, Statens hus, Stavanger, 26.5.

Haukås, T. *Økonomi på utbyggingsbruk i mjølkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Samarbeidsrådet for Hordaland og Sogn og Fjordane, Førde, 20.9. og Rådsmøte Tine Vest, Loen, 4.11.

Haukås, T. *Utbyggingsbruk på Vestlandet*. Rådgivingsgruppa Tine, Bergen, 24.10. og Landssamling Innovasjon Norge, Sola, 26.10.

Haukås, T. *Utbyggingsbruk i Hordaland*. Rådsmøte Tine Vest, Bergen, 27.10.

Hegrenes, A. *Investering og produktivitetsutvikling i jordbruket*. TLIF (Traktor- og Landbruksmaskin-importørens Forening) og RL (Redskapsprodusentenes Landslag), Trondheim, 1.4.

Hval, J.N. *Norges handelspreferanser mot utviklingsland*. Norges Vels fagdag, 26.5.

Hval, J.N. *Rensekostnader ved innføring av miljøvennlige spredningsmetoder for husdyrgjødsel*. Statens landbruksforvaltnings temadag om miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, 19.9.

Kjuus, J. *Mat og industri 2011. Optimistisk matindustri i motvind*. Mat og industri-seminar holdt hos LMD, 7.10. og NNNs temakonferanse, 7.11.

Kjuus, J. & Pettersen, I. *Forbrukerpriser*. Presentasjon av rapporten Dagligvarehandel og mat, Virke, 19.10.

Knutsen, H. *Konsekvenser av mulige endringer av gjødselverforskriften*. Seminar, Stavanger, 26.5.

Knutsen, H. *Gjødselverforskriften er under revisjon – endringer kan bli problematiske for jordbruket i Rogaland*. SLF-seminar, Oslo, 19.9.

Knutsen, I.M. & S.K.P. Rye. *Status og utviklingstrekk for driftsøkonomien i ulike driftsformer*. Seminar i samarbeid mellom NILF, FMLA i Sør-Trøndelag og FMLA i Nord-Trøndelag, Stjørdal, 14.4.

Krokann, K. *Biogass på basis av husdyrgjødsel – virkemidler og rammebetingelser*. Biogasseminar, Statens landbruksforvaltning og Bioforsk, Oslo, 29.3.

Krokann, K. *Driftsøkonomien i landbruket – status og utviklingstrekk*. Fagkveld, Holtålen kommune, Ålen, 31.3.

Krokann, K. *Økonomiske resultat på store enkeltbruk med mjølkeproduksjon*. Seminar i samarbeid mellom NILF, FMLA i Sør-Trøndelag og FMLA i Nord-Trøndelag, Stjørdal, 14.4.

Krokann, K. *Økonomi ved produksjon av biogass. Praktisk juss ved etablering av biogassanlegg og kjøp og salg av biogass og biovarme*. Arena Biogass i samarbeid med Norsk Bioenergiforening, Innova-

sjon Norge og Fylkesmannen i Rogaland, Stavanger, 8.6. og Studiedager Biogass, Bioforsk Økologisk, Stjørdal, 15.11.

Krokann, K. *Undersøkelser av lønnsomheten i mjølkeproduksjon.* Fagseminar, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Hamar, 4.11.

Krokann, K. «Lykkelig som liten?» – *Undersøkelser av lønnsomheten i mjølkeproduksjon.* Ledermøte i Sør-Trøndelag Bondelag, Malvik, 17.11.

Krokann, K. *Driftsgranskingene som kilde til klima- og miljøforskning.* Jubileumsseminar for driftsgranskingene 100 år, Oslo, 13.12.

Nayga, R. *The Effect of Fast Food Availability on Childhood Obesity.* Seminar, NILF, 11.5.

Pettersen, I. *Matvaresikkerhet i et globalt perspektiv.* Fylkesberedskapsrådet i Hordaland, Fylkesmannen i Hordaland, Solstrand, 28.1.

Pettersen, I. *Norsk landbrukspolitikk: Tid for veivalg.* Kommunesamlingen 2011, Fylkesmannen i Buskerud, Flå, 2.2.

Pettersen, I. *Utfordringer for melkeproduksjonsbruk i ulike situasjoner.* Tenkeloft Trøndersk Landbruk, Sandvika, 22.2.

Pettersen, I. *Egg og kjøtt i Rogaland. Rammebetingelser med muligheter.* Nortura-samling, Sandnes, 24.2.

Pettersen, I. *Snevert perspektiv på matmakt.* HSH-seminar om Matkjedeutvalget, 13.4.

Pettersen, I. *Hvor går landbruket? Tilbakeblikk og fremtidsutsikter.* Årsmøte i Samarbeidsrådet i Rogaland, Særheim, 18.5.

Pettersen, I. *Landbrukets bidrag til kommunal verdiskapning.* Konferanse for ordførere og rådmenn, Fylkesmannen i Buskerud, Kongsberg, 25.5.

Pettersen, I. *Landbrukets utvikling og kompetansebehov.* Differensierte løsninger på tvers av fylker. KS-samling, Lillehammer, 7.6.

Pettersen, I. *Bakgrunn for strategi – mulige hypoteser om FK Agri-landbruket.* Felleskjøpet Agri strategisamling, Sundvollen, 30.6.

Pettersen, I. *Nasjonal strategi – Inn på tunet.* Arbeidsmøte for invol-

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

verte i IPT-arbeidet. Kommunal- og regionaldepartementet og Landbruks- og matdepartementet, 13.9.

Pettersen, I. *Nasjonal strategi og Inn på tunet – økonomisk analyse sett fra kommunenes side.* Nasjonal Inn på tunet-konferanse, Hamar, 21.9.

Pettersen, I. *Landbrukets utfordringer: Endrede rammebetingelser – større krav til proaktivitet.* Samling BM Divisjonen, Hamar, 22.–23.9.

Pettersen, I. *Inn på tunet: Gevinst for kommunene.* Årsmøte i IPT-nettverket Buskerud, Lier, 17.10.

Pettersen, I. *Hva vil offensiv satsing på fornyelse av bygningsmasse i*

landbruket og etablering av næring i gamle bygg bety for sysselsetting og ringvirkning? Konferanse Landbruksbygninger og kulturlandskap, Gardermoen, 18.10.

Pettersen, I. *Presentasjon av artikkelsamlingen Dagligvarehandel og mat.* Seminar Dagligvarehandel og mat, Virke, Oslo, 19.10.

Pettersen, I. *Produktivitet i instituttsektoren.* Innspill fra NILF. Fagdag om praktisk produktivitet i staten, SSØ, 16.11.

Pettersen, I. *Rom for lønnsom verdikjede.* «Mat – mulighetenes marked», Næringspolitisk seminar, NHO Mat og Bio, Oslo, 21.11.

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Petterson, I. *Landbruk, velferd og næringsutvikling i et kommunalt perspektiv*. Snåsa-samlinga, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 24.11.

Petterson, I. & Gabrielsen, T.S. *Sammendrag av artikkelsamlingen Dagligvarehandel og mat*. Seminar Dagligvarehandel og mat, Virke, Oslo, 19.10.

Petterson, I. & Nordskog, K. *Inn på tunet: Tid for strategi*. Nettverksmøte i Norges Bondelag, 18.3.

Petterson, I., Nordskog, K. & Veggeland, F. *Inn på tunet: Kommuneøkonomien*. IPT-Arena, Innovasjon Norge, 6.4.

Refsgaard, K. *Klimagassutslipp fra produksjon av mat i Norge fra «jord til bord». En sammenligning av ulike systemer – økologisk vs. konvensjonelt. Hva er framtidens landbruksmodell?* Seminar i regi av Oikos, Bioforsk Øst og NILF, UMB, 25.3.

Rustad, L.J. *Norsk selvforsyning*. Temaseminar etter årsmøtet i Norske Felleskjøp, Halden, 13.4.

Skarstad, G.Å. *Verdsetjing av dyr: Framveksten av ein politikk for dyrevelferd*. Seminar arrangert i

regi av Kultrans/Naturen og det naturlige ved Universitetet i Oslo i samarbeid med Norges forskningsråd og NILF, 25.1.

Solberg, L.R. *Investeringer i landbruket*. Seminar i samarbeid mellom NILF, FMLA i Sør-Trøndelag og FMLA i Nord-Trøndelag, Stjørdal, 14.4.

Solberg, L.R. *Presentasjon av prosjektet «Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i mjølkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane i 2009»*. FMLA Sogn og Fjordane, styringsgruppa i prosjektet, Førde, 7.6.

Veggeland, F. *Mat- og landbrukspolitikk og EU/EØS*. Presentasjon for Næringspolitisk utvalg, NHO Mat og Drikke, Oslo, 27.1.

Veggeland, F. *Norges forhold til EU på mat- og landbruksfeltet*. Presentasjon for Europautredningens referansegruppe på et åpent seminar, Veterinærinstituttet, Oslo, 4.5. og på EU-seminar arrangert av Landbrukets Utredningskontor, Bjørnvika konferansesenter, Oslo, 27.5.

Veidal, A. *Kostnadseffektivitet ved landbrukstiltak for redusert fosfortap i Haldenvassdraget*. Forurensningssituasjonen i Haldenvass-

draget – diskusjon og fremdrift, Akershus fylkeskommune, Oslo, 6.1.

Øvren, E. *Driftsgranskingsresultat for 2010*. Jubileumsseminar for driftsgranskningene 100 år, Oslo, 13.12.

Øvrum, A. *Socioeconomic status and health: the role of lifestyle choices*. Presentasjon av PhD-avhandling, IØR ved UMB, 27.5.

Aalerud, E.H. *Landbrukets utfordringer. Utviklingstrekk på Østlandet*. Kola-Viken samling (kompetanseutvikling i Viken-fylkene), 19.10.

Aalerud, E.H. *Norsk jordbruk – trender og spenninger høsten 2011*. Blir finansiering viktigere enn agronomi? Kredittseminaret, Kreditorforeningen Øst, 30.11.

Undervisning

Dekningsbidragskalkyler og økonomiske resultatmål i jordbruket. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. BUS 200 Anvendt foretaksøkonomi. O. Flaten.

Economic and institutional issues related to sustainable sanitation. Institutt for plante- og miljøvitenskap, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Dobbeleforelesning på THT282 Ecotechnology basics. K. Refsgaard.

GMOs and the society. Universitetet for miljø- og biovitenskap. BIO243 Plantebioteknologi. V. Kvakkestad.

WTO og norsk landbruk og OECDs PSE-utrekninger. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjesteeforelesning i ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 20.9. S.S. Prestegard.

Jordbrukspolitikk i Europa. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjesteeforelesning i ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 3.10. S.S. Prestegard.

Totalregnskapet for jordbruket. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjesteeforelesning i ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 28.9. L.J. Rustad.

Agricultural and Food Safety Policies in the EU Cases of European Integration. Institutt for stats-

vitenskap, Universitetet i Oslo. Dobbeltforelesning på mastergradskurs STV2500: «EU decision-making processes and policy areas», 28.3. F. Veggeland.

EU-institusjonene, EØS-avtalen og nasjonal politikk. Høgskolen i Oslo. Dobbeltforelesning på innføringskurs i offentlig politikk og administrasjon, bachelorprogrammet i administrasjon og ledelse. F. Veggeland.

EU-institusjonene, EØS-avtalen og nasjonal politikk. Høgskolen i Oslo. Dobbeltforelesning på innføringskurs i offentlig politikk og administrasjon, bachelorprogrammet i velferdsfag. F. Veggeland.

Fairtrade and organic labelling initiatives. Norges Handelshøyskole. Gjeste forelesning på kurs, 2.3. A.B. Milford.

Introduction to comparative research and comparative policy analysis. Recent work comparing EU, UK and US rural policy. ICRPS Summer Institute 2011, 1.7. J. Bryden.

Life Cycle Analyses – applied to organic food versus conventional food. ICRPS Summer Institute 2011. K. Refsgaard.

Mat, globalisering og flernivåstyring. Høgskolen i Lillehammer. Dobbeltforelesning på mastergradskurs «Flernivåstyring, partnerskap og planlegging», 28.1. F. Veggeland.

Quality of Life – measuring progress. ICRPS Summer Institute 2011. K. Refsgaard.

Setting the framework – Policy frameworks and starting assumptions for rural service provision and delivery. Policies for rural-urban equivalence in the Nordic Countries, India and the US compared. ICRPS Summer Institute 2011, 1.7. J. Bryden.

The regional, the rural and the agricultural picture of Norway. ICRPS Summer Institute 2011. K. Refsgaard.

What is a sustainable rural community? ICRPS Summer Institute 2011, 27.6. J. Bryden.

Masteroppgaveveiledning o.l.

Hovedveileder for to mastergradsstudenter, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Bilveileder for en mastergradsstudent, Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. K. Mittenzwei.

Sensoroppgaver

Sensor, STV4254B Small states in globalization. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Sensor, STV4445B EU and the nation states: Policy formulation and implementation. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Sensor, STV2220 Internasjonal politisk økonomi. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Sensor, masteroppgave i statsvitenskap med tittel: *Recent Developments in the EU Migration Management Policy*. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Sensor, masteroppgave i statsvitenskap med tittel: *The WTO Dispute Settlement Process between US and Brazil on US cotton subsidies – what can explain US reactions after the 2008 report compared to after the 2004 report?* Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Sensor, STV1520: *Det politiske system i Norge fra 1814 fram til i dag*. Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo. F. Veggeland.

Medlem av doktorgradskomiteé, doktorgradsavhandling *Essays on the Investment Behaviour of Danish Farmer*, Jakob Vesterlund Olsen, Fødevarerøkonomisk Institut, Københavns Universitet, Danmark. A. Hegrenes.

Konferanser, seminarer, undervisning og kurs mv. arr. av NILF eller med NILF som medarrangør

Seminalet «Hva er framtidens landbruksmodell?» arrangert av Oikos, NILF og Bioforsk. Ås, 25.3. Ansvarlig fra NILF: K. Refsgaard.

Seminalet «Nye muligheter for norsk matindustri» arrangert av NILF. Oslo, 7.10. J. Kjuus.

NILF/Økonomiforbundet. Landbruksøkonomi, når gjelda øker og regningsbunken vokser. Økonomiske utfordringer og problemstillinger i landbruket. Skien, 26.10., Gardermoen, 2.11., Stjørdal, 9.11. og Sola, 15.11. Ansvarlig fra NILF: I.S.M. Knutsen.

Jubileumsseminar for driftsgranskningene 100 år arrangert av NILF. Oslo, 13.12. L.J. Rustad.

Verv i utvalg, råd og nemnder

Medlem, Forskningskomiteen, Stiftelsen Håstforskning. A. Hegrenes.

Varamedlem, styret for HERD – agriculture (oppnevnt av Utenriksdepartementet). A. Hegrenes.

Medlem, styret for NJF den norske avdeling. S.S. Prestegard.

Leder («Chair»), NJF, Section Economics. S.S. Prestegard.

Varamedlem, Økonomisk utvalg for reindriften. J. Kjuus.

Medlem, Ekspertutvalget for erstatninger for tap av sau til rovdyr. 1.1.–30.6. G. Steine.

Medlemmer, Prognoseutvalget for melk, kjøtt og egg. G. Gustavsen, O. Hjukse, G. Lindstad og I. Hovland har representert NILF én eller flere ganger.

Landrepresentant, Arbeidsgruppen for Agricultural accounts and prices, Eurostat. O. Hjukse.

Medlem, Nordisk kontaktnett for jord- og skogbruksstatistikk. L.J. Rustad.

Medlem, Statistikkrådet, SSB. L.J. Rustad.

Medlem, Rådgivende utvalg for jordbruksstatistikk, SSB. L.J. Rustad.

Leder, Økonomisk utvalg for reindriften. L.J. Rustad.

Fagfelleoppgaver (tidsskrifter)

African Review of Agricultural Economics. G.W. Gustavsen.

Agricultural Systems. O. Flaten.

American Journal of Agricultural Economics. G.W. Gustavsen.

Animal. O. Flaten.

Ecological Economics. V. Kvakkestad.

Empirical Economics. G.W. Gustavsen.

Food Economics. L.J. Asheim.

Journal of Environmental Economics and Management. H. Berglann.

Livestock Science. O. Flaten.

Nordisk Administrativt Tidsskrift. F. Veggeland.

Norsk statsvitenskapelig tidsskrift. F. Veggeland.

Regulation and Governance. F. Veggeland.

The Economic and Social Review. A. Øvrum.

Annet

Fagfellevurdering av bidrag til EAAE-kongressen 2011. O. Flaten, K. Mittenzwei og A. Øvrum.

Deltakelse på møte i «OECD network for farm level analysis», Paris, april. E. Øvren.

Seminarer med NILF som arrangør eller som medarrangør

Det har vært en seminarkomiteé som har hatt ansvaret for flere av seminarerne. Seminarkomiteen har bestått av Mads Svennerud, leder, Helge Berglann, Øyvind Hoveid og Ivar Hovland med Berit Grimsrud som sekretær.

Indian Land Administration and the Agrarian Situation in the State of Tamil Nadu. N.K. Kumaresan Raja, Department of Political Science, Annamalai University, India, 13.1.

Boltanski og Thévenot-seminar: Verdiar, natur og materialitet. Foredrag: The many worths of nature(s); or: what qualifies as ecological in political ecology? Anders Blok, Københavns Universitet. TBA, Roger Hestholm, Høgskulen i Sogn og Fjordane. Verdsetting av dyr: Framveksten av ein politikk for dyrevelferd, Guro Ådnegard Skarstad, NILF/Senter for teknologi, innovasjon og kultur, Universitetet i Oslo. Finnes det særegne «norske» verdsettingsprinsipper og hvordan kan vi identifisere dem? Gisle Andersen, Universitetet i Bergen. Competing quality conventions – The social construction of quality conventions in the Norwegian agrifood market, Svein Ole Borgen, Statens institutt for forbruksforskning. Worlds of justification and orders of worth for mountain food products, Virginie Amilien, Statens institutt for forbruksforskning. Avsluttende kommentarer og innledning til diskusjon, Kristin Asdal, Senter for teknologi, innovasjon og kultur, Universitetet i Oslo. Seminaret ble arrangert i regi av Kultrans/Naturen og det naturlige ved

Universitetet i Oslo i samarbeid med Norges forskningsråd og NILF, 25.1.

Mer konkurransedyktig norsk forskning om fremtidens bioøkonomi – Lærdommer fra gjennomgangen av instituttene under Landbruks- og matdepartementet. Foredrag: Behovet og mulighetene for internasjonalt konkurransedyktig, norsk forskning om fremtidens biosektor, Lars Sponheim, fylkesmann, leder av evalueringskomiteen. Research institutes that manage agriculture's future needs for knowledge, Catherine Moreddu, Senior Agricultural Policy Analyst, OECD. Utfordringer og kritiske valg for LMD-instituttene, Søren Frandsen, pro-rektor ved Aarhus Universitet, leder av vitenskapelig komité, medlem av evalueringskomiteen. Seminaret ble avholdt hos LMD, 3.2.

Oppdatering av landbrukspolitikken i Sveits. Stephan Pfefferli, Agroscope Reckenholz-Tänikon ART, 28.2.

Hva er framtidens landbruksmodell? Foredrag: Nourishing the people vs feeding the world: what's the difference? Professor Hans Herren, chair of the International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development (IAASTD). Shaping the global agriculture of tomorrow and the importance of grasslands and grazing for food security and climate, Shannon Horst, CEO, Savory Institute. Hva slags landbruk ønsker regjeringa? Ane Hansdatter Kismul (Sp), politisk rådgiver i LMD. Er «Business as usual» i norsk matproduksjon bærekraftig nok? Bjørn Gimming, bonde og leder i Østfold Bondelag. Hva skjuler seg bak den norske økologiske forbrukeren? – En problematisering av forestillingen om den suverene forbrukeren, Stig Larssæther (PhD), forsker ved NTNU/Oikos Trondheim og omegn. Klimagassutslipp fra produksjon av mat i Norge fra «jord til bord». En sammenligning av ulike systemer – økologisk vs. konvensjonelt, Karen Refsgaard (PhD), seniorforsker, NILF. Økologisk mat fører til bedre mattilbud i storhusholdninger, Liv Solemdal, Bioforsk Økologisk. Seminaret var et samarbeid mellom Oikos, NILF og Bioforsk. Seminaret ble avholdt på Ås, 25.3.

Matmakt, en velfungerende verdikjede for mat? Seminar om Matkjedeutvalgets arbeid. Foredrag: Styrkeforholdene i verdikjeden for mat – fakta, konsekvenser og behov for samfunnsmessig kontroll.

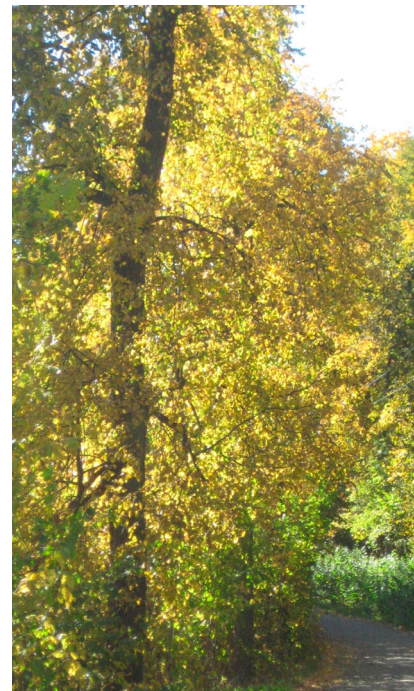

FOTO: ©VICTORIA FORSBERG

Matmaktutvalgets rapport – ved Einar Steensnæs, utvalgsleder. Et konkurransepolitisk perspektiv – ved professor Tommy Staahl Gabrielsen, tidligere sjeføkonom i Konkurransetilsynet. EUs arbeid med utvikling av velfungerende verdikjeder for mat. Paralleller og ulikheter mellom de to prosessene – ved Bjørn Eidem, norsk landbruksråd i Brussel. Seminaret var et samarbeid med SLF, og ble avholdt hos SLF, Oslo, 14.4.

Når gjelda øker og regningsbunken vokser. Foretaksøkonomiske utfordringer i landbruket, om erfaringer, årsaker, virkninger og tiltak. Foredrag: Status og utviklingstrekk for driftsøkonomien i ulike driftsformer, Inger Murvold Knutsen og Siv Karin Paulsen Rye, NILF. Investeringsundersøkelse Vestlandet og resultater fra store melkebruk, Lars Ragnar Solberg og Knut Krokann, NILF. Erfaringer fra økonomisk krise. Virkninger og konsekvenser, tiltak og løsninger, Ernst Bolås, melkebonde i samdrift. Rådgivningsprosesser i vanskelige foretaksøkonomiske situasjoner, Andreas Overrein, TINE. Økonomisk krisehåndtering for gårdbrukere. Årsaker, virkninger og tiltak. Hvordan forebygge og hvordan komme seg ut av det, Ole Graneng, Kvestor Fosen. Situasjon og utviklingstrekk, erfaringer og mulige bidrag knyttet til økonomiske kriser i landbruket, Anja Gotvasli, SpareBank 1 SMN. Erfaringer og mulige bidrag knyttet til økonomiske kriser i landbruket. Hva er varsellampene? Når oppdager kreditor problemene? Tiltak for oppfølging

og hva kan FKA bidra med?, Kristin Wibe, Felleskjøpet Agri. Seminaret ble holdt i Stjørdal i samarbeid med FMLA i Sør-Trøndelag og FMLA i Nord-Trøndelag, 14.4.

The Social Impacts of the 1992 Constitutional Reforms on participation by women and formerly scheduled castes in Local Government (Panchayati Raj) in India. George Mathew, Founder Director, Institute of Social Sciences, New Delhi, India. Seminaret ble holdt hos Norges forskningsråd, Oslo, et samarbeid mellom NILF og KILDEN Informasjonssenter for kjønnsforskning, 18.4.

The Effect of Fast Food Availability on Childhood Obesity. Rudy Nayga, professor, University of Arkansas, USA, 11.5.

Is There a "Heat or Eat" Trade-off in the UK? Timothy K.M. Beatty, University of Minnesota, USA, 24.6.

Subsidies and Sustainability: Issues of Policy and Practice in Farming in the European Union. Professor Andrew Strathern og Dr. Pamela J. Stewart, Department of Anthropology, University of Pittsburgh, USA, 19.8.

Nye muligheter for norsk matindustri. Foredrag: Status og utvikling i norsk matindustri, Johanne Kjuus, NILF. Nye muligheter for norsk matindustri, Camilla Røsjø, direktør, Divisjon for mat, Nofima. The Nordic Food Sector. Future Perspectives, Grimur Valdimarsson, Ph.D./seniorrådgiver, Ministry of Fisheries and Agriculture, Island. Hvordan kan matindustrien stå sterkere i møte med EUs åpne marked? Om tilpasninger i matindustrien i Sverige, Carl Eckerdal, Livsmedelsföretagen. Hva er viktig for norsk matindustri framover og hva skal til for å lykkes?, Torfinn Higdem, adm. direktør, Cardinal Foods og Martin Klafstad, adm. direktør, Kavli Norge AS. Seminaret ble avholdt hos LMD, 7.10.

Presentasjon av artikkelsamlingen Dagligvarehandel og mat. Foredrag: Presentasjon av artikkelsamlingen og sammendrag, Ivar Pettersen. Sammendrag, Ivar Pettersen og Tommy Stahl Gabrielsen. Maktkonsentrasjon på dagligvareledet, et forbrukerproblem, Unni Kjærnes. Matmakt og forbrukerinteresser, Unni Kjærnes. Produktivitet og lønnsomhet, Steinar Vagstad. Jordbrukspolitikk, matvarepriser og vareutvalg, Ivar Gaasland. Forbrukerpriser, Johanne Kjuus. Stor

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

prisforskjell, naturlige, politiske og strukturelle forklaringer, Ivar Pettersen og Johanne Kjuus. Matkjedeutvalget og konkurransen i norsk matsektor – et konkurranseøkonomisk perspektiv, Tommy Stahl Gabrielsen. Oslo, 19.10.

Internasjonale råvarepriser: Finans, ernæring og landbruksmerkantilisme, Ole Gjølberg, UMB, 15.11.

Driftsgranskingene 100 år. Jubileumsseminar. Velkomst ved direktør Ivar Pettersen, NILF, og åpning av seminaret ved statsråd Lars Peder Brekk. Del 1 Historisk del. «Håkon Five; Driftsgranskingenes far – liberalist, kunnskapsutvikler og landbrukspolitiker», Per Harald Grue. Driftsgranskingene under Norges Vel. Direktør i Selskapet for Norges Vel, Lars Mork Gundersen. Del 2 Forteller driftsgranskingene sannheten om landbruksøkonomien? Presentasjon av årets driftsgranskingsdata, rådgiver Eva Øvren. Driftsgranskingene som kilde til klima- og miljøforskning, rådgiver Knut Krokann. Driftsgranskingene som informasjonskilde, leder i Norges Bondelag, Nils T. Bjørke. Hva forteller driftsgranskingene om utviklingen i landbruket, og hva blir veien videre?, stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen. Oslo, 13.12.

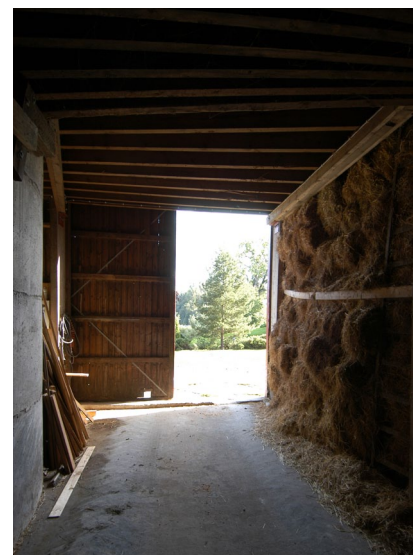

FOTO: ©TINE MEDIEBANK

08

DIVERSE

Perso- nalet pr. 31.12.2011

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Hovedkontoret

Pettersen, Ivar, direktør
Marøy, Birgit, økonomisjef i stab
(vikar)
Vik, Rolf (økonomisjef i stab,
permisjon)

Avdeling for administrasjon

Ringøy, Kjell Bjarte, avd.direktør
Andersen, Kari Skolbekken,
rådgiver
Fauske, Siri, seniorkonsulent
Hultin, Gerd, seniorkonsulent
Nilsen, Torgeir, rådgiver (vikar)
Nordskog, Kjersti, førstekonsulent
(engasjement)
Skøien, Silje, rådgiver (80 %)
Stadheim, Siw, seniorkonsulent
(80 %)
Teigen, Mai-Britt (permisjon)

Tronstad, Erik, seniorrådgiver
Wien, Hans, seniorrådgiver (60 %)

Avdeling for forskning

Prestegard, Sjur Spildo,
avd.direktør
Asheim, Leif Jarle, forsker
Berglann, Helge, forsker
Bjørnsen, Marte, post.doc. (60 %)
Bonesmo, Helge Sverre, forsker
(kontorplass i Trondheim)
Bryden, John M., forsker (40 %)
Flaten, Ola, forsker
Gezelius, Stig Strandli, forsker
Grimsrud, Berit Helen, konsulent
(80 %)
Grue, Per Harald
Gustavsen, Geir Wæhler, forsker
Hegrenes, Agnar, forsker

Hoveid, Øyvind, forsker
Klimek, Bjørn (stipendiat)
Kumbhakar, Subal, forsker (25 %)
Kvakkestad, Valborg, forsker (80 %)
Lamprinakis, Lampros, forsker
Lien, Gudbrand, forsker (20 %)
Milford, Anna Birgitte, forsker
(kontorplass i Bergen)
Mittenzwei, Klaus, forsker
Nayga, Rodolfo, M.jr, forsker (20 %)
Refsgaard, Karen, forsker
Rickertsen, Kyrre, forsker (20 %)
Skarstad, Guro, forsker
Spissøy, Arild, forsker
(kontorplass i Bergen)
Tveterås, Ragnar, forsker (20 %)
Veggeland, Frode, forsker
Veidal, Asbjørn, rådgiver
Øvrum, Arnstein, rådgiver

Distriktskontorene

Begynt/sluttet

Avdeling for utredning

Kjuus, Johanne, avd.direktør
Hval, Julie Nåvik, rådgiver
Nordlund, Anders, senior-
rådgiver (40 %)
Svennerud, Mads, rådgiver
Aalerud, Ellen Henrikke,
førstekonsulent

Avdeling for statistikk og analyse

Rustad, Lars Johan, avd.direktør
Bøe, Erik, rådgiver
Ellevold, Anne Bente, senior-
konsulent
Haug, Terje, rådgiver (40 %)
Hjukse, Oddmund, seniorrådgiver
Hovland, Ivar, rådgiver (60 %)
Kristiansen, Berit, rådgiver (80 %)
Lindstad, Gudbrand, rådgiver (50 %)
Ruud-Wethal, Gry-Heidi,
førstekonsulent, (perm.)
Skarsem, Knut, rådgiver, (perm.)
Wågbø, Ola, rådgiver
Øvren, Eva, rådgiver

Bergen

Knutsen, Heidi, kontorsjef
Brattenborg, Narve, senior-
rådgiver
Brunzell, Stefan, rådgiver
Grønningsæter, Irene, første-
konsulent
Haukås, Torbjørn, seniorrådgiver
Olsen, Anastasia, førstekonsulent

Trondheim

Kjesbu, Erland, kontorsjef
Folstad, Kristin Stokke, rådgiver
Holien, Svein Olav, rådgiver
Hunstad, Therese, konsulent
Knutsen, Inger Sofie M., rådgiver
Krokann, Knut, rådgiver
Rye, Siv Karin Paulsen, første-
konsulent (60 %)
Staven, Kjell, seniorrådgiver

Bodo

Hansen, Øyvind, rådgiver
Stornes, Ole Kristian, rådgiver

Begynt 2011

Brunzell, Stefan
Klimek, Bjørn
Marøy, Birgit
Nilsen, Torgeir

Sluttet 2011

Frislid, Liv Grethe
Loureiro, Maria
Melting, Jonny
Solberg, Lars Ragnar
Steine, Gro
Trondsen, Berit
Wårum, Laila (pensjonist)

NILFs kontorlokasjoner

09

DIVERSE

Publika- sjoner og materieLL

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Resultater fra forskning og utredninger utgis i tre serier:

«NILF-rapport»

– en serie for publisering av forskningsrapporter og resultater fra større utredninger.

«Notat»

– en serie for publisering av arbeidsnotater, delrapporter, foredrag m.m. samt sluttrapporter fra mindre prosjekter.

«Discussion paper»

– en serie for publisering av foreløpige resultater (bare internettpublisering).

«Artikler» – en serie for kortere publisering av resultater fra forskning og utredninger (kun internettpublisering).

Faste årlige publikasjoner:

«Driftsgranskingar i jord- og skogbruk»

«Handbok for driftsplanlegging»

«Utsyn over norsk landbruk. Tilstand og utviklingstrekk»

«Mat og industri. Status og utvikling i norsk matvareindustri».

NILF er sekretariat for Budsjettnemnda for jordbruket som årlig gir ut:

«Totalkalkylen for jordbruket» (Jordbrukets totalregnskap og budsjett)

«Referansebruksberegninger»

«Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken»

«Volum- og prisindeksar for jordbruket» som ligger på: <http://www.nilf.no/PolitikkOkonomi/Nn/VolumPrisIndeksar.shtml>

NILF gir også ut:

«Dagligvarehandel og mat»

Regionale dekningsbidragskalkyler.

IO

DIVERSE

NILF i media 2011

FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

NILF blir oftest omtalt i forbindelse med norsk landbruk og matpolitikk på riksplan. Av trykte kilder er det Nationen som omtaler NILF flest ganger i 2011 med 120 registrerte meldinger. Dette tilsvarer en melding hver tredje dag.

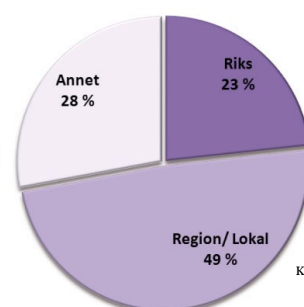
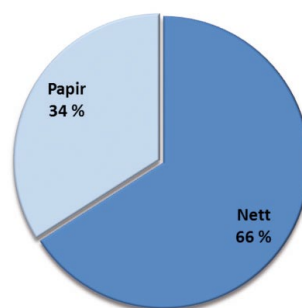
En tredjedel av NILFs medieomtale kommer fra papirmedier, og to tredjedeler fra nettmedier. Til sammenligning er de neste trykte mediene på denne listen Bondebladet og Aftenposten, som omtaler NILF hhv. 49 og 22 ganger i løpet av 2011.

NILF har best dekning i de to gruppene «Andre medier», som omfatter medier på både papir og nett som har en faglig tilknytning til landbruksspørsmål og landbrukspolitikk (400 artikler), og i «Riksmedier» (357 artikler). I tillegg stammer mange saker i lokale- og regionale medier fra NTB-oppslag som omhandler landbruk og matpolitikk på riksplan. Inndelt etter fylker finner vi at frekvensen på artikler som omtaler NILF er størst i Nordland med 91 artikler. Store landbruksfylker er å finne lenger ned på listen, som Sør-Trøndelag (52 artikler), Oslo og Akershus (49 artikler til sammen) og Nord-Trøndelag og Rogaland (begge 48 arti-

kler). Nederst på denne listen ligger Buskerud med 21 artikler med omtale av NILF.

Totalt har NILF vært omtalt i 1 533 artikler i 2011, med størst omtale i årets tre siste måneder. Dette kan knyttes til noen spesifikke saker. I oktober er det særlig en forskningsrapport om husdyrgjødsel og Biogassproduksjon som gir mange artikler. I november er det flere saker som samlet gir mange artikler, en rapport om Dagligvarehandel og mat, debatt

om prisen på ribbe, en rapport om Bondens marked, en undersøkelse som viser at folk er mer opptatt av fellesgoder fra landbruket enn billig mat og tall som viser kjøttforbruket i Norge. I desember reises det debatt om norsk selvforsyningsgrad i etterkant av at regjeringen legger frem Stortingsmeldingen om landbruks- og matpolitikken. I tillegg ble tallene fra årets driftsgranskinger publisert i desember, noe som gir mange artikler i både riks-, regional- og lokalmedier.

KILDE: OPOINT

ADRESSE HOVEDKONTORET

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon: 22 36 72 00
Postboks 8024 Dep	Storgata 2-4-6	Telefaks: 22 36 72 99
0030 OSLO		E-post: postmottak@nilf.no
		Internett: www.nilf.no

ADRESSE DISTRIKTSKONTORENE

Bergen	Postadresse:	Postboks 7317, 5020 BERGEN
	Telefon:	22 36 72 40
	Telefaks:	55 57 24 96
	E-post:	postmottak-Bergen@nilf.no
Trondheim	Postadresse:	Postboks 4718 – Sluppen, 7468 TRONDHEIM
	Telefon:	73 19 94 10
	Telefaks:	73 19 94 11
	E-post:	postmottak-Trondheim@nilf.no
Bodø	Postadresse:	Statens hus, Moloveien 10, 8002 BODØ
	Telefon:	75 53 15 40
	Telefaks:	75 53 15 49
	E-post:	postmottak-Bodo@nilf.no

